JAKINGARRIAK

DOKUMENTAZIO ZENTRUA 0-7 urte – IRAKASLE ESKOLA – Eskoriatza

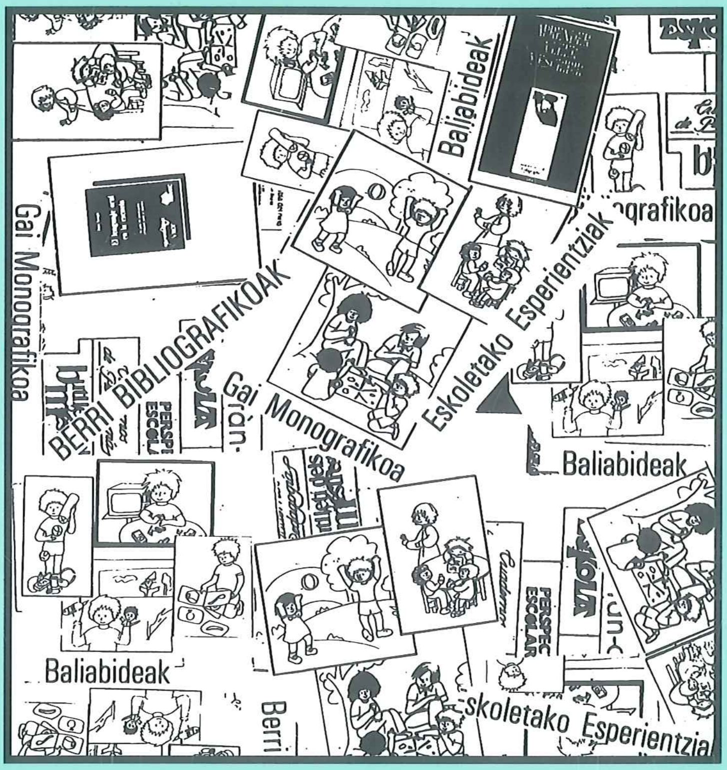

KONTSUMITZAILEAREN HEZKUNTZA

27. ZENBAKIA

1994ko OTSAILA

jakingarriak

Eskoriatzako Irakasle Eskolan kokatuta dagoen Dokumentazio Zentruko informazio-tresna da.

Dokumentazio Zentruak, Eskolaren berrikuntza eta eskolaren euskalduntze prozesuan, lagungarriak izan daitezkeen materialak eskaini nahi ditu; horregatik, sortu eta bildu ditugun baliabideak honako irizpide hauen araberakoak dira:

- ❑ Irakaskuntza funtzionala ahalbidetzen duten baliabideak.
- ❑ Haurren zeregin aktiboa bultzatzen duten baliabideak.
- ❑ Komunikaziorako eta elkarrekintzarako espazio aproposak sortzen dituzten baliabideak.

Nahiz eta Dokumentazio Zentruaren esparrua 0-7 urte bitartekoa izan, badu adin honen mugetatik ateratzen den arlo bat, hizkuntzaren didaktikarena hain zuzen.

"JAKINGARRIAK" aldizkarian eskaintzen diren materialak jasotzeko bide ezberdinak daude:

- O Liburutegi-zerbitzua: zerbitzu honen bidez liburuen mailegua egin daiteke.
- O Fotokopiak: artikulu, dokumentu eta baliabide batzuk eskuratzeko bidea eskaintzen du.

Argitaratzailea: Eskoriatzako Irakasle Eskola
Laguntzailea: Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Saila.
Erredakzioa: Eskoriatzako Irakasle Eskola
20540 Eskoriatza
Tfnoa: 714157
Faxa: 714032
Zuzendaritza: Nerea Alzola eta Mariam Bilbatua
Azala: Beatriz Arregi
Maketazioa: Marisa Pagonabarraga

L.G.: SS-981/92

AURKIBIDEA:

Berri bibliografikoak

- Liburu berrien albisteak .... 4. orr.
- Aldizkariak .... 5. orr.
  - Artikulu aipagarriak .... 22. orr.

Gai monografikoa: Kontsumitzailearen Hezkuntza (0-7 urte) .... 24. orr.

LARRIETA L.M.: "Kontsumoaren Hezkuntza Haur Hezkuntzan" .... 27. orr.

SANCHEZ,N., CAINZOS,M., KINTELA,J.: "Landu al daiteke Kontsumoaren Hezkuntza Haur Hezkuntzan? .... 32. orr.

ALVAREZ,N.: "Zeharlerroak. Kontsumitzailearen Hezkuntza" .... 44. orr.

LARRIETA,L.M.: "Unitate didaktikoak eta Kontsumoaren Hezkuntza" .... 55. orr.

ALVAREZ L.M.: "Irakasleen prestakuntza kontsumo gaietan" .... 63. orr.

BIBLIOGRAFIA .... 67. orr.

Baliabideak

"Eskolan Kontsumoa lantzeko ikusentzutesko materialak" .... 69. orr.

liburu berrien albisteak

JAVNA, J. eta The EarthWorks Group/Lurraren aldeko lan taldea
"Lurra salbatzeko zeuk egin ditzakezun 50 gauza erraz", (1993).
Tafalla: Txalaparta.

Liburu hau naturarekiko errespetuan hezitzeko eginda dago. Gure Lurra salbatzea gure eskutan dagoela, hori da egileen oinarrizko mezua.

Informazio egokia, errealitatea irakurtzeko tresnak eta gure kontsumo-ohitura txarrak zalantzan jartzeko hainbat galdera eta ekintza konkretu proposatuz, egileek lan interesgarri hau bideratzen dute.

Liburu konkretua, interesgarria. Helduei eta haur koskortuei zuzenduta egon arren, haur txikiekin gaia lantzeko nahiko pista ematen digu.

PUIGDELLIVOL, I.
"Programación de aula y adecuación curricular. El tratamiento de la diversidad", (1993).
Barcelona: Ed. Graó.

Nahiko da talde bat behatzea, bere kideen artean dagoen dibertsitateaz jabetzeko; dibertsitatea ikus daiteke itxura fisikoan, norberaren ezaugarrietan, posibilitate eta aptitudeetan, eskolako lanaren aurrean dituzten jarreretan, eta baita beraien errendimenduan ere. Diferentzia begi bistan dagoela eta kontutan hartu eta modu egokian tratatu behar dela esan nahi du horrek.

Hau da I. Puigdellivol-en liburuaren gaia. Lehenengo zatian curriculuma eta eskolaren inguruari buruzko bere egokitzapena aztertzen du, zehaztapen-maila ezberdinak egitea dibertsitateari erantzuteko lehenengo pauso bat dela planteatuz.

Bigarren zatian heziketa-behar berezian gaia aztertzen du; ikaslearen ezaugarri indibidualen eta ingurutik jasotako erantzunaren arteko dinamikaren ondorioz sortzen dira beti. Heziketa behar berezi hauek ebaluatzeko jarraitu beharreko prozesua eta egokitzapena curricular indibiduala zer den eta nola burutu aztertuz amaitzen da liburua.

VALLS, Enric
"Los procedimientos: aprendizaje, enseñanza y evaluación", (1993).
Barcelona: ICE/Horsori.

Eskolan prozedurak ere ikasi egiten dira, kontzeptuak, gertaerak eta printzipioak ikasten diren bezala, eta jarrerak, baloreak eta arauak ikasten diren moduan. Horrela da: prozedurak eskolako edukinak dira, hau da, ikasleak ikasi egin behar dituenak eta, ondorioz, berauen irakaskuntza irakasleak planifikatu egin behar du.

Hau da Enric Valls-en liburuaren gaia. Lehenengo zatian, prozedura-kontzeptua, bere esanahi ezberdinak, eta ezaugarri nagusiak azaltzen ditu, irakaslearen metodologia edo ekintzetatik bereiztuz eta ikasleak eraiki behar duen edukin bat dela azpimarratuz. Maneiatu, antolatu, erabili, eraiki, bildu, aplikatu, errepresentatu, behatu, esperimentatu, frogatu, elaboratu, simulatu, birreraiki, planifikatu, ejekutatu, konpondu... prozedurari dagozkion zenbait hitz dira.

Bigarren zatian prozeduren tratamendua aztertzen du, eta beronen barnean: curriculumaren proposamenak, aukeratzeko irizpideak iturri epistemologiko, psikopedagogiko eta sozialetatik abiatuz, eta baita prozeduren sekuentziatzio eta irakaskuntza ere.

Bukaeran, prozeduren ebaluazioa planteatzen da, adieraziz "prozedurak ikasteak aprendizaia bikoitza dakarrela: lehenengoz, prozedurari dagokion nahiko ezagupen eskuratzea eta, bigarrenez, egoera zehatzetan ezagupen hori erabiltzea eta aplikatzea".

Aula

DE INNOVACIÓN EDUCATIVA

ÍNDICE

EDITORIAL 4

MONOGRÁFICO: LA INNOVACIÓN EN LA ENSEÑANZA DE LA LENGUA

La enseñanza de la lengua. Innovación y Reforma
Felipe Zayas, Anna Camps 5

La diversidad de los discursos como eje de secuenciación
Carmen Barrientos 10

La Literatura en la Enseñanza Obligatoria
Luis González Nieto 15

La escritura por proyectos: «Tú eres el autor»
Teresa Colomer, Teresa Ribas, Marta Utset 23

La lengua como instrumento y como objeto de aprendizaje en unidades didácticas globalizadas
Joan V. Sempere 29

Las actividades de escritura en las áreas curriculares no lingüísticas
Marta Milián 34

Rincones para aprender a leer
Rosa Gil, Maria Soliva 40

La enseñanza de las lenguas en la E. Primaria
Oriol Guasch 53

Bibliografía
Anna Camps 58

AULA agradece a Anna Camps y Felipe Zayas su labor de coordinación en este monográfico.

CENTRO: ELABORACIÓN DE PROYECTOS PARA ESCUELAS RURALES

EL PEC en una zona carencial. Su relevancia y compromiso
V. Cervantes, F. Ruiz, C. Sandoval 61

Experiencia Sierra Madrona
Ricarda Almodóvar 64

Un proceso mixto para la elaboración del Proyecto Curricular en zona rural
Carmen Díaz-Munío 67

INTERCAMBIO

La experiencia de atención a la diversidad en «Can Puig»
David Durán, Pilar Mestres 71

El mapa conceptual
María Gil de la Serna, José Escaño 77

PUNTO DE VISTA

¿Por qué es necesaria la autonomía del centro educativo?
Jesús Rul 84

EL HATILLO

La trinchera: Escuela Popular de Sabiduría Superior. *Libros. Encuentros.* Calvin y Hobbes. 93

ÍNDICE

EDITORIAL 4

MONOGRÁFICO: SENTIDO Y FUNCIÓN DE LA EDUCACIÓN VISUAL Y PLÁSTICA

Educación Artística y Educación Visual: Aprender a dibujar para aprender a vivir
Ricardo Marín 5

Educación artística-plástica. Orientaciones didácticas. Planificación de las actividades
Jesús Luengo 9

Bases psicológicas de la educación artística. Aproximación al tratamiento de la diversidad
Roser Juanola 17

Semántica del espacio perceptivo
Carlos Rodríguez, Fernando Rico, Dori Ferrero 22

Algunas posibilidades didácticas del arte contemporáneo para la educación artística
Alberto Muñoz 28

Videar vídeo. El medio como instrumento de expresión y aprendizaje en la educación artística
Juan Carlos Fernández 33

Propuestas para la secuenciación de contenidos en la Educación Primaria
Juan Mariano Balibrea 39

Educación artística en materia de artes plásticas y Evaluación
Edurne Uria 51

Bibliografía
Alberto Muñoz 58

AULA agraaece a Alberto Muñoz su labor de coordinación en este monográfico.

CENTRO: GESTIÓN Y PLANIFICACIÓN DE CENTROS

Teoría y práctica de la gestión escolar
Serafín Antúnez 62

Centros educativos autónomos
Joaquín Gairín 65

Arquitectura de la relación familia-escuela
Javier Fuster, Emilia Martínez 69

INTERCAMBIO

Ortopoli. Operaciones con polinomios mediante materiales manipulativos
José Luis Leal, Arturo Mandly 74

PUNTO DE VISTA

Entrevista con Stephen Kemmis
Martín Rodríguez Rojo 78

EL HATILLO

La trinchera: ¡A aprender, al asilo! *Materiales. Encuentros.* Calvin y Hobbes. 85

Aula

DE INNOVACIÓN EDUCATIVA

ÍNDICE

EDITORIAL 4

MONOGRÁFICO: ACTITUDES, VALORES Y NORMAS
Dilemas ante el tratamiento de los valores en la escuela
Teresa Romañá, Jaume Trilla 5
Naturaleza de los contenidos de valor
Josep M. Puig Rovira 13
El desarrollo de las actitudes
Antonio Bolívar 19
Fido Dido y los 40 principales arrasan el currículum *M. Ventura* 24
Cómo se aprenden los valores y las actitudes
Juan Escámez, Bernardo Martínez 30
Procedimientos y métodos en la Educación moral
Mª Rosa Buxarrais 35
La evaluación en Educación moral
Miquel Martínez 41
La escuela: lugar idóneo para la Educación moral
María Altirriba, Pilar Claramunt 48
La Ética en la Enseñanza Secundaria
Juana Serra 52
Bibliografía
X. Martín, J. Vilar, J. M. Puig 58

AULA agradece a Rosa Guitart su labor de coordinación en este monográfico.

CENTRO: CONTENIDOS ACTITUDINALES EN EL PROYECTO DE CENTRO
La educación en los valores y actitudes y los diseños curriculares
Fernando González Lucini 69
Los contenidos actitudinales en los proyectos de centro
Rosa Guitart 72
Cómo integrar una actividad tradicional en un Proyecto de Centro.
R. Millà, J. J. Anna, J. G. Ortuño 79
La gestión de los centros y la renovación pedagógica: por una escuela innovadora
Juan M. Escudero 83

INTERCAMBIO
La secuenciación de contenidos en educación musical. *P. Pastor* 87
La educación de adultos como medio de promoción y cualificación personal
J. P. Catalán, M. J. Gallach 92
El valor del juego en Educación Infantil. *María Pardo* 99
Las drogas, un problema del alumno adolescente
Rosa M. Jiménez 102

PUNTO DE VISTA
Líneas transversales y contenidos valorales: ¿una misma cosa?
Alfredo Goñi 105

EL HATILLO
La trinchera: La vida de Marcos de Obregón. Materiales
Calvin y Hobbes. 110

ÍNDICE

EDITORIAL Integración sí, pero con condiciones 4

MONOGRÁFICO: ACTIVIDADES DE APRENDIZAJE Y MATERIALES DE ENSEÑANZA EN CIENCIAS SOCIALES
Ciencias Sociales: Actividades de aprendizaje, materiales de enseñanza y profesión docente
Raimundo Cuesta 5
La selección y organización de las actividades y los materiales en la enseñanza de las CCSS
Grupo Cronos 7
Reflexiones en torno a un caso: "Técnica y progreso en el siglo XX"
Javier Merchán 15
La geografía y los estudios de la población
Vicenta P. Giménez, Xosé M. Souto 22
Hacer una Unidad Didáctica no sólo es ordenar materiales
H. Cardoso, A. Encinas, J. Mateos
Mª L. Vicente, B. de Miguel 30
Las transferencias didácticas. Un puente cognitivo entre la estructura lógica del conocimiento y el conocimiento contextual
Araceli Vilarrasa 36
La lectura e interpretación del paisaje en la Enseñanza Obligatoria
Jaume Busquets 42
Bibliografía
Raimundo Cuesta 47

AULA agradece a Raimundo Cuesta su labor de coordinación en este monográfico.

INTERCAMBIO
Cuídate, desde la globalidad
Javier Fuster, M. Carmen García 55
El juego del rol, una actividad que moviliza actitudes y valores
Jordi de Manuel 59
Juicio: Juzguemos la escuela
T. Planas, R. Guich, Mª T. Gómez
A. González, L. Noguer 65

PUNTO DE VISTA
Reflexiones aquí y ahora sobre el papel del asesor psicopedagógico en los centros
Teresa Huguet 70

EL HATILLO
La trinchera: La educación sentimental. *Encuentros.*
Calvin y Hobbes. 79

Aula

DE INNOVACIÓN EDUCATIVA

ÍNDICE

EDITORIAL La necesaria utopía 4

MONOGRÁFICO: LA EVALUACIÓN EN EL PROCESO DE ENSEÑANZA-APRENDIZAJE
Reflexiones sobre la evaluación en el proceso de Enseñanza-Aprendizaje
Francesc Imbernón 5
Marco referencial de la actuación docente
Benjamín Zufiaurre 8
Los tres vértices del triángulo: Evaluación de centros, perfeccionamiento profesional y mejora de la práctica
Miguel Ángel Santos 14
La función pedagógica de la evaluación
Jaume Jorba, Neus Sanmartí 20
¿Enseñas o evalúas?
Rosa Fort, Quim Lázaro 31
Experimentación y proyectos sobre evaluación en 2º de BUP
J. Álvarez y otros 37
Bibliografía
Francesc Imbernón 47

AULA agradece a Francesc Imbernón su labor de coordinación en este monográfico.

CENTRO SECUENCIACIÓN DE LOS CONTENIDOS DE LENGUA
Notas sobre secuenciación de contenidos de comunicación oral
Isabel Martínez 51
Ordenadores de lenguaje
L. Marunys, M. Miralles, I. Ministral 55
Criterios para secuenciar la expresión escrita en la Etapa Primaria
Lupe Ferrer, Octavi Palanca 60

INTERCAMBIO
"Trade". Creación de un departamento de transversales
Mª Rosa Martínez, Javier Julve 66
La plaza: un modelo ante el que investigar
María Candelaria Espinel 72

PUNTO DE VISTA
El profesor y la seguridad afectiva en la Educación Infantil
Vicens Arnaiz 75

EL HATILLO
La trinchera. Libros
Calvin y Hobbes. 79

ÍNDICE

EDITORIAL 4

MONOGRÁFICO: LA ESCUELA COEDUCATIVA
Hacia una escuela coeducativa
Empar Blat, Geno Morell 5
Reflexiones en torno a una escuela coeducativa
E. Blat, M. Madrid, G. Morell 7
Las personas conviven en la escuela. Una propuesta coeducativa
Pilar Tudela, Presentación Perales 10
Trayectoria de un Seminario de Coeducación
Mª Assumpció Boix y otras 16
Propuesta de secuenciación de actividades coeducativas para Primaria y Primer Ciclo de Secundaria
Lola Grau 20
La dignidad de la mujer. Una propuesta didáctica
Elena Burgoyne 24
Experiencia alternativa para la enseñanza básica de mujeres
Mª Carmen Latorre 29
Bibliografía
Empar Blat 34

AULA agradece a Geno Morell y Empar Blat su labor de coordinación en este monográfico.

CENTRO: EDUCACIÓN NO SEXISTA
¿Elaboramos un proyecto de Centro Coeducativo?
Grupo de Coeducación del MRP "Escola d'Estiu" 41
La coeducación puede organizar la vida colectiva de un centro
Julián Estrich y otros 45
Coeducar en un centro de enseñanza secundaria: propuestas y líneas de actuación
Grupo "Espill" 50

INTERCAMBIO
Sistemática par a la evaluación de las matemáticas 12/16
J. M. Fortuny, J. Giménez, C. Alsina 55
La secuenciación de los contenidos en el área de Ciencias de la Naturaleza
José Mª Rabadán 61
De la escucha al reconocimiento: Expresión y comunicación en todo proceso educativo
Alba Soler, Nuria Sales 67

PUNTO DE VISTA
El profesor y la seguridad afectiva en la Educción Infantil (2)
Vicens Arnaiz 72

EL HATILLO
La trinchera: Libros.
Calvin y Hobbes. 77

Cuadernos de Pedagogía

SUMARIO

CUADERNOS DE PEDAGOGIA 214 • MAYO 1993

TEMA DEL MES. EDUCACION PARA LA SALUD

Presentación — 7

Escuelas generadoras de salud
Ramón Mendoza Berjano Pilar López Pérez — 8

El reto de la Reforma
Juana Nieda — 13

Actitudes de los profesores
Tomas Garcia Maeso — 16

«Golipen lachi» (Buena salud)
Carlos Moreno Gómez — 18

Enséñale a cuidar sus dientes
Daniel Gutiérrez Andrades — 20

El consejo escolar de salud
Claustro de Profesores — 23

Una colaboración municipio-escuela
Autores Varios — 25

Para saber más
Isabel Mª Escalona/Esther Gala — 28

PRACTICA

EGB. Jugar con el dinero
Autores Varios — 36

BUP. De los ojos a la palabra
Eloy Martos Núñez/Alejandrina Merino — 41

EXPERIENCIA DEL MES

Aprender de la ciudad, aprender la ciudad
Equipo de la Cooperativa Ciut'art — 44

RECURSOS

El laboratorio de Ciencias Experimentales
Jordi de Manuel/Ramon Grau — 52

INVESTIGACION EDUCATIVA

La participación democrática, piel de cordero de la domesticación
Juan Bautista Martinez Rodriguez — 61

DEBATE LA REFORMA

¿Sueñan los innovadores con realidades galácticas?
Fernando Hernández/Juana Maria Sancho — 68

NOTICIAS DE LA REFORMA

Jesús Jiménez/José Luis Bernal — 72

EL MURAL — 76

LIBROS — 83

DOSSIER

Chequeo a la Escuela Rural
Autores Varios — 87

SUMARIO

IRAKASLE ESKOLA
Escuela Universitaria de Profesorado

CUADERNOS DE PEDAGOGIA 215 • JUNIO 1993

TEMA DEL MES

EL NORTE, EL SUR Y LA ESCUELA

TEMA DEL MES. EDUCACION PARA EL DESARROLLO

Presentación — 7

¿Qué es la educación para el desarrollo?
Santi Bolivar/Grup d'Ensenyants per un món solidari — 8

¿Qué dicen los textos escolares?
Hegoa. Grupo de Educación para el Desarrollo — 13

El Tercer Mundo para los escolares del Primero
Autores Varios — 16

Semana de la Solidaridad
Carme Pi Padrós — 22

África más cerca: «Lo he hecho para divertirme»
Sabela Núñez Singala — 24

Redescubrir América Latina
Autores Varios — 26

Debate telemático. La deuda externa de América Latina
Maria Comín i Oliveres/Mireia Claverol Rodrigo — 29

El compromiso de la solidaridad
Joan Albert Vicens — 32

Las ONGD y la cooperación para el desarrollo
José Mª Iztueta — 35

Para saber más
Intermón — 38

PRACTICA

EI. ¿Qué podemos hacer con el ordenador?
Autores Varios — 44

EGB. En el fondo del mar
Autores Varios — 47

EGB. Niños difíciles y acción preventiva
Pilar Baena/Mª Antonia Barroso — 49

ESO. Jornadas de acogida
Autores Varios — 52

ESO. La vida cotidiana en la Edad Media
Autores Varios — 56

INVESTIGACION EDUCATIVA

Grandes discursos, pequeñas prácticas
Juana Mª Sancho — 63

DEBATE LA REFORMA

Los (ab)usos de la evaluación
Miguel Ángel Santos Guerra — 70

El DCB, la crítica y los profesores
José Escaño/Maria Gil de la Serna — 74

NOTICIAS DE LA REFORMA

Jesús Jiménez/José Luis Bernal — 76

EL MURAL — 78

LIBROS — 85

DOSSIER

La educación en Japón
Autores Varios — 89

Cuadernos de Pedagogía

SUMARIO

IRAKASLE ESKOLA

CUADERNOS DE PEDAGOGIA 216 • JULIO/AGOSTO 1993

Presentación. Lectura y escritura en la escuela 7

SIGNIFICADOS Y PERSPECTIVAS

¿Para qué leer?
Félix de Azúa 10

Del alfabeto a la imagen. Notas históricas
Antonio Viñao Frago 12

La enseñanza de la lectura. Estado de la cuestión
Teresa Colomer 15

La enseñanza de la composición escrita. Una visión general
Anna Camps 19

Leer para enseñar a escribir
Ana Teberosky 22

Lectura y estrategias de aprendizaje
Isabel Solé i Gallart 25

La evaluación de la composición escrita
Teresa Ribas i Seix 28

HACIA LA ALFABETIZACION GLOBAL

La respuesta a la cultura de los múltiples lenguajes
Pablo del Río 32

Los lenguajes de la persuasión
Carlos Lomas 35

Los héroes de papel
Agustín Fernández Paz 40

La composición de noticias
Felipe Zayas 43

EI. Aprender a escribir con el ordenador
Gloria Domínguez/J. Lino Barrio 46

ED. PRIMARIA. El ordenador en el aula
Àngels Prats/Núria Vilà 48

ALGUNOS TRABAJOS DE INVESTIGACION

Escribir en voz alta
Daniela Fabbretti/Ana Teberosky 54

Escribir con o sin errores de ortografía
Artur Gomes de Morais/Ana Teberosky 57

La alfabetización numérica
Maria Susana Martínez Ruiz/Liliana Tolchinsky Landsmann 60

METODOS Y PROCEDIMIENTOS

El método global-natural
Sebastián Gertrúdix 64

El nosotros en la escritura colectiva
José Luis Corzo Toral 66

EGB-ESO. La argumentación
Joaquim Dolz 68

EI-EGB. Hoy Lidia va al taller. Un rincón para aprender a leer
Rosa Gil/Maria Soliva 71

ESO. Cómo trabajar la idea principal: el resumen
Eloy Martos Núñez/Gloria García Rivera 75

ESO. El comentario de texto
Francisco García García/Isidoro Arroyo Almaraz 79

EGB-ESO. Los procesos de redacción
Daniel Cassany 82

ED. PRIMARIA. ¿Cómo revisamos los textos?
Joan V. Sempere Broch 85

ESO. Los textos expositivos
Juan Sánchez-Enciso 87

MATERIALES Y RECURSOS

Del DCB a los materiales
Inés Miret/José Antonio Pinel 92

EGB. Unidades didácticas y materiales abiertos
Autores Varios 95

ED. PRIMARIA. Guía documental y de recursos
Montserrat Vilà/Montserrat Bigas 98

ED. SECUNDARIA. Guía documental de materiales y recursos
María del Carmen Herrero Aisa 102

FE DE ERRATAS
El «Para saber más» comprendido en el Tema del Mes «El Norte, el Sur y la escuela» (*C. de P., 215*, junio 1993, pp. 38-42) es obra de **Elisa Sarsanedas Balaguer**, del Centro de Recursos y Documentación de Intermón de Barcelona.

SUMARIO

IRAKASLE ESKOLA
Escuela Universitaria de Profesorado

CUADERNOS DE PEDAGOGIA 217 • SEPTIEMBRE 1993

TEMA DEL MES. EL CURSO QUE VIENE

Presentación 7

La Reforma se retrasa un año
Jesús Jiménez/José Luis Bernal 8

Nueva organización de los centros públicos
Jesús Jiménez/José Luis Bernal 10

Los temas estrella
Jesús Jiménez/José Luis Bernal 15

Formación del profesorado
Jesús Jiménez/José Luis Bernal 19

Para saber más
Jesús Jiménez/José Luis Bernal 21

PRACTICA

EI. La familia Pato
Javier Jurado Luque 23

EGB. Televisión educativa en el medio rural
Preescolar na Casa 29

EGB. Una experiencia de participación de los alumnos
Autores Varios 32

EGB. Barcelona y la mar
Josep Maria Valls i Hausmann 34

F del P. La carpintería del aula
Autores Varios 38

BUP. La invasión de los decibelios
Mercedes González Moreno 42

BUP. Un mapa semántico
Alejandro J. Gaona Pérez 45

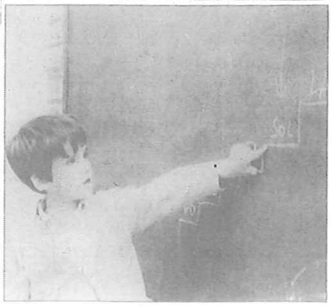

EXPERIENCIA DEL MES

Aprender a emprender
Núria Roure Oriol 48

RECURSOS

Espacios escolares
Miguel Ángel Santos Guerra 55

INVESTIGACION EDUCATIVA

Las culturas negadas y silenciadas en el currículum
Jurjo Torres Santomé 60

ESCUELA Y SOCIEDAD

Evaluar los centros
Jordi Menéndez i Pablo 68

DEBATE LA REFORMA

Las transversales: conocimiento y actitudes
Rafael Yus Ramos 76

Currículum optativo y educación en la diversidad
Autores Varios 80

EL MURAL 84

LIBROS 93

Cuadernos de Pedagogía

IRAKASLE ESKOLA

SUMARIO

CUADERNOS DE PEDAGOGIA 218 • OCTUBRE 1993

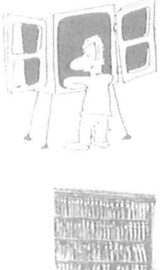

TEMA DEL MES. EL CONSUMO

Presentación — 7

Nuevas perspectivas
Nieves Álvarez Martín/Luis Mª Álvarez Guerediaga — 8

Consumo y currículum
María F. Jiménez — 12

Dos unidades didácticas
Luis Mª Larrieta Viguri/Manolo Caínzos Peteiro — 15

Un enfoque globalizador
Rosa Mª Pujol — 20

Talleres itinerantes
Zabal — 28

Los textos publicitarios
María Victoria Reyzábal — 32

Guía de recursos de las Comunidades Autónomas
José Ignacio Pastor Pérez — 36

Para saber más
Nieves Álvarez Martín/Luis Mª Álvarez Guerediaga — 42

PRACTICA

EI. Construir juguetes
Autores Varios — 46

EGB. Una semana en antena
Autores Varios — 48

EGB. El árbol de las faltas
María Serrano Becerro — 50

ESO. La Edad Media vista por el alumnado
Autores Varios — 52

BUP. Un club matemático para la diversidad
María Luz Callejo de la Vega — 56

EXPERIENCIA DEL MES. **Trabajar los proyectos curriculares desde un CEP**
Robert Cerdà Manuel — 62

RECURSOS. **Ludotecas y mediatecas**
Natalia Longo González Miguel Longo Formoso — 68

INVESTIGACIÓN EDUCATIVA. **Los conflictos en la organización escolar**
Xesus R. Jares — 71

DEBATE. **Escolaridad e inserción social de las mujeres**
César Arenas — 76

DEBATE. **La escuela rural andaluza hoy**
Manuel Jurado García — 79

NOTICIAS DE LA REFORMA. J. Jiménez J.L. Bernal — 82

Mural — 86

Libros — 93

IRAKASLE ESKOLA

SUMARIO

CUADERNOS DE PEDAGOGIA 219 • NOV... IPRE 1993

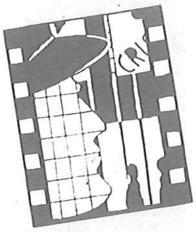

TEMA DEL MES. EVALUAR LAS EVALUACIONES

Presentación — 7

Evaluación del sistema educativo
J.F. Angulo Rasco — 8

La organización escolar
Francisco Beltrán/Ángel San Martín — 16

El profesorado
José Gimeno Sacristán — 22

El alumnado
Juan Manuel Álvarez Méndez — 28

Anotaciones al Instituto de Evaluación y Calidad
J.F. Angulo Rasco — 33

Manifiesto
Autores Varios — 40

Para saber más
Autores Varios — 43

PRACTICA

EI. Jugar con las imágenes
Mª J. Deza Bello — 46

EGB. Tertulias en la escuela
Empar Guillamón/Julián Artacho — 50

EGB. Residuos y reciclaje
José María Redín Pérez — 53

BUP. Del Barroco a las nuevas tecnologías
Autores Varios — 56

FP. ¿La tierra gira?
F.J. Novelle Secades — 58

EXPERIENCIA DEL MES. **Pararse a pensar**
Autores Varios — 62

INVESTIGACIÓN EDUCATIVA. **Culturas profesionales en la enseñanza**
Antonio Bolívar Botía — 68

DEBATE DE LA REFORMA. **Para aprender del desacuerdo**
Fernando Hernández — 73

DEBATE DE LA REFORMA. **Evaluación y participación**
Joan Carles Gallego i Herrera Rafael Bascones Cosgaya — 78

Mural — 80

Libros — 87

DOSSIER. **La nueva Formación Profesional**
Jesus Jimenez José Luis Bernal — 91

L'école maternelle française

L'ÉCOLE MATERNELLE FRANÇAISE n° 9 - MAI-JUIN 1993

1 - Editorial : Organiser la rentrée : rentrée échelonnée ? rentrée différée ?
3 - Compte rendu : Parole, Écrit, Image, "Les entretiens Nathan".
6 - Visite : De la Fable à l'Histoire et à l'Art.
11 - Reportage: Visite scolaire à Euro Disneyland ou quand Mickey se fait pédagogue.
13 - La page du psychologue : Des prénoms et des noms.
15 - Remise en cause : L'évolution de la recherche dans l'acquisition du langage (V).
18 - Point de vue : Pour une école maternelle en Z.E.P.
19 - Bibliothèque d'école
21 - Bibliothèque pédagogique
25 - Dossier : Les Juifs : une religion, un peuple, une culture.

Fiches

Section des petits
33 - Expression plastique
Section des moyens
35 - Lecture d'images et récit oral
37 - Des activités sensorielles à la création
Section des moyens et des grands
39 - Des jeux pour écouter - réagir - imiter - exprimer - improviser
Section des grands
41 - C'est en lisant qu'on devient liseron
43 - Approche du concept de vie
Toutes sections
45 - Education physique
Fin de grande section et CP
47 - Mathématiques
49 - Activités technologiques
51 - Informatique
Sections des grandss CP, classe d'adaptation
53 - Peinture écriture

Fiches "Ressource"
55 - Conte inédit
57 - Le corps en poésie
59 - Chansons, musique et danse
61 - Jeux symboliques en petite section
63 - Albums

1 Nouvelle formule : outil de formation et d'information
2 Musées, livres, BO
4 La rentrée en Petite Section
9 DÉBUTER EN MATERNELLE
Objectif autonomie : organiser sa classe
Concevoir un emploi du temps.
15 Lire et écrire avant de savoir lire
17 PS - Mise en place des étiquettes-prénom aux portemanteaux
19 MS - Premier projet : l'étiquetage des portemanteaux
21 MS - (suite)
23 GS - Le tableau d'appel
25 MS-GS - Premier dictionnaire : le nuancier
27 PS-MS-GS - Prénoms en musique
29 PS-MS - Aménager la classe avec les enfants
31 MS-GS - Découvrir l'air
33 MS-GS - (suite)
35 PS-MS-GS - Comptines et formulettes
37 PS - Comptines et jeux de doigts
39 AIS - De la ségrégation à l'intégration
41 PS-MS-GS - Jeux collectifs
43 Vie de la classe - Débutants - Préparer la rentrée
45 BCD - Pour la bibliothèque
47 Retrouver au BO - Élection au conseil d'école
49 Dire des poèmes à l'école maternelle
51 DÉBUTER EN MATERNELLE (suite)
57 Entrer de plain-pied dans l'écrit
59 Originalité de la maternelle ?
61 Faites-nous connaître... Qu'en dites-vous ?
63 Congrès de l'AGIEM

ELEMENTS D'ACCIÓ EDUCATIVA — GUIX

núm. 187 maig 1993

Índex

Secció	Nivell	Pàg.	Títol
		3	Editorial
Monogràfic: ESTRATÈGIES FLEXIBLES		5	Agrupaments flexibles: un camí vers la investigació *Miguel Angel Santos Guerra*
		11	Els agrupaments flexibles i la diversitat *Juan José Albericio*
		15	L'agrupament flexible a l'escola rural de Sant Marçal *L. Ventosa, M.A. Padró, R.E. Codina, R. Boix*
		19	L'agrupament flexible d'alumnes al C.P. Font d'en Fargas. *Claustre de professors C.P. Font d'en Fargas*
		25	Una experiència d'agrupaments flexibles a l'Ensenyament Secundari *David Durán, Pilar Mestres*
		33	Una experiència d'agrupaments flexibles a matemàtiques *Ignacio Ros*
		41	Bibliografia *Juan José Albericio*
Plàstica	Parvulari	47	L'orla de la classe a final de curs *Jaume Passans, Josep. M. González*
Matemàtiques	C. Mitjà i Superior	53	Contraproposta a la resolució de problemes *Gaietà Casaponsa*
Pedagogia		59	Diari escolar *Juan Gómez, Paco Navarro, Fernando Vàzquez*
Llengua	Secundària	63	Llengua Catalana i informàtica *Ferran Lagarda*
Pedagogia		67	Conjugar amb l'alumnat el verb "participar" *Jaume Cela, Conxita Màrquez, Lola Miró*
Plecs de GUIX CENT MESURES PER MILLORAR L'ENSENYAMENT		75	Per què cent mesures? De Roses fins a Salou, de Lleida fins a Lloret de Mar: principi d'una nova etapa. Entitats que s'han adherit a l'organització del Primer Congrés de la Renovació Pedagògica. *Joan Domènech*
Recull de GUIX		92	*Hem llegit:* Els murs com a crit visual. Thesaurus català d'educació. L'aigua en els sistemes naturals. Un nou cançoner. Agrupaments flexibles; la investigació d'un claustre de professors. *Comentem:* El barber de Sevilla. *Calendari matemàtic. Informacions. Llibres rebuts. La tira.*

núm. 188 juny 1993

Índex

Secció	Nivell	Pàg.	Títol
		3	Editorial
Monogràfic: EDUCACIÓ AMBIENTAL		5	Educació ambiental. Elements per a una reflexió. *Joan Artigal*
		9	El projecte "Residu Mínim" i la seva repercussió en educació *Toni Ejarque, Teresa Roca*
		15	Projecte d'educació ambiental *C.P. Carrassumada*
		19	Els arbres del nostre entorn *Equip de mestres del C.P. Cabrerès*
		25	El paper reciclat a l'escola *Narcís Banchs*
		29	Visita a la Vila de Molins de Rei. El projecte "Residu Mínim" *Dàmaris Castillo*
		33	Bibliografia: recursos *Judit Ràfols*
Pedagogia	Parvulari	41	Un dia de classe a pàrvuls *Dolça Vert, Dolors Vilanova*
Psicologia	Primària	45	Una experiència de psicomotricitat vivenciada aplicada a situacions terapèutiques *Maria Campo, Montse Costa*
Pedagogia	Primària	51	L'assessorament implica tothom: una experiència *F. López, R.A.Moyano, M.A. Ramos*
Pedagogia	Primària	57	Joc d'acció tutorial *Tomàs Biosca, Teresa Fortuny*
Llengües estrangeres	Secundària obligatòria	59	Aprendre, més que ser ensenyat *Marta Campo, Neus Lorenzo*
Matemàtiques	Secundària obligatòria	65	Els teoremes del catet, de l'altura i de Pitàgores *Antonio Tinajas*
Recull de GUIX		69	*Jocs:* Biologia. Problemes matemàtics. *Jugar a inventar:* Altaveu misteriós. *Informacions. Llibres rebuts. Hem llegit:* Quaderns d'educació ètica. Les complexes relacions entre desenvolupament, aprenentatge i educació. *La Tira.*

núm. 189-190 juliol-agost 1993 — Índex

		3	Editorial
Monogràfic: REPLANTEJAR-SE L'EDUCACIÓ		4	Les inèrcies de la tradició escolar i pedagògica *Jaume Carbonell*
		7	La cultura "tradicional" a l'escola: hegemonia, reproducció i canvi de l'escola *Rafael Porlán*
		11	Organització i caracterització ambiental de l'escola *Enric Pol, Montserrat Morales*
		17	L'organització del temps *Joaquín Gairín*
		23	L'edat i l'organització escolar *Juan José Albericio*
		27	Materials curriculars i renovació pedagògica *Joan E. Cantarero*
		35	L'avaluació a l'aula *Joan Mateo*
		39	L'individualisme docent com a parany en la cerca del si-mateix professional *Virgínia Ferrer*
		45	Formar dones, formar homes. Ahir i avui *Cristina Brullet*
		53	La comunicació a l'escola *Julio Vera*
		61	La burocràcia, patologia escolar i els seus antídots *Serafí Antúnez*
		67	Fitxes bibliogràfiques *Sylvia Sanz, Mercè Millan*
Llengua	Parvulari i C. Inicial	69	Pautes d'observació sistemàtica *M. Cinta Come*
Informàtica		79	La incorporació de les noves tecnologies a l'educació. 1 *Miquel Casanovas*
Llengües estrangeres	C. Superior i Secundària obligatòria	85	Una aula d'autoaprenentatge de l'anglès *Pilar Vàzquez, Nicolás López*
		91	Índex de GUIX setembre 92- juliol/agost 93
Plecs de Guix: BLOC 1: EL LLIGAM ENTRE ESCOLA I SOCIETAT		101	El lligam entre escola i societat: Principis. L'escola avui: institució d'educació, comunicació i cultura. XIII Setmana de l'ensenyament: Medi ambient i desenvolupament. Paraules i accions per a la Pau. Mesures aprovades a les IV Jornades de MRP. Moviments de Renovació Pedagògica. 1
Recull de GUIX		123	*Calendari d'escoles d'Estiu. 1993. Hem llegit.* Calendari matemàtic.*Jocs. La Tira.*

Separata al GUIX núm. 191 setembre 1993, any XVII — Índex

	3	Editorial
Monogràfic: LA PARTICIPACIÓ EN ELS CONSELLS ESCOLARS	5	La participació a l'educació segons la LODE i la LOGSE *Jesús Viñas*
	13	La LOGSE demana l'acció dels Consells Escolars *Montserrat Duran*
	17	La participació dels pares i les mares a l'escola: els Consells Escolars, ¿una experiència a revisar? *Xavier Fusté*
	19	El silenci dels consells *Román Pérez Burín, Ricard Montalbán*
	27	Bibliografia *Jesús Viñas*
	33	Llibres per coeducar el guardià de l'anell. Llueve *Geno Morell, Ana Espert, Asunción de los Angeles*
	37	Informacions
	40	Comentem: VIII Jornades d'escola rural *Montserrat Castanys, Llorenç Planes*
	41	Calendari matemàtic: octubre 93 *CEP Professors Matemàtiques Comunitat Valenciana*
	43	Llibres rebuts
	44	La Tira

ELEMENTS D'ACCIÓ EDUCATIVA GUIX

GUIX — ELEMENTS D'ACCIÓ EDUCATIVA

núm. 192 octubre 1993

Índex

		3	Editorial
Monogràfic: EDUCACIÓ PER A LA SALUT		4	Educació per a la salut a l'escola *Àngel Domingo, Pere Font*
		9	Educar la salut mental *Rosa Tort*
		13	Podem fer prevenció de drogodependències a l'escola? *Joaquim Cabra, Xavier Sarasíbar*
		19	Educació en la seguretat a l'escola *Carme Beni*
		25	Salut i medi ambient *Àngel Domingo*
		31	L'alimentació a l'escola *M.A. Roset, R.M.Ametller, I. Puigdueta, P. Quer*
		35	Recursos didàctics *Programa d'Educació per a la Salut a l'Escola*
Llengua	Parvulari	43	Aprendre a llegir i a escriure fent projectes *Marisol Anguita, Maria Soliva*
Animació i dramatització	Primària	51	El teatre a l'escola *Marisa Canicio, Anna Cortiella, M. Inmaculada Piñas*
Pedagogia		55	Reflexions a propòsit del llibre de text *M. Roser Santolària*
Llengua	Secundària	59	Interferències castellà/català en l'alumnat *Aina M. Aloy, Josep M. Ribal*
Recull legal		61	Calendari escolar 1993-94
Plecs de Guix: BLOC 3: LA PARTICIPACIÓ DE LA COMUNITAT EDUCATIVA		67	La participació de la comunitat educativa: Principis. Participació i canvi en el sistema educatiu. La presència del "profà". Elaboració d'un reglament de funcionament del Consell Escolar de Centre. Mesures aprovades a les IV Jornades de MRP. Moviments de Renovació Pedagògica 2
Recull de GUIX		85	*Hem llegit:* L'herència d'una tradició pedagògica. L'antídot contra la rutina. Ensenyar ciència avui. *Jocs:* ciències naturals. *Calendari matemàtic. Jugar a inventar:* un micro de cartró. *La Tira. Informacions. Llibres rebuts. Calendari escolar 93-94.*

núm. 193 novembre 1993

Índex

		3	Editorial
Monogràfic: ENSENYAR A L'AULA		5	Ensenyar a l'aula, una preocupació propera *Francesc Imbernon*
		7	Ensenyar o aprendre: Replantejar-se la metodologia. Tasca del professorat *Francesco Tonucci*
		13	L'aula, ambient d'aprenentatge *Joan Rué*
		17	Reconstruir el coneixement i recrear la cultura a l'escola *Àngel I. Pérez Gómez*
		21	Estratègies metodològiques i organitzatives per treballar a l'aula *AA.DD.*
Biblioteca		43	Fitxes bibliogràfiques *Sylvia Sanz*
M. Social i Cultural	Parvulari i C. Inicial	45	Els pirates se'n van de colònies *Anna Guillamon, Lídia Cuadra, Lurdes Leandro*
Matemàtiques	C. Inicial	49	L'ús de la calculadora al Cicle Inicial de Primària *Àngel Alsina*
Psicologia		53	Infants hiperactius i estratègies educatives *Toni Perulles*
Informàtica		59	La incorporació de les noves tecnologies a l'educació. 2 Miquel Casanovas
Plàstica		63	"L'Estel amb Miró": Un monogràfic a l'escola *Cristina Giner, Josefina Cendrós, Àngel Salvador*
Pedagogia		69	Elaboració del Projecte Curricular *Vicent Varella, C.P. Lleonard Mingarro*
Recull de GUIX		77	*Calendari matemàtic. Informacions. Hem llegit:* Gust de llegir sobre el llegir i escriure. *La Tira. Llibres per coeducar:* ¡Aupa! La dama de la Luna. Nubosidad. *Llibres rebuts. Jocs:* Màgia matemàtica

in-fan-cia

educar de 0 a 6 años

Página abierta: UNA VISITA SINGULAR/María Rosa Gilligan	2
Educar de 0 a 6 años: LA EDUCACIÓN ESPECIAL EN LA EDUCACIÓN INFANTIL/Alfredo Fierro	4
Educar de 0 a 6 años: ¡A LA VEJEZ, LITERATURAS!/Teresa Durán	10
Escuela 0-3: LA LLEGADA DEL NIÑO A LA ESCUELA/M. Carmen Gamito	13
Escuela 0-3: EXPLICAR CUENTOS CON UN CÓDIGO DE FORMAS Y COLORES/Imma Muyor	15
Buenas Ideas: PEQUEÑOS INVENTOS/ Marina Manferrari y Alida Zambelli	22
Escuela 3-6: LA MATEMÁTICA EN EDUCACIÓN INFANTIL, ¿UN LENGUAJE O ALGO MÁS?/M. Antònia Canals	23
Escuela 3-6: VISITA AL MUSEO/Llanos Giménez	27
Infancia y Sociedad: LOS RITMOS DEL NIÑO/Ferran Batiste y Enric Batiste	30
Infancia y Sociedad: ¿CÓMO SE MALTRATA A LOS NIÑOS?/Ignacio Gómez de Terreros	33
Infancia y Salud: LACTANCIA NATURAL. COMENTARIOS Y CONSEJOS/A. Andrés Martín	37
Érase una vez: ESCARABAJÍN ESCARABÁJEZ (y van tres...)/Roser Ros	42
Informaciones	44
Ojeada a revistas	46
Biblioteca	48

IRAKASLE ESKOLA
Escuela Universitaria de Profesorado

Página abierta: UNA EXPERIENCIA DE INFORMACIÓN A PADRES EN 1-2 AÑOS/Amalia González y Rafaela Lorca	2
Educar de 0 a 6 años: NOTAS SOBRE LOS PROFESIONALES DE LA EDUCACIÓN INFANTIL/Juan Martín Serrano	4
Educar de 0 a 6 años: LAS RELACIONES ENTRE LOS PEQUEÑOS Y LOS MAYORES: UN TEMA TAN VIEJO COMO EL IR A PIE/Oriol Homs y [illegible] Ros	8
Escuela 0-3: LA PARTICIPACIÓN DEL PEQUEÑO EN LA ATENCIÓN PERSONAL/Katalin Hevesi	14
Escuela 0-3: HAN MADRUGADO LOS VERSOS/M. Carmen Díez	19
Buenas Ideas: EL CUBO SONORO/Escuela Infantil Grosso	26
Escuela 3-6: CERÁMICA: BARRIO Y ESCUELA UNIDOS POR UN TALLER/Inmaculada Fernández y Manuel Angel Puentes	27
Escuela 3-6: LOS ÁRBOLES/Encarna Palacios	30
Infancia y Sociedad: EL ACOGIMIENTO FAMILIAR/M. Jesús Montané	34
Infancia y Sociedad: LA SONRISA DE NUESTROS NIÑOS/Diana S. Lesme	37
Infancia y Salud: LA ADQUISICIÓN DE HÁBITOS SALUDABLES EN LA EDUCACIÓN INFANTIL. NO BASTA CON SABERSE LA ASIGNATURA/Amado Benito de la Iglesia	39
Érase una vez: SEIS CUENTOS PARA SEIS HERMANOS: ESCARABAJÓN ESCARABÁJEZ (y van cuatro...)/Roser Ros	43
Informaciones	45
Ojeada a revistas	46
Biblioteca	48

IRAKASLE ESKOLA
Escuela Universitaria de Profesorado

in-fan-cia

educar de 0 a 6 años

IRAKASLE ESKOLA
Escuela Universitaria de Profesorado
EN

Página abierta: EL BARRO, UNA EXPERIENCIA COGNITIVA/Sonsoles Herrero	2
Educar de 0 a 6 años: LA ESCUELA: PUNTO DE ENCUENTRO ENTRE GENERACIONES/Montserrat Perramon	4
Educar de 0 a 6 años: LITERATURA Y ESCUELA INFANTIL/Roser Ros	8
Escuela 0-3: DE PROFESIÓN, MAESTRA DE ESCUELA DE LOS MÁS PEQUEÑOS/Luisa Martín	12
Escuela 0-3: ESCUELA Y FAMILIA, RESPONSABILIDAD COMPARTIDA/Montserrat Jubete	15
Buenas Ideas: ¡UN MANTEL PARA UNA FIESTA!	19
Escuela 3-6: EL CUENTO VIAJERO/María Jesús García y Francisco Rello	20
Escuela 3-6: ESTRATEGIAS PARA LA ASUNCIÓN DE LA CONCRECIÓN DEL CURRÍCULUM/M. Antònia Pujol	23
Infancia y Sociedad: LA INFANCIA Y LA TELEVISIÓN. TRES CRITERIOS PARA ENMARCAR UN PROBLEMA/Juan Benavides	28
Infancia y Sociedad: LOS MUSEOS DE INFANCIA, ESPACIOS DE TIEMPO LIBRE Y PARTICIPACIÓN PARA LOS MÁS PEQUEÑOS/Carmen Sánchez Moro	33
Infancia y Salud: LA IMPORTANCIA DE LA EDUCACIÓN PARA LA SALUD EN LA ESCUELA INFANTIL/Amado Benito de la Iglesia	38
Érase una vez: SEIS CUENTOS PARA SEIS HERMANOS: EMBRUJO ESCARABÁJEZ (...y van cinco...)/Roser Ros	42
Informaciones	44
Ojeada a revistas	46
Biblioteca	48

Página abierta: ¿POR QUÉ NO ESCRIBEN LOS MAESTROS?/M. Carmen Díez	2
Educar de 0 a 6 años: LA ARQUITECTURA DE LA ESCUELA INFANTIL/Francisco García de Paredes	4
Educar de 0 a 6 años: LENGUAJE TOTAL: LA MANERA NATURAL DEL DESARROLLO DEL LENGUAJE/Ken Goodman	9
Escuela 0-3: NUESTROS ABUELOS Y ABUELAS/M. Dolores Orenes y M. Asunción López	16
Escuela 0-3: MI HISTORIA, MI LIBRO/Araceli Higues y Magda Torres	20
Buenas Ideas: CON TAN SÓLO UNA CAJA...	23
Escuela 3-6: UNA ACTIVIDAD COTIDIANA: LA CONVERSACIÓN/Josepa Gómez	24
Escuela 3-6: EN LA CLASE DE TRES AÑOS TAMBIÉN HACEMOS MATEMÁTICAS/Jordi Vallès	27
Infancia y Sociedad: LA DIVERSIDAD FAMILIAR/Encarnación Sánchez Espinosa	31
Infancia y Sociedad: LA CASA, PENSANDO TAMBIÉN EN ELLOS/Beatriz Trueba	33
Infancia y Salud: MASAJE INFANTIL/Mercè Simon	36
Érase una vez: GARABATO ESCARABÁJEZ (...y van seis.)/Roser Ros	39
Informaciones	40
Índice de 1993	42
Ojeada a revistas	46
Biblioteca	48

in-fan-cia

educar de 0 a 6 años

Plana oberta 2
Educar de 0 a 6 anys: OPINIONS DE TRES COMPANYES DE L'APEI. CONVERSA AMB CONCEIÇAO MOITA, MIQUELINA LOBO I M. JOSE SOTTOMAYOR/Puri Biniés 5
Educar de 0 a 6 anys: EL PROFESSIONAL EN L'ETAPA EDUCATIVA DELS 0-6 ANYS (I)/Rosa Lahoz 6
Escola 0-3: L'ARRIBADA DEL NEN A L'ESCOLA/M. Carmen Gamito 9
Escola 0-3: EL VALOR EDUCATIU DELS MOMENTS DE RUTINA/Paola Molina 11
Escola 3-6: JOAN MIRÓ A L'ABAST DELS INFANTS/Lurdes Quer 17
Escola 3-6: L'ENTRADA DEL GRUP 3-4 ANYS A L'ESCOLA PRIMÀRIA/Araceli Cucala 20
Bones pensades 25
Infant i Societat: RADIOGRAFIA D'UN DRAC A L'ESCOLA/Montserrat Espert 27
Infant i Societat: L'INFANT DAVANT LA PUBLICITAT/M. Eugenia Delgado 31
Infant i Salut: INFANTS AMB DIABETIS/Esteve-Ignasi Gay 36
El Conte: QUENTOS DE XERRAIRE. LES TRES FLEUMES DEL TERCER/Roser Ros 42
Informacions 44
Cop d'ull a revistes 47
Biblioteca 48

Educar de 0 a 6 anys: LES MATEMÀTIQUES A L'EDUCACIÓ INFANTIL: UNA LLENGUA O ALGUNA COSA MÉS?/Maria Antonia Canals 2
Educar de 0 a 6 anys: EL PROFESSIONAL 0-6 (i II)/Rosa Lahoz 6
Escola 0-3: L'ESCOLA: PUNT DE TROBADA ENTRE GENERACIONS/Montserrat Perramón 10
Escola 0-3: UN LLARG CAMÍ CAP A LA INTEGRACIÓ/Equip E. B. Cavall Fort 13
Bones pensades 17
Escola 3-6: UNA ACTIVITAT QUOTIDIANA: LA CONVERSA/Josepa Gómez 18
Escola 3-6: L'ANY MIRÓ/Marta Badia 23
Infant i Societat: USOS I ABUSOS DE LA TELEVISIÓ/Marta Selva 28
Infant i Societat: EL RIU MUSICAL/Kimenga Masoka 30
Infant i Salut: INFANTS AMB CÀNCER/Pep Pla 33
Infant i Salut: L'EDUCACIÓ PER LA SALUT EN L'EDUCACIÓ INFANTIL/Carmen Ferrero 39
El Conte: QÜENTOS DE XERRAIRE. ELS QUATRE AMICS DEL QUART/Roser Ros 43
Informacions 45
Cop d'ull a revistes 47
Biblioteca 48

Educar de 0 a 6 anys: LA INFÀNCIA I LA MORT/Joaquim Jubert 2
Educar de 0 a 6 anys: DES D'ITÀLIA. CONVERSA AMB ALDO FORTUNATI/Puri Biniés 8
Escola 0-3: L'ADAPTACIÓ COL·LECTIVA/Paolo Frediani 10
Escola 3-6: AMB ULLS D'INFANT/Núria Novell i Montse Fernández 15
Escola 3-6: EL NOSTRE AMIC JOAN MIRÓ/Mireia Oliveras 18
Infant i Societat: LA GRANJA: UN CIRCUIT MEDIAMBIENTAL/Isabel Piña i Mercè Rosell 23
Infant i Societat: JUGAR A ÉSSER/Equip de professors de l'Aula Municipal de Teatre de Lleida 30
Infant i Salut: INFANTS AMB HIPOACÚSIA/Esteve Gay i Pilar Martínez 34
Infant i Salut: DIVERSITAT FAMILIAR/Encarnació M. Sánchez Espinosa 38
El Conte: QÜENTOS DE XERRAIRE. ELS CINC DEL CINQUÈ/Roser Ros 44
Informacions 46
Cop d'ull a revistes 47
Biblioteca 48

PERSPECTIVA ESCOLAR

Editorial:
Amb veu de mestre 1

Monogràfic:
Matemàtiques i Reforma

Reforma i matemàtiques. *M. Antònia Canals* 2
Les matemàtiques de la Reforma. *Membres del Grup Almosta* 12
Problemàtica de la didàctica de les matemàtiques a l'ensenyament secundari obligatori. *Àngel Xifré i Arroyo* 22
Les activitats d'aprenentatge i la concepció constructivista en l'àrea de matemàtiques. *Jordi Vallès i Gené* 30
Triangulacions i descobertes d'algunes propietats dels hexàgons regulars. *Elvira Figueres* 38
Bibliografia complementària. *Biblioteca Rosa Sensat* 46

Escola.
Unitat de programació:
L'educació visual a partir de l'elaboració d'un mapa conductual del riu Llobregat. *Tònia Burguesa i Montserrat Cosidó* 51
Aplicant la Reforma
La secundària a les escoles d'adults. *Escola d'Adults Concòrdia* 57

Escola i societat.
La mestra i el mestre:
La implantació de la LOGSE a Catalunya. Posició dels MRP 63
Educació cívica:
El 0,7 també és cosa teva 73
Novetats biliogràfiques. *Bibl. R. S.* 77
Per als nois i noies.
Quan l'esperança és un camp de futbol. *Jaume Cela* 81
El cercle d'Oroboros. *Montserrat Galícia* 83
Textos legals. 85
Cartes al director. 86

Editorial:
Una esperança no lliure de preocupacions 1

Monogràfic:
No al racisme. Educar per a la solidaritat i la cooperació

Introducció. *Biel Dalmau* 2
Orígens de les actituds i els moviments racistes al món contemporani. *J. M. Comas i Estalella* 5
Per què hi ha tanta heterofòbia? *Jordi Vila-Abadal* i *Vilaplana* 11
El racisme com a forma de discriminació en els grans textos sobre drets humans dels infants. *Jordi Cots i Moner* 18
Origen cultural i integració dels immigrants *Adama Cham* i *Lamin Cham* 24
Experiències d'educació i convivència d'infants catalans i immigrats estrangers. *Francesc Villà* i *Pardo* 31
Bibliografia complementària. *Biblioteca Rosa Sensat* 36

Escola.
Experiències escolars:
Fer de periodista en una cursa ciclista. *A. Burguesa, E. Riera, M. Sau* i *J. Vila* 39
Educació infantil:
Interacció adult-nen a l'escola infantil *C. Àngel, M. Bigas, R. Carrió* i *B. Moll* 47
Aplicant la Reforma:
Ciències socials i Reforma: el medi a l'escola. *Júlia Costa* i *Coderch* 55

Escola i societat.
Contes de tots colors. *Inongo-vi-Makome* 64
Civisme i urbanitat. *Marta Mata* i *Garriga* 73
Novetats bibliogràfiques. 80
Textos legals. 88
Cartes al director. 90

Editorial:
I, a més a més, ara les vaques flaques 1

Monogràfic:
Nens i nenes amb necessitats educatives especials.

Necessitats educatives en el marc de la diversitat. *F. Ariño* i *Teresa Ros* 2
La integració dels nens cecs a l'escola. Criteris de suport. *C. Guinea* i *C. Valls* 8
Alumnes sords: cal garantir-los una llengua. *Carles Llombart* 17
Sobre la integració dels nens i adolescents amb trastorns de personalitat. *Albert Parés* i *Josep Amorós* 24
Síndrome de Down. *Equip del Servei de Seguiment en l'Etapa Escolar de la FCSD* 30
Bibliografia complementària. *Biblioteca Rosa Sensat* 36

Escola.
Unitat de programació:
L'educació visual a partir de l'elaboració d'un mapa conductual del riu Llobregat. *Tònia Burguesa* i *Montserrat Cosidó* 41
Recursos didàctics:
Consideracions papiroflèxiques. *Josep M. Gómez* 47
Aplicant la Reforma:
No ens espanta la feina, però volem fer-la bé. *Mestres de l'Escola El Sagrer* 55

Escola i societat.
La mestra i el mestre:
Entrevista a Juli Palou i Jaume Cela 61
Educació en prevenció:
Els bombers i l'educació en prevenció. *Albert Vilanova* 71
Escola d'Estiu 1993 78
Novetats bibliogràfiques. *Biblioteca Rosa Sensat* 80
Textos legals. 84
Cartes al director. 86

PERSPECTIVA ESCOLAR

Editorial:

Si es redueix, era un luxe? 1

Monogràfic:

La festa a l'escola

Introducció. *Montserrat Galícia* i *Carme Ortoll* 2

La festa i el fenomen festiu. *M. Dolors Llopart* 4

La festa de Sant Jordi: més enllà d'una celebració popular. *Esc. Coop. El Puig* 12

L'escola com a espai lúdic. Festes pròpies. *Carme Herrando Nebot* i *J. Gómez Andrés* 17

Noves propostes de celebració ciutadana: any Miró. *R. Guich Devesa* i *Teia Planas i Lladó* 22

Cultura rural i festes tradicionals. *M. R. Campa Bonet* 27

Bibliografia complementària. *Biblioteca Rosa Sensat* 33

Escola.

Museu i escola:

El Museu d'Art de Girona. *Joan Surroca i Sens* 35

Educació infantil:

El paper del mestre en l'aprenentatge de la llengua. *Neus Sol i Mauri* 43

Escola i societat.

Aplicant la Reforma:

Reforma, innovació educativa, renovació pedagògica. *Joan Domenech i Francesch* 49

Escola rural:

L'especificitat de l'escola rural. *Diversos autors* 57

Interculturalisme:

Manifest per una escola intercultural 66

La mestra i el mestre:

Record de Maria Rúbies. *M. I. Codina* 70

Novetats bibliogràfiques. 74

Textos legals. 76

Cartes al director 77

Editorial:

Perspectiva Escolar cap al Congrés 1

Monogràfic:

Els projectes de centre

La necessitat dels projectes dels centres educatius. *M. Rosa Terradellas* 2

Decàleg per a projectes educatius. *Jaume Cela* i *Juli Palou* 7

El Projecte Curricular de Centre: les definicions de la intencionalitat pedagògica. L'ebaboració, l'aplicació i l'avaluació. *Jesús Viñas* 15

La programació. La concreció de les intencions educativo-pedagògiques a les aules. *Rosa Boixaderas* i *Teresa Serra* 23

Ballant i comptant, comptant i ballant. *Carme Ortoll* i *Montserrat Torra* 34

Bibliografia complementària. *Biblioteca Rosa Sensat* 44

Escola.

Organització escolar:

Projecte de la Zona educativa Sarrià-Sant Gervasi. *Escoles de la zona* 49

La mestra i el mestre:

"Teachers' training" a Norwich: una experiència molt profitosa. *M. Teresa Aguilà i altres* 55

Aplicant la Reforma:

La diversitat. *Elisa Damunt* 63

Escola i societat.

Educació infantil:

Sobre la nounada educació infantil. *Roser Ros* 70

Noves tecnologies:

Videojocs i salut mental. *Miquel Ferrando* 76

Novetats àudio-visuals.

La biblioteca escolar en vídeo. *Jaume Cela* 80

Novetats bibliogràfiques. 82

Textos legals. 84

1993 62-63

Sumario/Contents

© 1993 por Aprendizaje, S. L.

3 Estudio microanalítico de los cursos de acción cooperativos y competitivos en niños y adolescentes.
(Micro-analytical study of cooperative and competitive courses of action in children and adolescents)
M.ª Jesús Fuentes y Pablo Fernández.

19 Las restricciones del conocimiento notacional.
(Restrictions of notational knowledge)
Liliana Tolchinsky y Annette Karmiloff.

Tema monográfico: Psicología y Didácticas / *Psychology and Didactics*

55 Introducción/Introduction
Carmen Gómez

59 Psicología y Didácticas: una relación a debate.
(Psychology and Didactics: A relation to debate)
César Coll

77 Didáctica de las matemáticas y Psicología.
(Mathematics Didactics and Psychology)
M.ª Victoria G. Armendáriz, Carmen Azcárate y Jordi Deulofeu.

101 Psicología y Didáctica de las matemáticas.
(Psychology and Mathematics Didactics)
Carmen Gómez y Javier Fraile.

115 Síntesis de la discusión de las ponencias sobre Psicología y Didáctica de las matemáticas.
(Synthesis of the discussion of papers on Psychology and Maths Didactics.)
Jaume Jorba.

121 Psicología y Didáctica de las ciencias sociales.
(Psychology and Social Science Didactics.)
Joan Pagès.

153 Aportaciones de la psicología cognitiva y de la instrucción a la enseñanza de la Historia y las Ciencias sociales.
(Contributions from Cognitive and Instructional Psychology to History and Social Science Instruction)
Mario Carretero y Margarita Limón.

169 Síntesis de la discusión de las ponencias sobre Psicología y Didáctica de las ciencias sociales.
(Synthesis of the discussion of papers on Psychology and Social Science Didactics)
Pilar Benejam.

INFANCIA Y APRENDIZAJE
Journal for the Study of Education and Development

1993 64

Sumario/Contents

© 1993 por Aprendizaje, S. L.

Tema monográfico / *Monographic topic*

**Técnicas alternativas y aumentativas de comunicación para alumnos con discapacidad motora.
(Alternative and augmentative communication techniques for students with motor disabilities).**

5 Presentación
(Presentation)
Carmen Basil.

9 Desarrollo del lenguaje asistido.
(Developing aided language)
Stephen von Tetzchner

29 Estrategias para facilitar las iniciativas de interacción en hablantes asistidos.
(Strategies to facilitate interaction initiatives in aided speakers).
Emili Soro y Carmen Basil

49 Mejora de la velocidad de lectura en jóvenes con discapacidad motora.
(Improving reading speed in young people with motor disabilities).
Jordi Escoin y Montserrat Mascuñán

61 Dossier documental sobre comunicación alternativa y aumentativa.
(Dossier on alternative and augmentative communication).
Carmen Rosell

Conocimiento y razonamiento / Knowledge and Reasoning

73 Razonamiento y contrucción de valores en el aula.
(Reasoning and constructing values in the classroom).
M. Angeles de la Caba

Lenguaje / Language

95 El desarrollo del lenguaje en un caso de carencias afectivas graves en la primera infancia
(Language development in a case of serious affective disturbance in early childhood)
Grace Shum y Angeles Conde

111 El diagnóstico y tratamiento de las dislexias ante un modelo de lectura normal.
(Diagnosis and treatment of dyslexia based on a normal reading model).
Luis Lozano

Varios/Others

127 Libros recibidos (Books in reception)
128 Información (Information)
2 Normas de Publicación (Notes for authors)

Sumario

18/1993

Pág.

Tres buenas noticias ... 3

Historia de la ciencia y enseñanza de la ciencia, ¿cabe hacer paralelismos?
Nelio Bizzo ... 5

Un marco de referencia para una evaluación fiable de la lectoescritura.
Scott G. Paris et al. ... 15

BABEL: Batería para Aprendizaje Básico de Estimulación Lectora.
Santiago Torres y José Luis Ortega ... 31

El conocimiento de la estructura segmental del habla favorece la adquisición de la lectura en educación infantil.
Andrés Calero y Raquel Pérez ... 41

Hacia un lenguaje gráfico de la enseñanza.
Angel Alonso, José María Foces y M.ª Paz Fernández ... 55

La interpretación de los mensajes televisivos por la infancia.
Manuel Cebrián ... 67

¿Podemos favocer el aprendizaje autónomo del significado de palabras?
Ramiro Gilabert y Eduardo Vidal-Abarca ... 81

Enseñar literatura: tal vez soñar.
Manuel Abril ... 91

Los elementos facilitadores de la comprensión oral empleados por el profesor del aula regular con adolescentes sordos.
Jesús Valero ... 101

Actitudes matemáticas y rendimiento escolar.
M.ª Nieves Quiles ... 115

CL&E
COMUNICACION LENGUAJE Y EDUCACION

19-20/1993

Sumario

Pág.

Tema central: La evaluación informal de la lectoescritura

R ¿Usos cotidianos o usos enlatados? Enseñar y evaluar la lectoescritura a sujetos reales.
Pablo del Río ... 5

Rx Algunos límites de la evaluación.
Walter H. Macginitie ... 25

Rx De la evaluación informal a la evaluación fundamentada: reconocer el rol del enseñante en clase
Kenneth P. Wolf ... 35

R El papel de las puebas estandarizadas en un programa de evaluación de la lectoescritura.
John J. Pikulski ... 45

D Experiencia de un enseñante/investigador con evaluaciones basadas en el rendimiento como instrumentos de diagnóstico
Michele G. Peers ... 53

Rx Evaluación alternativa: separar el grano de la paja.
Sheila W. Valencia ... 63

Me Método de carpeta para la evaluación de la lectura en clase: los porqué, los qué y los cómo.
Sheila W. Valencia ... 69

Me Evaluación por carpetas en cursos de motodología para enseñantes: predicar con el ejemplo.
Debra L. Stahle y Judith P. Mitchell ... 77

Me Carpetas de estudiante: oportunidades para una revolución en la evaluación
Robert C. Calfee y Pam Perfumo ... 87

Artículos:

La formulación en el nuevo curriculum de química
Juan Hernández y Laly Palacín ... 101

Aprendizaje de la física mediante la expansión del metacontexto de los fenómenos.
Naoki Ueno y Norifumi Arimoto ... 109

artikulu aipagarriak

Aula 14.

Erreforman hizkuntza arloari ematen zaion tratamenduak ikuspegi aldaketa garrantsitzu bat dakar: komunikatzeko gaitasunaren hobekuntza izango da arlo honen helburu nagusia eta, ondorioz, hizkuntzaren erabilera izango da arlo honetan egingo diren ekintzen ardatza .
Proposamen hau gelara eramateak eskatzen dituen egokitzapenak martxan jartzeko hainbat tresna eskaintzen dira ale monografiko honetan: testuak sailkatzeko,eta sekuentzializatzeko irizpideak, batetik, Testuok lantzeko proposamenak, bestetik.

D.C.B-ren proposamena hobeto ezagutzeko eta geletara hurbiltzeko tresna oso baliogarriak agertzen ditu aldizkari honek.

✧ ✧ ✧ ✧ ✧ ✧ ✧ ✧

CANALS, M.A.. "La matemática en educación infantil, ¿un lenguaje o algo más?". Infancia 19, mayo-junio 1993.

Oso interesgarria da irakasle esperientziadun eta ezagun honek egiten digun aportazioa. Autorearen ustez matematika, erreformak proposatzen dituen hiru bloke tematikoetan sartuta egon beharko litzateke.

Argibide haundiko artikulua.

✧ ✧ ✧ ✧ ✧ ✧ ✧ ✧

Cuadernos de Pedagogía 216. Monográfico "Leer y escribir".

Monografiko honek irakurketa eta idazketaren irakaskuntza-ikaskuntzaren inguruan psikologiak, psikolinguistikak eta hizkuntzalaritzak egin dituzten ekarpenen berri, bide hauetan oinarritutako zenbait proposamen didaktiko azaltzen ditu. Gure ustez monografiko hau oso tresna baliogarria da ikaste prozesuaren azterketatik sortu diren ekarpenak eskoletara hurbiltzeko.

✧ ✧ ✧ ✧ ✧ ✧ ✧ ✧

Cuadernos de Pedagogía 218, octubre 1993.

Kontsumo Hezkuntzari buruzko monografiko hau oso interesgarria da, daukan ikuspuntu globalagatik eta derrigorrezko hezkuntz osoari aplika dakiokeelako. Guk Jakingarrietarako zenbaki honetan (0-7 urte bitartekoetan zentratuta) egin dugunaren gehigarri da.

✧ ✧ ✧ ✧ ✧ ✧ ✧ ✧

DIEZ, M.C.: "Han madrugado los versos". Infancia 20, julio-agosto 1993, p. 19-24.

Poesia hain derrigorrezkoa den une honetan, autoreak eskolako txikienekin berak izan duen esperientzia poetikoa azaltzen digu.

... Ez dago ezer berririk, tradizioa baizik.

✧ ✧ ✧ ✧ ✧ ✧ ✧ ✧

DURAN, T.: "¡A la vejez, literaturas!". Infancia 19, mayo-junio 1993, p. 10-12.

Artikulu oso erraza. Teresa Duranek, literatura-autore ezagunen adibideak jarriz haurrak eta pertsona nagusien arteko erlazioa azaltzen digu.

✧ ✧ ✧ ✧ ✧ ✧ ✧ ✧

Infancia y Aprendizaje 62-63.

1992ko Maiatzean I.M.I.P.A.E.-k irakaskuntza arlo desberdinetan lanean ari diren psikologo, pedagogo eta irakasle bildu zituen bakoitzaren ikuspegiak azaltzeko eta elkartrukatzeko helburuaz.

Ponentziak 4 arloren inguruan banatu ziren: Matematika, Natur Zientziak , Sozial eta Hizkuntza arloetan, hain zuzen. Arlo bakoitzean psikologo batek eta pedagogo batek aztertu zituzten arloaren problematika eta gaur egungo ikuspegiak.

Aldizkari honetan jasotzen dira mintegian aurkeztutako ponentziak,beraien irakurketak hainbat informazio eskeintzen dizkigute arlo bakoitzean dauden ikuspegiak eta psikologia eta pedagogiaren aportazioak ezagutzeko.

✧ ✧ ✧ ✧ ✧ ✧ ✧ ✧

NIEDA, J.: "El reto de la Reforma". Cuadernos de Pedagogía 214, mayo 1993, p. 13-15.

Erreformak, etapa bakoitzeko Curriculumean osasun-hezkuntza sartu du. Artikulu honen autoreak eskolan gai honek daukan garrantzia eta nola landu behar den azaltzen digu.

Artikulu orokorra baina interesgarria.

✧ ✧ ✧ ✧ ✧ ✧ ✧ ✧

VARIOS: "El Tercer Mundo para los escolares del Primero". Cuadernos de Pedagogía 215, junio 1993, p. 16-20.

Artikulu hau, 8-9 urte daukaten haurrentzako lan proposamena da, munduan dauden desberdintasunez sentsibilizatzea helburu hartuta. Haur txikiagoei aplikatzea zaila bada ere, hasiera zikloan lantzeko pistak eman diezazkiguke.

✧ ✧ ✧ ✧ ✧ ✧ ✧ ✧

VARIOS: "L'orla de la classe a final de curs. Una activitat d'educació visual i plàstica al parvulari". Guix, maig 1993, p. 47-52.

Kultura espezifiko batean, objetu konkretu bat (orla bat) egiteko proiektu bati buruz, Bartzelonako eskola publiko batean egindako esperientzia interesgarri baten berri eskaintzen digute artikulu honetako autoreek.
Esperientzia sistematizatua eta hausnartua.

✧ ✧ ✧ ✧ ✧ ✧ ✧ ✧

VARIOS: "Interacció adult-nen a l'escola infantil". Perspectiva Escolar 176, juny 1993, p. 47-53.

Artikulu honetako autoreek, hezkuntz iharduera hobetzeko asmoz, Haur-eskolan heldua-haurraren arteko interakzioari buruzko kualitate eta kantitateari buruz egindako ikerketa baten emaitzak laburki azaltzen dizkigute.

Ikerketa, 2 urteko 15 haurrekin eta 4 urteko beste 15 haurrekin egin zen.

✧ ✧ ✧ ✧ ✧ ✧ ✧ ✧

VERA, J.: "La comunicació a l'escola". Guix 189-190, p. 53-60.

Artikulu honek, hezkuntza komunikazio sistema bezala kontsidera daitekeela azaltzen du. Hezkuntzaren inguruan erreflexionatzeko artikulu oso interesgarria.

✧ ✧ ✧ ✧ ✧ ✧ ✧ ✧

KONTSUMITZAILEAREN HEZKUNTZA (0-7 urte)

Nieves Alvarez. Santander

Haur Hezkuntzan Kontsumitzailearen Heziketa sartu beharra planteatzen denean, hainbat galdera etortzen zaizkigu burura. Sarrien sortzen diren galderei erantzuten ahaleginduko gara.

Zergatik hasi behar da hain goiz?

Egia da, zergatik hasi behar da hain goiz?... izan ere, urte beteko haur batek ez du ezer erosten edo hautatzen, nagusiek ematen diotena kontsumitu besterik ez du egiten. Ez ote da komenigarriagoa, adin horretako haurrak hezi beharrean, nagusiak hezitzea? Batek baino gehiagok egingo luke Kontsumitzailearen Heziketa 5-6 urterekin hastearen alde... izan ere, zer ikasi dezake jaio berri batek kontsumoari buruz?

Beharbada, hori esaten duen jende berbera izango da, aurrerago, haurra koskortu eta 14-15 urteko gazte bihurtzen denean, gazteei 'oinarria falta zaiela' edo 'aurreko ikaskuntzetan hainbat hutsune ikusten zaizkiela' esango duena. Hitzjario hori berezkoa izaten da hezitzaile konszientearen eginkizun zailari aurre egin nahi ez diotenen, ez dakitenen edo ezin dutenen diskurtsoan: izan ere, halako hezitzailearen lana, edozein adinetako neska-mutikoei inguruko errealitatea eurenganatzen ahalegintzea da, errealitate hori aztertu, deskodetu eta ezagutu dezaten, gauzak gordetzeko zein aldatzeko.

Denerako 'oinarri sendoaren' alde daudenen argumentua hortxe dago: haurrak jaiotzen denetik bertatik ez baditu kontsumo gizarteaz jabetzeko giltza emango dioten estimuluak hartzen, aurrerago ez du 'ustezko oinarri' hori edukiko, aurrera egin ahal izateko.

Kontua, ordea, ez da eginkizun terapeutikoa edo konstruktibista omen den hori betetzea. Kontua zerotik (argia ikusten hasi den bizitza batetik) hastea da; eta haurrak bizitzari aurre egin ahal izateko behar izango dituen gaitasunez jabetzen laguntzea, lehenbailehen kontsumitzaile konsziente, kritiko, konprometitu eta solidarioa izaten hasteko moduan egon dadin. Izan ere, horixe da kontsumitzailea hezitzeaz mintzo garenean lortu nahi duguna.

Zein da 0tik 7 urtera arteko kontsumitzailearen heziketaren helburua?

Galdera honi erantzuteko aurreko puntuko azken zatia hartu bagenezake ere, zehaztu egingo dugu

gehiexeago erantzuna eta bizitzako aldi horretako kontsumitzailearen hezkuntzaren helburua honela definituko dugu:

Haurrak kontsumoaren inguruko gaiekin harremanetan jartzea, eguneroko bizimoduko gauzak behatu, identifikatu eta manipulatuz, haien ezaugarriak ezagutu ditzaten eta haien erabilpen egokia asmatzen eta baloratzeko bidea emango dieten erlazioez jabetu daitezen.

Gauzen ezagutzak eta erabilera egokiak ematen duen atsegina ere gure helburuetako bat izango litzateke, oso garrantzitsua gainera. Ezin dugu kontsumitzaile masokista, profetiko edo sakrifikaturik hezi. Bere pentsaerarekin bat etorriko litzateke, bai, baina askotan, bere nahien kontra jokatzen duen kontsumitzailea izango litzateke. Ezin dugu eta ez genuke horrelakorik eragin behar. Aitzitik, ahalegindu behar dugu kontsumo gaietan bere irizpideen arabera jokatuko duen eta, aldi berean, irizpide horiek bere nahiekin ezkontzen dakien kontsumitzailea hezten. Eta helburu horiek lortzeko modu bakarra gure ikasleak, jaiotzatik bertatik, jokabide kontsumeristak dakarren atseginaz gero eta gehiago jabetzea da.

Gai guztiei heldu dakieke, ala batzuei baino ez?

Galdera horri jende askok -ni barne- baiezko biribila erantzuten diogu: **bai, gai guztiak jorratu behar dira haur hezkuntzan**.

Kontsumoaren inguruko edukin guztiak hamar talde nagusitan (osasuna eta segurtasuna, elikadura, ekologia eta kontsumoa, etxebizitza, jolasa eta jostailua, erosketak, zerbitzu publikoak, dirua eta banketxeak, aisia eta denbora librea) sailkatzen baditugu eta bizitzako aldi honetan berez lantzen diren helburuak lortu nahi baditugu, gai guztiei heldu diezaiekegu 0tik 7 urtera bitarteko heziketa aldian.

Gehienetan gertatu ohi dena zera da, argiago ditugula, errazagoak iruditzen zaizkigula eta ego-

kiagoak izan daitezkeela gai batzuk beste batzuk baino haur hezkuntzan jorratzeko; baina horrek ez du esan nahi besteak landu behar ez direnik.

Egin behar dugun gauza bakarra, besterik gabe, honako hau gogoan izatea da: Haur Hezkuntzan gure helburua gauzak aurkeztea, harremanetan jartzea dela, Lehen Hezkuntzan ahaleginduko garela sakontzen eta Bigarren Hezkuntzan finkatzen. Arazo handienak (eta baita frustazioak ere) 5 urteko haur batek kontsumo ekintza batean zentzuzko jokabidea izan dezan ahalegintzen garenean sortzen dira. Adin horrekin ezin du horrelako jokabiderik izan. Bestela, superdotaturen bat izango litzateke edo bere adinerako helduegia denen bat.

Beste hainbat galdera ere egin genitzake: komenigarria da gelatik kanpo ekintzak antolatzea, horrek ekarri ditzakeen arriskuak kontuan hartuta? Itxurazko objetuekin edo benetako objetuekin lan egin behar dugu? ...

Ziur gaude, egunero 0-7 urteko haurrak (eta haiekin batera norbere burua) ilusioz hezten diharduen irakaslearen irudimena eta esperientziak erantzungo dituela galdera horiek eta baita beste batzuek ere.

Hala ere, lan honen asmoa Kontsumitzailearen Heziketarako berebizikoa den etapa honetan gelan lan egiteko ikuspuntu berritzaile eta errealista gauzatzea da.

Arrasateko "San Andres Eskola"

KONTSUMOAREN HEZKUNTZA HAUR HEZKUNTZAN

Luis Mª Larrieta Viguri

Oso zabalduta dago Haur Hezkuntzan ezin dela sakontasunez eta seriotasunez kontsumoaren arloko (eta beste zeharlerro batzuetako) hezkuntzarik gauzatu. Baztertu egin behar dugu erabat uste hori. Zeren, nola adin honetako haurrei ez diegun helduen jokabide eta ikaskuntzarik eskatzen, hala, era berean, ezin dugu eskatu adin honi ez dagokion neurrian kontsumoa menderatzerik. Adin bakoitzak ikaskuntzarako eremu potentzial bat dauka eta, jakina, Haur Hezkuntzan kontsumoaren arloko hainbat gauza ikasi daiteke eta ikasten da.

Bistakoa denez, adin honetako edozein haurrek bereganatu ditu zenbait ikaskuntza, eskolara iritsi aurretik, produktu, ondasun eta zerbitzuen erabilpenari buruz. Berez bereganatzen ditu ikaskuntza horiek jaiotzatik bertatik inguratu duen kulturizazio prozesuan zehar. Haurrari "kultura kontsumista/kontsumerista [1]" hori bereganatzen lagundu dioten agente hezitzaileak familia eta ingurua, lehen adiskideak eta komunikabideak izan dira.

Eta nola ikasten ditu haurrak kontsumitzaile edo erabiltzailearen jokabide horiek? Ikasi, benetan ikasten duena, eguneroko bizimoduko arazoak, primarioenak eta premiazkoenak konpontzen ikasten du. Esate baterako: jana, aterbea eta jantzia, aisia, plazerraren nahia, harremanak eta abar. Adin honetako haurrak ez dio une batez ere uzten produktu, ondasun eta zerbitzuen kontsumitzaile izateari -etxea, garraioak, sanitatea, dendak, telebista, eskola... erabiltzen ditu- eta egoera guzti horietan jokabiderako irizpide batzuk, balore batzuk eta munduari buruzko kontzepzio batzuk hartzen ditu, eta horiexek osatzen dute, azken batean, bere Kontsumo Hezkuntza. Ohar jakingarri gisa, esan dezagun adin honetan ikasten dituzten gauza batzuk iraunkorrak izango direla eta apenas aldatuko direla geroago.

Haurra esperientzia horrexekin heltzen da eskolara. Beraz, aurretiko kontzepzio horiexek hartu behar dira abiapuntutzat Kontsumoaren Hezkuntza gauzatzeko dugun edozein asmo aurrera ateratzeko. Baina, zein eratan landu daiteke Kontsumoaren Hezkuntza? Era askotan, noski. Zenbait ideia eman asmoz eta hezitzaileen artean Kontsumoaren Hezkuntza sendotzen joan dadin azken urteotan hainbat ikastetxetan frogatu diren bi me-

1 Kontsumista eta kontsumerista hitzek erro berbera dute lexikoaren aldetik baina antonimoak dira. Lehenengoak kontsumo zentzugabea, arduragabea eta hausnarketarik gabea adierazten du; bigarrenak, aldiz, guztiz kontrakoa.

todologia eta esperientzi konkretu aurkezteko ausardiatxoa izan dugu. Bata IPUINA da eta bestea hezkuntz unitateak, EGITASMOAK ere deitzen direnak.

IPUINA

Kontsumoaren Hezkuntzako metodologia gisa

Haurren sozializazio eta kulturizazioan ipuinak duen eragina itzelezkoa da. Neketsua izango litzateke gai horren inguruan idatzi den guztia hemen biltzea. Hala ere, artikulu honen helburua kontuan hartuta, nahikoa izan liteke Gordon Wells idazle ospetsuarengana jotzea. Haren "Aprender a leer y escribir [2]" idazlaneko 10. kapituluan badira zenbait esaldi gogoeta sakona merezi dutenak. Hona hemen batzuk:

"Istorioen funtsezko helburua beti berbera da: gizakion bizitzan oinarrizko eta betiereko interesa duten alderdien interpretazio kulturala eskaintzea".

"Bai lanean bai etxean, bai jolastokian bai klubean, funtsean, bapateko harreman horrexekin hasten da pertsona bakoitza bere kulturaz jabetzen eta bere sinesmen eta baloreak hartzen".

"Istorioak izaten dira denon munduan sartzeko dugun bidea, eta mundu hori denbora gutxira zabaldu eta aberastu egiten da elkarri istorioak esan-entzuten dizkiogunean".

"Istorioen hartu-emanaren bidez, irakasleek eta ikasleek konpartitu egin ditzakete ikasgai bat ulertzeko moduak eta munduari buruzko ereduak hurbildu".

"Eta haurrak hitzegiten eta besteen hizkera ulertzen hasten direnean, munduari buruz duten kontzepzioan eragin handia izaten dute besteek kontatu dizkieten istorioek. Izan ere, istorio horiek interpretatu egiten dute haurren esperientzia eta aldi berean beste pertsona batzuen esperientzia kontatzen dute".

Aipamen guzti hauetan beti funtsezko ideia bat ageri da: munduaren ikuspuntua eta erralitatearen pertzepzio eta kontzepzioa, batez ere, istorioen bidez hartzen eta transmititzen dira eta ez hainbeste beste testu mota batzuen bidez. Istorio edo ipuinek munduan gertatzen denaren eta mundua osatzen duten osagaien ikuspuntu burutu eta antolatua ematen digute. Eta, hain zuzen ere, erakargarritasun handiko diskurtso komunikatiboak direnez, mundua interpretatzeko kontzepzioak, ereduak eta baloreak ematen dizkio pertsonari, bizitzan zehar luzaroan irauten dutenak.

Guzti horregatik, ipuina nolabaiteko kontrolpean eduki behar dugun hezkuntz estrategiatzat hartu behar dugu. Eta baieztapen hori egiten dut

2 Gordon Wells, "Aprender a leer y escribir", Edt. Laia. Cuadernos de Pedagogía. Barcelona, 1988.

zeren, sarri askotan, ipuinen bidez bultzatzen diren errealitateari buruzko egitura mentalak oso arbuiagarriak izan ohi dira, zeharlerroen ikuspuntutik aztertu ezkero eta, zehatzagoak izanik, Kontsumoaren Hezkuntzatik aztertu ezkero. Adibide bat hartuko dugu, dauden ugarien artean:

"BABAR HIRIAN"[3]

"Oihanean elefantetxo bat jaio zen. Babar deitzen zen... Behin batean... hainbesteko arineketaldia egin zuen ezen galdu egin baitzen eta, egun batzuen buruan, hirira heldu zen, oso nekatuta. Lehenengoz hainbeste gauza ikusi zituenean, itzelean harritu zen. Zenbat gauza berri! Etorbide ederrak, autoak eta autobusak...! Liluratuta geratu zen jendearen jantziekin. Halakoxe jantzi bat nahi zuen berak ere, baina ez zekien nola lortu.

Orduan, adineko andre bat agertu zen, elefantetxoak biziki maite zituena eta Babarrek jantzi bat nahi zuela zekienez, txanpon-zorrotxoa eman zion saltokira joan eta halako bat eros zezan. Minutu bat bera ere galdu gabe, Babar saltoki batera joan zen eta jantzi zoragarri bat erosi zuen. Gero, txanpon zorroa oparitu zion atsotxoaren etxera joan zen bizitzera. Goizetan, soinketa egiten zuen harekin batera eta gero bainu bat hartzen zuen. Eta egunero joaten ziren pasiatzera adiskide berriak berarentzat erosi zuen auto gorrian..."

Beharbada, ez gara sekula ohartu ipuin honekin. Hau ipuinaren atal bat baino ez da, baina, hala ere, «oso mamitsua». Zeren hor agertzen den mundu-eredua kontsumismo basatiz zipristindua dago. Azpimarraturiko hitzetan erreparatzen badugu, laster ikusiko dugu gure «kontsumo gizarteko» mitoen adibideak direla. Eta mitoetako asko ez dira kuestionatu ere egiten: ondasun, produktu eta zerbitzuen ugaritasuna, horrek jendearengan duen indar liluratzaile garaitezina, ikusten den guztia eduki eta lortzeko nahi hezgaitza, diruaren boterea, dirua lortzeko dauden zailtasunez ez ohartzea (helduek eragindako jokabidea dena...), merkatal biltegiak edonor hornitzeko lekuak balira bezala, behar eta nahiak bapatean asetzea, gauzen jabego indibiduala, ongizatearen gizartea helburutzat hartzea, mundua eskaparate erraldoi bat bailitzan ikustea, non dena eros baitaiteke diruaz, eta abar.

Egia da horrelako ipuinek ikaslea sozializatzen laguntzen dutena. Baina, aldi berean, zenbaterainoko eragina dute, gizarteak «onarturiko» jokaera-ereduen agindura, gizabanakoa arrunt bihurtzen eta alienatzen?

Nik neuk, uste dut ipuin hau asmorik onenarekin egina izan zela, baina batere sentsibilitate kontsumeristarik gabe. «Literatur munduko sentsibilitateari» buruz dihardugunean, esan daiteke beste zeharlerro batzuk, oro har, hobeto tratatzen eta eurenganatzen dituztela egileek. Hargatik, gelaratu aurretik ipuin eta komikiak hobeto aztertzen ikasi behar dugu eta, kontsumitzaile garen aldetik, ipuinoi elkartasun eta erantzunkizun handiagoa

[3] L. BRUNHOFF, "Babar hirian". Alfaguara-Desclée de Brouwer, Bilbo, 1990. (Librairie-Hachette Paris, 1939).

Arrasateko "San Andres Eskola"

erakusten duten edukinak erantsi, geure golkotik; horrexen menpe baitago gure ikasleen adimenetan gorpuzten den munduaren ikuspegia Kontsumorako Hezkuntzan bultzatzen diren irizpideei egokitzea.

Zer esanik ez: gelan ipuinak kontatu eta entzutea beti egin behar den gauza bat da eta edozein irakaslek sartu behar ditu ipuinak programetan, are gehiago Gordon Wells-ek azaltzen duen bezala, halako garrantzia dutelarik. Nolabait, zenbat eta istorio gehiago iritsi umeen belarrietara, hainbat eta eredu eta eskema gehiago edukiko dituzte mundua ulertzeko eta interpretatzeko. Baina, kontsumoaren inguruko hezkuntza ipuinen bidez jorratu nahi duten irakasleek, euren kontura konpondu beharko dute, zoritxarrez, ipuin askotan ageri den sentsibilitate kontsumerista eskasa. Baina, nola?

Lehenik, erakusten duten ikuspegi animista hori dagoen moduan hartu genezake, kontsumoaren gizartea bere horretan, den bezalakoa aurkeztuz, egoerarik ohizkoen eta sinesgarrienekin, agertzen diren elementuak ezagutu eta erlazionatu ditzaten. Argitalpenen aldetik testu kontsumeristak lortzeko aukera handirik ez dagoen arren, askotan istorioak bapatean sortzeko ariketak egiten dira. Kontsumoaren munduari heltzeko bide bat izan daiteke.

Bigarrenik, ipuinen bidez irakasleak diseinatzen dituen irakaskuntza/ikaskuntzako ekintza asko lantzen dira. Beraz, komenigarria da ekintza

horietan Kontsumorako Hezkuntzatik hurbil dauden edukinak sartzea.

Hirugarrenik, nik beti esan dut Haur Hezkuntzan esperientzia daukan irakasleak badakiela ikaskuntzaren edukinak hautatzen eta, beraz, kontsumoaren hezkuntzan ere badakiela zer irakatsi. Hau da, edozein istoriotan agertzen den gizarteko edozein errealitatek etapa honetako haurrak gai horretara hurbiltzeko eta gaia sakontzeko eraren bat dakar berarekin. Beti dago ikaskuntzaren bat haurraren garapen potentzialaren mugen barruan, beti dago edozein arlori begiraturen bat emateko moduren bat, beti hartu daitezke identifikaturiko elementu solteren batzuk, erlazionatu, ordenatu eta azaldu ondoren, haurrei euren mundu ikuspegia egituratzen lagunduko dietenak. Ez dugu ahaztu behar Gordon Wells-ek dioena:

«... istorioak egitea da gizakiak bere inguruaren kontrolaz jabetzeko daukan modurik garrantzitsuena».

Beraz, Haur Hezkuntzan diharduten maisu-maistren erantzunkizuna da gelan istorioen bidez transmititzen dituzten ikuspegiek ikusmolde kontsumerista izatea. Hau da, irakasleak ikaslearengan honelako jarrerak sortzen ahalegindu behar du: kontsumitzaile zentzundunagoa izatea, hausnarketazalea, premiazkoa dena bereizi eta asetzeko gauza dena eta beharrezkoa ez denari ezetz esaten dakiena, ingurugiroarekiko begirunea duena, norbere eta hurkoaren ongizateaz arduratzen dena, elikadura eta higiene arloko irizpide nagusiez jabetu dena, hiritar gisa parte hartzen duena... Gauza asko, ezta?

Hau idatzi duen honek, «Kontsumoa, ipuina baino gehixeago (El Consumo, algo más que un cuento)» izeneko mintegi batean lan egiteko aukera izan du. Hura osatzen zuen lantaldeak Kontsumoaren Hezkuntza bultzatzeko eta azterturiko eragozpenak gainditzeko era konkretu baten alde egin zuen: goitik behera edukin kontsumerista duten ipuinak asmatzea eta gai horren inguruko ekintza osagarriak prestatzea. Zehazki, Haur Hezkuntzako ikasleentzat eginiko lanaren izena «Oinetakoen trena» da eta bere helburu nagusia etapa honetako haurrei oinetakoen mundua eta erabilpena ezagutaraztea da. Jakina, horrez gainera, helburu zerrenda zabal bat dauka eta baita garatu daitezkeen edukinen proposamen bat ere (edukinetan oraindik gehiago sakontzen dira helburuak).

Baina denok dakigu proposamen honek zailtasun asko dauzkala eta beti ez dugula behar adinako argirik izaten, berez besterik gabe horrelako ipuinak sortzeko. Dena dela, komenigarria da beti izatea gogoan, gelan istorio batekin lan egiten dugun bakoitzean iragazki bat dagoela beti ipinita eduki behar dena: ikaskuntza kontsumeristak bultzatzeko eta kontsumistak baztertzeko sentsibilitatea.

Eta artikulua amaitzeko, adierazpen pertsonal bat egin nahi dut: ikaragarri maite ditut ipuinak eta uste dut ez direla sekula faltatu behar klasean, hain zuzen ere bizitzan ere sekula falta ez direlako. Diren modukoak direla ere. Eta, bestela, irakur dezagun Gordon Wells jaunak dioskuna:

«Ziur aski, ez da sekula inon izan istoriorik kontatzen ez duen jendez osaturiko gizarterik...».

LANDU AL DAITEKE KONTSUMOAREN HEZKUNTZA HAUR HEZKUNTZAN?

Nati Sanchez, Manolo Cainzos, Juanjo Kintela

Haurrek kontsumoaren edozein arlotan behar den besteko jokabide positiboak hartzeko prozesua oso konplexua da; eta prozesu hori erabat lotuta dago inguruan duten munduari buruz haurrek duten kontzeptuarekin.

Hausnartu dezagun adibide batekin: gizakiak uraz baliatzean jokabide kontsumerista egokiak izan ditzan, aurrez, halako pentsaera bat egon behar da, zenbait alderdi (eta alderdien arteko hartu-emanak) kontuan hartzen dituena:

1. Nozio bat izatea -besterik ez bada oinarrizkoa- hodeien eta euriaren eraketari buruz eta euriak beste fenomeno natural batzuekin (errekak, iturriak, lakuak, etab) duen harremanari buruz.

2. Bereiztea: batetik, euriaren izaera iragankor, halabeharrezko eta igartezina (giza gogoaren menean ez dagoena) eta, bestetik, erreka eta lakuen (eta ur metaketak bildu eta sortzeko sistema naturalak direnez, baita mendi eta orografia guztiaren) izaera iraunkorra.

3. Gizakiak duen beharra ur hori giza jarduna eta jende pilaketa dagoen lekuetara eramateko eta naturak egiten duen bezala, ura biltzeko edo gordetzeko sistemak egiteko, euriaren aldikotasunari aurre egin ahal izateko.

4. Aurreko guzti hori egin ahal izateko behar den azpi egitura lan guztia, haren mantenua eta horrek dakartzan kostu ekonomikoak.

5. Metaturiko ur hori beharra daukaten lekuetara (industri guneetara, etxebizitzetara, udalgintzako iturri, hiri garbitasun, ureztapen eta suteen kontrako lanetara...) helarazteko behar den azpiegitura eta horrek dakartzan kostu ekonomikoak.

6. Etxeko sareak (haurrek eguneroko bizimoduan darabilten horrek) nolako egitura duen ulertzea. Etxeko sareak herriko sarearekin duen lotura; etxeko sareak eskaintzen dituen zerbitzuak: edateko ura, komunekoa, ur beroa, berogailuarena... Ez da ahaztu behar etxeko sareak ere azpiegitura eratzeko obra bat daukala, mantendu egin behar dela eta kostuak dituela.

7. Uraren egoera zaindu eta begiratzeko sistema baten beharra, edozein unetan gizakiak edateko modukoa dela bermatzeko. Hori ere beste zerbitzu bat gehiago dela, ezinbestekoa, ulertzea eta horrek ere kostuak dituela.

8. Kostu guzti horiek finantziatzeko sistemak eta testuinguru horretan "uraren erreziboa" zer den ulertzea.

9. Giza jarduna kutsadura eragilea dela. Kutsaduraren ideia eta, batik bat, kutsadura «ikustezina» (gai kimikoek, birusek edo bakteriek sortua). Etxebizitzak ere (eta norbera ere bai norbere jardunarekin) kutsadura eragileak direla jabetzea, ez bakarrik kanpoko kutsatzaile topikoak (lantegiak kasurako).

10. Kutsaturiko urek egiten dieten kaltea, bai beste bizi mota batzuei (berez balio handikoak direnak eta batzuk gainera gizakiak erabiltzen dituenak: fauna, ganadua, landareak, barazkiak...) bai gizakiari berari, kutsaturiko ura ezin baita berriro gizakiaren premiak asetzeko erabili.

11. Gizakiek erabilitako uren kontrol eta arazketaren ideia. Horrek eskatzen duen azpi egitura lana eta kostua eta kostu horiek lehenago aipatu ditugun kostuetan duten eragina eta ondorioz "uraren erreziboan" duten eragina.

12. Fisika eta kimikako oinarrizko lege batzuk, aipaturiko sare konplexu guztiaren funtzionamendua ulertzen laguntzen dutenak: ontzi komunikatuak, presioa, ponpaketa, iragazketa, bakterizidak, etab.

Elementu hauez eta horien arteko interakzioaz jabetzeko eta horiek egituratzeko gauza den pentsaera sendotu ahala, landu ahal izango du umeak jokabide kontsumerista optimoa. Ez bestela. Eta hori lortzeko gizakiak uraz baliatzeak bere baitan dakarren konplexutasunean oinarrituriko ikusmoldea gauzatu behar da. Egia da kontzientzia hartzea ez dela nahikoa; horrez gainera, gizarte kooperazioaren aldeko jarrera positiboa behar da. Baina ezin daitezke kooperazio positiboaren aldeko jarrerarik eduki, gauzak ulertzen ez badira edo gauza horientzat gogoan gune aproposa eraikitzen ez bada.

Oso erraz lortu genezake haurrak "ez da urik kutsatu" behar esatea. Baina ez pentsamenduaren aldetik, ez hezkuntza kontsumeristaren aldetik, esaldi horrek ez dauka esanahi handirik. "Ura kutsatu" esaldiak haur horrentzat zer esan nahi duen apur bat miatzen badugu, beharbada zera aurkituko dugu: "kutsadura" hitza erreka inguruan begiz ikusi daitezkeen gauzetara murrizten dela (esate baterako, uretan doan plastiko zati bat), edo nahastu edo parekotu egiten dituela ur kutsatua eta ur uherra (hau ere begiz ikusi daitekeena). Beraz, gauzak horrela, haur horrek honelako gauzak esan ditzake (guk entzun ditugunak): "euriak kutsatu egiten du ura", "...zikindu egiten baitu". Ikuspuntu horri jarraiki, "ez da urik kutsatu behar" dioen haur batek kutsadura deituko lioke uretan datorren paper zati bati baina, esate baterako, ez luke inongo arazorik izango konketatik behera bost litro lixiba botatzeko.

Haurrek jokabide horien zergatia ulertzeko gaitasuna izan baino askoz lehenago, jokabide kontsumerista egokiak "errepikatzeko" gaitasuna izaten dute. Baina errepikapen honek lelo, "esamolde", edo agindua betetze hutsaren itxura hartzen du, eta horren arrazoia eurekin bizi diren helduen arauekin identifikatzea edo arauak bete beharra

izaten da. Epe laburrean helduak haurraren errepikapen gaitasun horretaz "aprobetxatzeak" ekarri ditzakeen onurak alde batera utzita, jokabide horrek ez dauka zerikusirik Hezkuntza Kontsumeristarekin. Antzerakoa izango litzateke haurrei 1etik 30era arteko zenbakiak esanaraztea (haurrek nahiko goiz eta erraz ikasten dutena) eta hori egiten dutelako haurrek zenbakiak menderatzen dituztela ustea... eta lasai-lasai egotea "esatari bikain" hauek pezetako lau txanponetan bosteko batean baino diru gehiago dagoela esaten dutenean.

Haurrek egin dezakete eslogan ekologistek esana eta arlo horretan "portaera ona" izan, baina obedientzia ez da jokaera norberaren arabera gidatzea, baizik eta besteek norberataz espero dutenaren arabera (moral heteronomoa) eta horrek ez dauka zerikusi handirik Kontsumoaren Hezkuntzarekin, honen helburua zera baita: hiritar bakoitzak jokabidea arautzeko eta gauzak analizatzeko irizpide autonomoak izatea kontsumorantz bultzatzen duen presio indiskriminatuaren aurrean. Baina autonomian eginiko Hezkuntza hau (horrelakoxea izan behar luke Hezkuntza Kontsumeristak) ezinezkoa da inguruko errealitateaz eta gure ekintzek errealitate horretan eragiten dituzten ondorioez jabetu eta horiek ulertu ezik.

Beraz, ikusten den bezala, hezkuntzaren arazo hau oso konplexua da. Eta oro har konplexua izanik, are konplexuagoa da haur txikienekin (-7 urte). Adin horretan argi eta garbi geratzen baita haurrek ez dutela mundua guk (helduok) bezala ikusten. Adin

ikusten. Adin honetako haurren pentsaeraren ezaugarriek ("pentsamendu preoperatorioa" deritzona) mugatu eta baldintzatu egiten dute errealitateaz jabetzeko haur hauek duten ulermena:

— Pentsaeraren aldi preoperatorioaren (2-7 urteko tartea, gutxi gorabehera) ezaugarrietariko bat EGOERAK VERSUS TRANSFORMAZIOAK deritzona da:

Aldi honetako haurra prozesu batean hurrenez hurren datozen egoerez jabetzen da, egoera bat beste egoera bat bihurtzen duten transformazioez ohartu beharrean.

Esate baterako, heldu batek (edo haur nagusiago batek) ez luke zailtasun handiegirik izango zuhaitz baten erorketa era honetan irudikatzeko. Haur txikiak aldiz, ezin izaten ditu zuhaitzaren tarteko posizioak marraztu eta batzutan ezta ezagutu ere.

Haur preoperazionalek zailtasun handiak izaten dituzte ekintza sinplez osatutako sekuentzia horrekin. Ez dira gai egoera edo baldintza serie bat osotasun koherente batean, hau da, transformazio batean, integratzeko.

Gauza bera gertatzen da haurrei zerua eta ura irudikatzen duen grafikoa erakutsi eta ikusten dutena deskribatzeko eskatzen zaienean. Haurrek ikusten dituzten elementuen enumerazio estatiko bat egiten dute (estatikoa, "estado"tik dator, egoeratik, beraz) baina ez dute haien arteko konexio dinamikorik ikusten, ez dira transformazio prozesua adierazten duen konexioaz jabetzen. 7 urteko haur (hau da, haurtzaro preoperazionalaren azkenetan daudenak) batzuengan besterik ez ditugu aurkitu egoeretan zentraturik ez dauden deskripzioak:

"euria ari du eta gero errekatik itsasora doa eta gero ura gora doa, ez dakit nola. Hodeiek elkar jotzen dutenean euria hasten da, ura hodeietan dago, flotatzen bezala, eta talka egiten dutenean euria egiten du". Ea ura beti hodeian bertan dagoen galdetzen diogunean haurrak honela erantzuten du "Ez, gora doan arte, ez dago han".

"Euria da eta gero errekara doa, gero errekatik airearen bidez hodeira eta berriro itzultzen da. Urak, hodeietatik ura botatzen du eta euria hasten da".

— Pentsamendu preoperazionalaren beste ezaugarri bat ZENTRAZIOA deritzona da: haur preoperazionalak arreta guztia pentsatzen ari den gauzaki edo gertakariaren berezitasun deigarri bakar batera bideratzen edo zentratzen du, eta baztertu egiten ditu beste alderdi garrantzitsu guztiak. Ondorioz distortsionatu egiten du arrazonamendua. Beste era batean esateko, haurra ezin da deszentratu, hau da, ez da gai berezitasun batean zentratzeak dakartzan efektu distortsionatzaileak (eta partzialak) orekatu eta osatuko lituzkeen alderdiez jabetzeko. Aldi preoperazionalean, haurrak, hausnartu nahi dituen fenomenoen azaleko mugen barruan dihardu eta bere arreta gehien erakartzen duten azaleko alderdiez baino ez da jabetzen. Alderdi

Arrasateko "San Andres Eskola"

hauek, deigarrienak, zentzumenen aldetik nabarmentzen diren alderdiak izan ohi dira. Hargatik, zentrazioaren berezitasunaz gainera, esan ohi da, aldi honetako haurraren arrazonamendua ZENTZUMENEN BIDEZKO EDO AGERIKO GAUZEN LEHENTASUNAk gidatzen duela. Hala, esate baterako, pitxer bateko esnea 10 edalontzitan husten badugu, aldi honetako haurrek ziur aski pentsatuko dute, edalontzi gehiago dagoenez, esne gehiago egongo dela 10 edalontzietan hasieran pitxerrean zegoena baino (hau da, ez dute kontuan hartzen edalontzi bakoitzean askoz esne gutxiago dagoela pitxerrean baino).

Eta horixe da lehen azaldu dugun adibidean -"euriak kutsatu egiten du ura... zikindu egiten baitu" dioen haurraren horretan- gertatzen dena. Haurrak bere lexikoan "kutsadura" hitza sartu du baina horrek ez dauka helduok ematen diogun esanahi berbera. Adin horretako ume batentzat "kutsadura" zentzumenen bidez baino ezin daiteke ulertu beraz "uherrarekin" nahasten du. Esaldi horrekin umeak adierazi nahi duena zentzumenez berak jaso duen esperientzia da, euria ari duenean, ura uher bihurtzen dela (lurrarekin edo lokatzarekin nahasten delako). Eta hortik ateratzen du beste ondorioa, euriak kutsatu egiten duela ura eta, logika horrekin jarraituz, "denborarekin ura bera bakarrik garbitzen da" gaineratuko du.

Ezaugarri berbera nabarituko zaie haurrei galdera hau egiten badiegu: "nola heltzen da ura etxeko txorrotetara?". Eta galdera horren erantzuna emateko orduan, zenbait haurrek (beti txikienek, 5-6 urtekoek) uraren alderdirik deigarrienean oinarrituta erantzuten dute, euria egiten duenean ura agertzen dela gogoratuz. Ondorioz, haur hauek zera esango dute, txorro-

tako ura teilatutik datorrela euria ari duenean:

"teilatuetatik etortzen da euria ari duenean".

"beharbada teilatua apurtuta egongo da eta bertatik sartzen da".

Haur berberei "euririk ez bada, ez da urik irtetzen txorrotatik?" galdetu ezkero, hasieran, "euririk ez bada, ez dago urik" erantzungo dute, "euria denean, ura dago, bestela ez" esango dute eta jarraian gaineratuko dute, "euririk ez denean ura beste leku batetik etortzen da, kalean dauden hodietatik" (baina eurenari eutsiko diote euria denean teilatutik datorrela esanez. Beharbada, etxeko hodien sarea -ezkutukoa dena- nahastu egiten dutelako teilatutik behera datozen kaneriekin, handik ura irtetzen ikusi baitute euria denean).

— Pentsaera preoperatorioaren beste ezaugarri bat ARRAZONAMENDU TRANSDUKTIBOA deritzona da. Haurrak, bere arrazonamenduan, konexio asoziatiboak egiteko joera dauka, benetako erlazio deduktiboak edo kausalak baino errazago, arrazonamendu kate bateko atalen artean. Hau da, gauzak elkarren ondoan jartzeko joera dauka. Haurrari «A»ren arrazoia galdetzen bazaio, haurrak zergatia «B» dela esango du, nahiz eta «B» hori, eskema global batean «A»rekin batera aurkeztu den beste elementu bat besterik ez izan.

Horixe da haurrei euriaren zergatiaz galdetzen diegunean gertatzen dena. Sarri askotan honelako arrazonamendu transduktiboa aurkitzen dugu:

"Euria egiten du trumoi-hotsa eta tximistak daudenean, hodeiek botatzen dituzte, dena estaltzen denean, eguzkia ere bai".

"Eguzkirik ez dagoenean egiten du euria".

"Lehenengo euria egiten du, gero hotza egiten hasten da eta euria hasten da; ekaitza, eta gero euria egiten du. Euria hurbiltzen hasten da, planetaraino doa eta eguzkia joan egiten da»... eta udan?... "berdin, eguzkia joan egiten da, hotza etortzen da eta gero euria".

"Badira hodei beltz batzuk, ura dutenak, orduan zuriak joan egiten dira eta beltzak ipintzen dira".

— Kausalitatearekin lotuta dagoen beste ezaugarri preoperazional bat ANIMISMO eta ARTIFIZIALISMOA deritzona da: animismoa bizirik gabeko zerbaiti bizia, asmoak eta kontzientzia ematea da. Haurrek egozentrikoki (helduko diogu geroago gai honi) uste dute, gure ekintzek asmoa duten bezala eta egiten ditugun kontzientziaz egiten ditugunez, gauzek ere kontzientzia motaren bat izan behar dutela euren egitekoak egin ahal izateko.

Artifizialismoa deritzo errealitate guztia giza jardunaren ereduen arabera eraiki dela ulertzeko joerari. Errealitate hori gizakiak berak edo gizakien moduan lanegiten duen Jainko batek eraikia izaten da artifizialismoarentzat: aintzirak lurrean indusita egin direla, mendiak lurra pilatuta, etab.

Haurrei eginiko galderak ez dira haurren pentsaera animista agerian ipintzeko berariaz egin, bai-

na erantzunetako askok erakusten dute euren ikusmolde artifizialista.

* Haurrek hodeiak nola eratzen diren azaltzen dutenean, "ura itsasotik igotzen da" dioten haur urriak (7 urtekoak) alde batera utzita, ume askok giza ekintza baten bidez adierazten dute hodeien jatorria:

  "Hodeiek egiten dute euria, keak egiten du hodeia".

  "Hodeiak kebideetan egiten dira". (Azalpen artifizialista hauek, ziur aski, zentzumenen bidez aztertuta kearen eta hodeien artean dagoen antzaren ondorioa izango dira).

* Euriaren zergatiari erantzuterakoan ere artifizilismora jotzen dute sarri askotan edo erdibidean geratzen dira, azalpen artifizialista eta zientifikoaren artean:

  "Euria hodeien barruan dago, zulo bat eta jada, Jesusitok egin du eta orduan euria egiten du zuloa egiten duenean".

  "Ez dakit, beharbada aingerutxoak urarekin ari dira eta gero geuri botatzen digute".

  "Euria ari du eguzkirik ez dagoenean. Jesusitok botatzen du eta bera ez dagoenean bere laguntzaileek botatzen dute".

  "Beharbada hodeian egiten dute. Beharbada tramankuluren bat egongo da, edo zeozer berezia, hodeiak daukana eta ura egiten duena. Tutuak izango ditu, edo horrelakoren bat eta ura egingo du".

  "Bi hodei elkartzen direnean, ba, hodeiak bustita daudenez, topo egiten dute eta euria egiten du, bestela, ez... Niri Milak esan dit aingeruek txiza egiten dutela baina nik ezetz uste dut. Hodeiak ura dira... beharbada Jesusek txiza egin eta busti egingo zituen".

— Aipatuko dugun azken ezaugarria, ziur aski nabarmenena eta beste guztiei zentzua ematen diena, EGOZENTRISMOA da. Egonzentrismoak zera esan nahi du, haur preoperatorioa ez dela gai errealitatea ulertzeko berea ez den beste ikuspuntu batetik. Eta gaitasun ez hori ez du gogorik ezak edo egoismoak eragiten. Haurrak ez ditu beste ikuspuntu edo aukera batzuk kontuan hartzen, besterik gabe, bururatu ere ez zaiolako egiten besterik dagoenik. Egozentrismo horrek bi ondorio garrantzitsu dakartza esku artean dugun gaian. Horietako bata, azken ondorioak ateratzen ditugunean azalduko dugu. Bestea zera da: egozentrismoaren eraginez, haurrak bere baitatik, hau da, bera nolakoa den eta bere burua nola ikusten duen kontuan hartuta, azalduko du errealitatea, edozein errealitate. Eta fenomeno guztiak haurrak bere bizitako esperientzien bidez azalduko ditu, azaldu nahi duen fenomenoarekin antzen bat duten edo oroimenen bat ekartzen dioten esperientzien bidez.

Haurren animismoa eta artifizialismoa oso ondo azaldu daitezke egozentrismoarekin: hala, esate baterako, bizikleta bat bizirik dago, mugitu egiten delako («zeren ni mugitu egiten naiz eta

bizirik nago»), edo aintzira gizakiek indusi eta urez beteriko zuloa da («zeren eta hondartzan zulo bat egin eta urez betetzen badut, aintzira bat dirudi»).
Zentrazioa ere ulertu daiteke egozentrismoaren bidez, izan daitezkeen ezaugarri (edo ikuspuntu) guztien artean bakar batean zentratzea egozentrismoaren ondoriotzat hartu baitezakegu.

Berriro harira itzuliko gara. Ikusten dugun moduan, haurrek egozentrikoki eurenganatzen dute hodei eta euriaren moduko gertakari misteriotsu eta ukiezin samar hori, euren esperientziekin, euren begietara antzerakoak diren esperientzien bidez: haurrak badaki botila itxi eta bete bat, erori eta zerbaiten kontra jo ondoren, hausten bada, ura irtengo dela. Badaki, halaber, sabela urez betetzen zaiola edaten duenean eta hustu ere husten zaiola, txiza egiteko daukan zulotxo batetik. Haurrak esperientzia «ego-zentratu» horiek (eta beste batzuek) hartu eta hodeien eta euriaren fenomenoa azaltzeko erabiliko ditu.

Hala, adibidez, hodeiak ez dituzte urtzat hartzen, urez beterik dauden ontzitzat baino. Eurentzat «hodeia» ontzikia da eta barrukoa ura. Euria egiteko, hodeiek ireki egin behar dute, edo hautsi edo zulotu. Irudi bat erabiltzearren, badirudi hodeiak haurrentzat «urezko hestebeteak» direla:

«Hodeiak irekitzen dira eta gero euria jausten da. Hodeiak batu egiten dira eta euria hasten da. Euria barruan dago. Hortxe egoten da eta euria egiten duenean, gero, lurrera erortzen da».

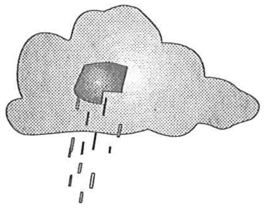

«Ura barruan dago, hodeietan eta jada, Jesusitok egin du eta orduan, zuloa egiten du».

«Beharbada aingerutxoak urarekin arituko dira eta gero geuri botatzen digute».

«Hodeietan, beroarekin ur tantak jaiotzen dira. Handitzen-handitzen doaz eta gero herrira joaten dira eta gero etxeetara joaten dira».

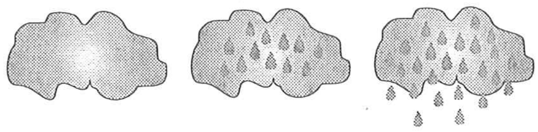

«Urak, hodeian doanean, tantak daramatza eta bata besteari itsasten zaizkio eta horrela. Hodeiak batu egiten dira eta «danba» egiten dute eta gero «plasta» eta euria beherantz abiatzen da».

«Ura hodeietan dago, flotatzen bezala, eta topo egiten dutenean, euria egiten du».

«Hodeiak topo bezalako batean batzen direnean «bunba», ba, listo, euria hasten da. Ez dakit nola egin den euria hor».

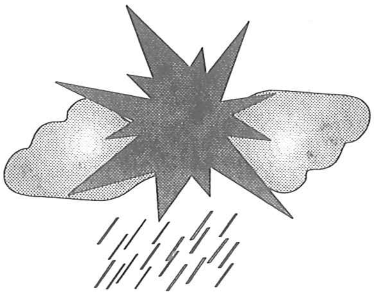

«Hodeiak beteta daudenean, erori egiten dira».

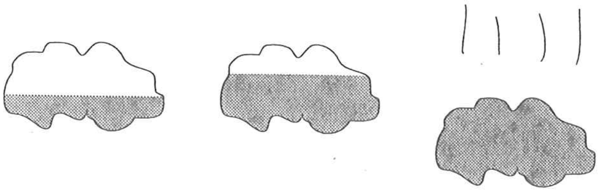

Haurren erantzunei begiratu bat eman eta haien pentsaeraren ezaugarriak ikusi ondoren, heldu diezaiegun berriro hasierako 12 puntu haiei (giza erabilpenerako uraren arazoak hezkuntza kontsumeristaren ikuspegitik lantzeko kontuan izan behar diren alderdiak eta euren arteko interakzioak). Dudarik gabe, gure buruari galdetu beharko genioke benetan zein aukera daukagun, transformazioez jabetu beharrean horien une estatiko batzuez besterik jabetzen ez diren haurrei, hamabi puntu horietan iradokitzen den ulermena eskueran jartzeko. Nola lortu, haur horiek edozein egoeratan zentzumenarentzat nabarmenena den ezaugarrian baino ez badira zentratzen, eta horren ulermenak 2-3 edo 5 alderdi garrantzitsu batera kontuan hartzea eskatzen badu? Nola haur egozentriko, animista eta artifizilistekin?...

Galdera honek adin honetako haurrekin landu nahi den beste edozein kontsumo gaitarako ere balio du, gai guztietan agertzen baitira pentsaeraren ezaugarri preoperatorio horiek.

Adin honetako haurren pentsaera hain da ezberdina, izaeran bertan, helduaren pentsaeraren aldean, eta helduen pentsaeraren legeetatik hain urruneko legeak jarraitzen ditu, ezen zentzugabea baita adin honetako haurrekin aipaturiko hamabi puntuen inguruan egituratzea hezkuntza lana.

Orduan, zer egin daiteke adin honetakoekin Kontsumoaren Hezkuntza jorratzeko?

- Haurrei hodeiak nola eratzen diren, euria nola sortzen den, hodeieria nola egin zen edo araztegiaren funtzioa zein den informatzeak ezer gutxi balio du, nahastu egiten du haurraren burua eta haurrak bere pentsaerarekiko mesfidantza sentiaraztea eragiten du, berak "uste" duenak ez baitauka inongo zerikusirik hezitzaileak esaten dioenarekin (eta horixe izango da egia). Gainera, haurrak harturiko informazioa bereganatu eta berrantolatu egingo du, bere erara, informazioa hartu duen unean buruan dituen pentsaera-eskemen arabera. Eta, azkenean, hezitzaileak esan duena eta haurrak "entzun" duena bi gauza ezberdin izango dira (Piaget-ek kontatzen du, hodeiak kebideetatik zetozela uste zuten haur batzuei hodeiak lurrunetik datozela eta lurruna ur beroak edo irakinak sortzen duela esan ondoren, haur haiek aldatu egin zutela euren iritzia, bai: ordutik aurrera, hodeiak lapikoetatik irtetzen ziren!).

Haurrei gizalegezko ideia batzuk ematea egin daitekeena da, erraza eta zenbaitetan, komenigarria ere bai. Baina beti izan behar da gogoan, ideia horiek lelo hutsak direla haurraren gogoan, era heteronomo, pasibo eta obedientean bereganaturiko leloak. Ideia horiek ez dute pentsamendu landu batean oinarririk hartu eta, beraz, hauskorrak dira eta kontrako edo kontraesandun esloganekin ahazteko modukoak (esate baterako, hezitzaileak zera diotso haurrari "ez inor jo" eta, aldi berean, aitak etxean zera diotso "jotzen bazaituzte, zeuk ere egurra eman").

- Gure pentsaeraren eta pentsaera preoperatorioaren artean dagoen alde ikaragarria kon-

tuan hartuta, euren pentsaerarekin erraz konektatzen duten sinbolo eta irudien bidez ahalegindu gaitezke haurrengana hurbiltzen, konexio hori lortu ezkero zenbait gauza ulertuko dituzten esperantzarekin. Haurrak ekintza sorta batean murgilarazi ditzakegu eta bertan, esate baterako, hodei triste batek negar egingo du, eguzkia honelaxe marraztuko dugu, 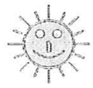 ur tanta bat honela eta lehenago marraztu dugun hodeietakoren baten moduko bat ere egin dezakegu. Dudarik gabe, haurraren gogoa oso hurbil dago horiekiko eta erraz hartzen ditu horrelako sinbolo eta irudiak, baina helduok horrelakoak erabiltzeak hainbat zalantza sortzen ditu. Haurtzaro preoperazionalean dagoen haurrak ez ditu argi bereizten jolasa/fantasia eta errealitatea, ez da ohartzen bi eremu ezberdin direla, oinarrian arau berezi eta ezberdinak dituztela. Ulermena areagotzeko helburuarekin, helduak honelako sinboloak (fantasiaren arloakoak) erabiltzeak indartu egiten du bi eremuon arteko bereizketarik eza eta "errealitatearen ulermen fantastikoa" bultzatzen da. Fantasiaren munduan argi eta garbi kokatzen bagara eta jolas sinbolikoa, marrazki librea eta maitagarrien ipuinak hartzen baditugu, orduan ez dago inongo arazorik hodeiek negar egin dezaten, bi tanta adiskideak izan daitezen, herensugeek printzesak bahitu ditzaten edo printzeak igel bihurtu daitezen. Baina helburua gure inguruko errealitatearen alderdiren bat ulertzea denean, aldatu egin behar dugu eskema (zer gertatuko litzateke matematiketako klase batean -non haurrak 2 sagar gehi 3 sagar zenbat diren jakin behar baitu- haurren batek bikoa ahatetxoa dela esango baligu?).

Eragozpen guzti horiek jarri ondoren... landu al daiteke Hezkuntza Kontsumerista haur preoperatorioekin? ... Bai, egin daiteke... Egin daiteke, behintzat, Hezkuntza Kontsumerista honela ulertzen badugu: espazioak eta denborak sortzea, haurrak inguruko munduari buruz, bere buruari galderak egin diezazkion, gauzak hausnartu ditzan eta mundu horretako zenbait osagairekin esperimentuak egin ditzan (esate baterako, urjolasen bidez). Horrelako kontestu batean haurrek pentsatzen dutena esango dute, munduari buruzko euren azalpenen berri emango digute. Azalpen gehienak oso itxuragabetuta egongo dira. Eta izango dira ezberdintasunak azalpen batetik bestera ere: azalpen batzuk eboluzionatuagoak izango dira, beste batzuetan errealitateak berak jarriko die kontraesana...

Pentsaera preoperatorioaren izaera egozentrikoaren ondorio garrantzitsuetako bat haurrak berea ez den edozein ikuspuntu dagoenik ere ez dela jabetzen da. Haurrak ez du bere arrazonamenduak beste batzuen aurrean zilegitzeko eta argudiatzeko beharrik ikusten, ezta bere logikak izan ditzakeen kontraesanak bilatzeko beharrik ere. Aro honetako haurrak baieztatu egiten ditu gauzak, etengabe, sekula ezer frogatu gabe.

Hezitzailaren eginkizuna izango da haurrei euren baieztapenak frogatzeko eskatzea eta euren azalpenak aurrez aurre jarriaraztea: haur batek uste badu ura txorrotatik euria denean besterik

ez dela irtetzen, hezitzaileak beste haurrei galdetu diezaieke ea eurek ere hori uste duten eta, euria ez den une batean, eskolako txorrota irekitzeko eskatu diezaioke haur horri .

Ur garbia eta harraskatik edo komunetik behera doana hodi ezberdinetatik joan behar dutela jakinik, arazo horri azalpenen bat aurkitzeko kezka zuen neskato batek zera esan zuen «gero, berriro errekara doa harraskako zulotik hodien bidez eta loreei eta baratzei botatzeko aprobetxatzen da. Gero gizonek eskularruekin hartuko dituzte kakak eta zakarrontzira botako dituzte». Hezitzaileak zera galdetuko dio haur hori, ea ezagutzen duen eginkizun hori duen langilerik edo ea dakien non egiten den lan hori. Beharbada, eztabaida amaitu ondoren, haurrek ez dute argi izango horrelako langilerik dagoen ala ez dagoen, baina beharbada ohartuko dira ur zikina eta garbia ez direla nahasten.

Azkenik, argi geratu behar da hezitzailearen helburua honakoa dela: haurrek -zein ondorio ateratzen duten alde batera utzita- gauzak pentsatu, adierazi, aurrez aurre jarri eta frogatu ditzatela. Hezkuntz helburua ez da erantzun zuzena lortzea, erantzunen bila abiatzea edo, are hobeto, etengabe galderak sortzea baino.

Flavell-ek dioen bezala, norbere pentsaeraz jabetzen den pentsaerarik, argudiatzeko gai denik eta, oro har, kontraesanaren, koherentziaren eta abarren arau logiko-sozialak errespetatzeko gai denik, ezin daiteke sortu haurrak interakzio interpertsonalei behin eta berriro ekiten ez badie, horietan haurra derrigortuta egoten baita behin eta berriro bestearen paperaz kontzientzia hartzera. Interakzio soziala da haurren egozentrismoari azken herio-ukaldia ematen diona.

ZEHARLERROAK
KONTSUMITZAILEAREN HEZKUNTZA

Nieves Alvarez, Irakaslea eta Kontsumo Hezkuntzan Aditua. Santander

Gaurko gizartean hainbat alderdi daude eguneroko bizimoduan parte hartzen dutenak eta honen garapenean garrantzi handia dutenak. Era batera edo bestera interesa sortzen duten arazoak dira eta azken urteotan jende guztia dago oso arduratura arazo horietaz.

Gure inguruan begiratzen badugu edo telebista pizten badugu ez da zaila izaten telesaioren bat edo eztabaidaren bat aurkitzea, gai horien inguruan. Gizarteak '*jakin egin nahi*' du eta edukin horiek eskolako programetan sartzea eskatzen du.

Zeharlerroei heltzeko orduan, ikastetxeak eta irakasleak horretan erakusten duten gogo, jokabide eta interesak berebiziko garrantzia dauka jartzen diren helburuak lortzeko garaian. Gai hauek jokabidearekin duten lotura erabat estua denez, hezkuntz inguruneko elementuek bat etorri behar dute haien sorburu den filosofiarekin. Esate baterako, ez genioke Kontsumitzailearen Hezkuntzari heldu behar harik eta gure ikastetxeak paper birziklatua erabiltzea erabaki arte.

Zeharlerroek -hots, gure jarduerari zentzu globala ematen dioten bizitzako alderdiek- oso lotura estua dute elkarrekiko. Esate baterako, nola helduko diogu kontsumoaren gaiari, baldin eta kontuan hartzen ez baditugu, erosketetan hartzen ditugun erabakiek ingurugiroan duten eragina, janariak zentzurik gabe hartzeak ekarri ditzakeen osasun kalteak, zenbait kontsumo gaik etxean eragiten dituen ezbeharrak, bonbonkeriazko jokaerak, publizitatean gizonezko eta andrazkoek dituzten irudiak, kontsumitu ezin dutenen bizimodua (hainbat tirabira eta gatazken sortzailea dena)... azken buruan, kontsumitzearekin lotuta dauden arazo global guzti horiek? Nahi gabe ere, zeharlerro bati heltzen diogunean, beste gai batzuetan azaltzen diren gaiak jorratuko ditugu.

Jakina, arazo guzti horiei konponbidea aurkitzea ez da eskolaren eginkizuna bakarrik: funtsezkoa da hiritarra zeharlerroetan hezitzeko, gizartearen parte hartzea; premiazkoa eskolak hainbat giza elkarte eta ingurunerekin batean (haien baitakoa baita) elkarlanean jardutea.

Zeharlerroek argia eman behar diote Haur Hezkuntzako irakaskuntzaren jardun guztiari, baina, horretarako, ezinbestekoa da irakasleek, lehentasunez, aintzat hartzea. Txikienekin diharduten irakasleek gai horien inguruko jarduna globaliza-

tzeko premia ikusten badute, izango dugu horretan saiatzeko aukera. Bestela ez.

Gai horiek lantzea benetan baliagarria izan dadin, zeharlerroak familiarekin batera landu behar dira, era global batean. Ahaztu egin behar ditugu arloak eta globalizatu zeharlerroen edukinak.

Haur Hezkuntzan parte hartzen duten umeen ezaugarriak direla eta, ezinbestekoa da laneko giroa beroa izatea, ziurtasun emailea eta gustora egoteko modukoa; ongizate orokorreko inguru horrexek lagunduko baitu haien gaitasun guztiak garatzen.

Programatzen diren ekintzek euren gustokoak izan behar dute, erakargarriak, ekintzen garapenean globalki parte hartzeko bidea eman diezaieten. Tajuz eta zentzuz egituratu behar dira bai espazioari eta bai materialari dagokienez. Eta hezkuntz komunitateak ebaluatzeko modukoak izan behar dute.

KONTSUMITZAILEAREN HEZKUNTZA

Kontsumitzailearen Hezkuntzaren xedeak oso argiak dira etapa honetan:

Haurrak kontsumo gaiekin harremanetan jartzea, eguneroko bizimoduko gauzakiak behatu, identifikatu eta manipulatuz, haien ezaugarriak ezagutu ditzaten eta haien arteko harremanak antzeman ditzaten, ondorioz, gauzaki bakoitzaren erabilpen egokia zein den antzemateko aukera emateko.

Kontsumitzailearen hezkuntza ekologikoak ere garrantzi handia izan beharko luke gure artean. Haurra txiki-txikitatik jabetu behar da bakoitzaren jokabideak eragina duela inguruan. Lore bat zapalduz gero, hil egingo da. Arrosa bat zanpatuz gero, hostoak galduko ditu.

Jarraian, ekintza sorta bat aurkeztuko dugu, Kontsumitzailearen Hezkuntzarako edozein proiektu globalizatutan sartzeko modukoa dena. Horrez gainera, ekologiari aparteko garrantzia emateko, sail berezi bat prestatu dugu gai horren inguruko ekintzak lantzeko.

KONTSUMOA

Komunikabide mota guztietako iragarkiak ezagutzea. Iragartzen diren marka eta produktuak bereiztea.

Elikatzeko premiaz jabetzea. Elikaduraren 'gurpilaren' eta hura osatzen duten produktuen berri izatea. Denetik, eta batik bat barazkiak eta fruituak, jaten ikastea. Etiketak bilatzea. Gosariari eta gozokiei buruz hitz egitea. Jaki errazak prestatzen ikastea.

Etxeko gelak. Bakoitzaren erabilera egokia, bertako altzari eta tresneriak errespetatu eta zaintzea.

Jostailurik gabe jolasten ikastea. Jostailuekin jolasten ikastea. Jostailuak eta eskolako materiala zaintzea. Iragarkietan azaltzen diren jostailu batzuk benetan nolakoak diren ikustea.

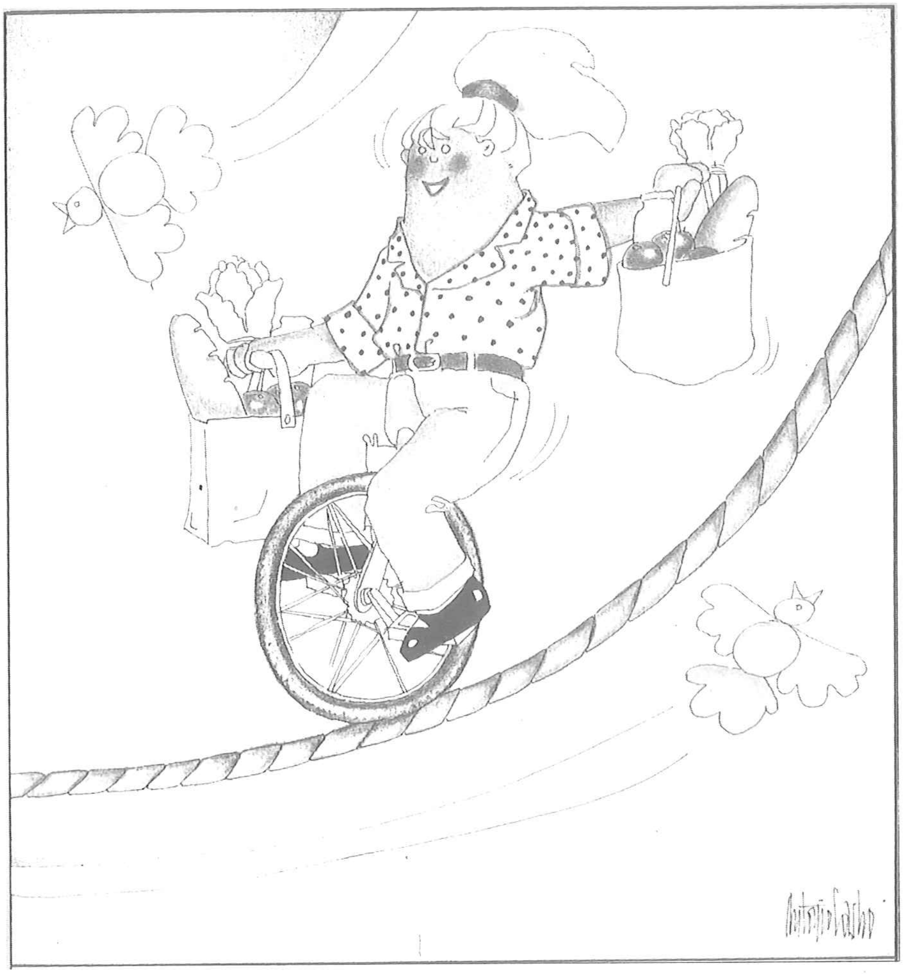

Inguruan dituen instalazio eta zerbitzuak non dauden eta zertarako diren jakitea. Egunero darabiltzan zerbitzuak begirunez erabiltzen ikastea.

Norberaren higiene, garbitasun eta txukuntasunezko jokabideei garrantzia ematea. Eguneroko bizimoduan agertu daitezkeen arrisku eta ezbehar batzuk ezagutzea. Kontuz ibiltzea. Euren adinekoek erabiltzen dituzten tresnak behar den moduan erabiltzen ikastea.

Taldean egiteko jolasetara zaletzea. Aisialdia nola erabili ikastea. Lanerako, jolaserako, aisiarako eta atsedenerako aldiak bereiztea.

Ohiturak hartzea: argiak itzali, txorroak itxi, paperak paperontzira bota. Ingurugiroarekin harremanetan jartzea, hura zaintzea eta errespatzea.

Gauzek dirua balio dutela jakitea. Txanpon batzuk ezagutzea. Aurrezteaz jabetzen hastea.

Gauzak erosi eta saltzera jolastea. Denda batzuk eta bertan saltzen dituzten salgaiak bereiztea. Haur bakoitzak berak bakarrik erosten duenaz hitzegitea. Garbi eta ontziratuta dauden salgaiak erosten ikastea.

EKOLOGIA ETA KONTSUMOA

Natura behatzeko ekintzak antolatu ditzakegu:

Materialez baliatzea, behar den moduan erabiltzea, ez alferrik galtzea eta ez botatzea.

Ingurugiroa hobetzeko ekitaldietan parte hartzea eta ingurugiroarekin loturiko arazoak

EGITASMO GLOBALDUA

Jarraian, egitasmo globaldu baten adibide konkretu bat aurkezten dugu. Bertan Haur Hezkuntzan sartzen diren arlo guztiak eta lehenago aipaturiko zeharlerro guztiak hartzen dira kontuan.

Taula gisa aurkezten dugu sintetikoagoa eta erabiltzeko errazagoa izan dadin. Lehen zutabean, 'PROGRAMAZIOA' deritzonean, ekintzen ardatza zein izango den azaltzen da. Bigarrenean, 'EKINTZAK' deritzonean, hainbat ekintza aurkezten dira, sekuentziatuta eta banaka hartuta ere balio dutenak. Hirugarrenean, 'GAIAK' izenekoan, programazioaren atal bakoitzean sartzen diren zeharlerroak agertzen dira.

konpontzea: zuhaitz bat landatzea, eskolako jolastokia edo inguruko parkeren bat garbitzea, gelako landareak txandaka zaintzea, paperak batu eta birziklatzeko paperontzira eramatea...

Oso baliagarria da hezkuntz egitasmo honetarako baratza txiki bat eta oilategi eta untxitegi txiki bat prestatu eta zaintzea.

Ikasgela basoa balitz bezala apaintzea.

Naturaren dantza eta jolasak egitea.

Zabortzat botatako gaiekin jostailuak egitea (kontuz ibili eta gai sinpleenak eta arrisku gutxien dutenak hautatu).

PROGRAMAZIOA	EKINTZAK	GAIAK
1.- Ikusten ditugun gauzak: - Kalean. - Etxean. - Ikastetxean. - Dendan.	- Toki bakoitzean ikusten ditugun gauzen zerrenda bat egingo dugu. Marraztu egingo ditugu. Zertarako, diren, zer egiten duten, nolakoak diren azalduko dugu. - Kaleko, etxeko eta dendako gauza batzuk ekarriko ditugu gelara. Ludotekaren txokoan ipiniko ditugu. Haien balioa, forma, kolorea, soinua, usaina, ukimena frogatuko dugu. Bakoitza zentzumenetako batekin lotuko dugu.	- Ingurugiroaren Hezk. - Kontsumoa. - Trafikoaren Hezk. - Osasun Hezk.
2.- Ezagutzen ditugun pertsonak.	- Ezagutzen ditugun pertsonen zerrenda bat egingo dugu. Marraztu egingo ditugu. Zein ogibide duten, zer egiten duten, nolakoak diren azalduko dugu. - Euren artean dauden berdintasun eta ezberdintasunak adieraziko ditugu. - Horien artean emakumeak direnei buruz dakiguna eta haiekin dugun harremana denon artean landuko dugu.	- Kontsumoa. - Moral eta Bakearen Hezk. - Aukera Berdintasuna. - Osasun eta Sexuaren Hezk.
3.- Gauzen eta pertsonen irudia.	- Gure familiakoen eta txikiak gineneko argazkiak ekarriko ditugu. - Bideoan grabatuko dugu: gure irudia, ikaskideena (hizketan, jaten, zerbait egiten...) eta kalean ikusten ditugun pertsonena. - Ikusten dugunari buruz hitz egingo dugu. Zertan garen antzerakoak, zertan ezberdinak. Zertan ari den bakoitza. - Gure argazkiak hormirudi batean ipiniko ditugu eta ondoan, marrazkien bidez, zer dugun gogoko eta zer ez. Besteek zer ipini duten begiratuko dugu.	- Kontsumoa. - Moral eta Bakearen Hezk. - Aukera Berdintasuna. - Osasun eta Sexuaren Hezk.
4.- Entzuten ditugun gauzak: - Musika. - Zaratak. - Irratia. - Hitzak. - Isiltasuna.	- Musika bat entzungo dugu eta erritmoarekin batera mugitzen saiatuko gara. Musikarekin sentitzen dugunari buruz hitzegindo dugu. - Kaleko hots eta zaratak entzun eta grabatuko ditugu: ibilgailuak, dendak, lantegiak, pertsonak... Isiltasuna entzuten ahaleginduko gara. Gelan entzungo dugu grabatu duguna eta bereizten ahaleginduko gara. - Irratia entzungo dugu. - Gure ludotekarako, musika edo hotsak ateratzen dituzten gauza edo tresnak ekarriko ditugu.	- Ingurugiroaren Hezk. - Trafikoaren Hezk. - Moral eta Bakearen Hezk. - Aukera Berdintasuna. - Osasun eta Sexuaren Hezk.

PROGRAMAZIOA	EKINTZAK	GAIAK
5.- Ikusi eta entzun egiten ditugun gauzak: - Telebista. - Zinea. - Bideoa.	- Telebistako iragarki bat ikusiko dugu. Iragarkiko pertsonak egiten edo esaten duenaz jabetuko gara. Konparatu egingo dugu guk edo gure familiak egiten duenarekin. - Marrazki bizidunen filme labur bat ikusiko dugu. Komentatu egingo dugu. - Kalean grabatu dugun bideo bat ikusiko dugu. Komentatu egingo dugu.	- Ingurugiroaren Hezk. - Trafikoaren Hezk. - Moral eta Bakearen Hezk. - Aukera Berdintasuna. - Osasun eta Sexuaren Hezk.
6.- Edaten eta jaten ditugun gauzak: - Etxean. - Kalean. - Festa batean.	- Deskribatu, marraztu, ebaki, itsatsi egingo ditugu elikaduraren 'gurpilean'. - Jatea gustatzen zaiguna eta ez zaiguna. Jaten ditugun gauzen zaporeak. Sagar bat jango dugu eta hozkatzean, mastekatzean, irenstean... sentitzen duguna azalduko dugu.	- Ingurugiroaren Hezk. - Kontsumoa. - Osasun eta Sexuaren Hezk.
7.- Ukitzen ditugun gauzak.	- Gure inguruan dauden gauzen testura frogatuko dugu. Paperean erreproduzituko dugu testura hori tanpoi baten bidez. - Gauzak ukitu gabe nolakoak diren aztertuko dugu. - Hainbat gauzak begiratu gabe nolako zaporea duen frogatuko dugu. Gauza berbera begi bistan dugunean, gustatzen al zaigu?	- Ingurugiroaren Hezk. - Trafikoaren Hezk. - Moral eta Bakearen Hezk. - Aukera Berdintasuna. - Osasun eta Sexuaren Hezk.
8.- Jaten, ikusten eta ezagutzen ditugun gauzen usainak.	- Jaten, edaten, ukitzen eta ikusten ditugun gauzen eta tokien usaina frogatuko dugu. - Zentzumenen ludoteka antolatu eta erabiliko dugu: begiak estalita, estali gabe eta estalita baina laguntzaile batekin.	- Gai guztiak.

Jakina, egitasmo hau gauzatzeko orduan, aldaketak egin daitezke eta egin, egin beharko dira, haur taldearen arabera. Esate baterako, haurraren lehen hilabeteetan, gauzen ezagutza lantzen hasi gaitezke jolas bezala hartuta, 7 urtekoekin, berriz, hemen proposatu dugunaren antzerako egitasmoa garatu dezakegu.

EKOLOGIA ETA KONTSUMOA

Batzu (1993): "Infantil. Educación del Consumidor". Dirección General de Consumo de Castilla-La Mancha. Toledo

1.- Sarrera

Dudarik gabe, kontsumoaren gizarteak eragin ikaragarria dauka ingurugiroaren hondamen etengabean. Horregatik, txiki-txikitatik hurbildu behar dira haurrak naturara, bizitzarako zeinen garrantzitsua den ikusi dezaten eta begirunez hartu dezaten. Ez dugu helburu handien atzetik ibili behar. Kontua, beraiengan jokabide positiboak sortu daitezen gaiarekin harremanetan jartzea da. Jokabide positibo horietako batzuk hauexek lirateke: gauzak alferrik ez galtzea, egunero darabiltzaten materialak zaintzea eta naturarekin armonian dagoen bizi osasuntsuak daukan garrantziaz jabetzea.

2.- Orientabide Didaktikoak

Haur Hezkuntzan dauden haurrak euren jakinmina garatzen hasten dira. Etengabe galderak egiteaz gainera, behatu, bilatu, esperimentatu... egiten dituzte gauzak.

Komenigarria ezezik ezinbestekoa ere bada adin honetako neska-mutikoak egoera errealekin harremanetan jartzea. Haien begiek errealitatea zuzen-zuzenean behatzeko aukera izan behar dute: landareak, animaliak, ura... Haien eskuek natura ukitzeko aukera izan behar dute: loreak, ura, lurra, animaliak. Esperientzia hauek, oso pozgarriak izateaz gainera, oso lagungarriak dira arlo honetako hezkuntz eginkizunari heltzeko orduan. Ez dugu ahaztu behar gure helburua neska-mutilek natura zaintzen eta errespatzen ikastea dela.

Arlo honetan proposatuko ditugun ekintzek, beraz, oso manipulatiboak eta ikusgarriak izan behar dute, oraindik ulertu ezin dituzten abstrakzioetatik erabat urrunduak, eta euren errealitatetik ahalik eta hurbilenak. Laminak, marrazkiak, ipuinak eta abar -beste arlo batzuetan ere oso baliagarriak direnak- erabiltzea lagungarri izango da, baina sekula ere ez gure ekintzaren ardatz gisa. Ekintza zehazteko, laburbiltzeko, kontatzeko... erabiliko ditugu, besterik gabe.

Jarraian aurkezten dugun lan eskema guztiz irekia da eta berau lantzeko kontuan hartu behar dira besteak beste: etapa honetako umeen maila ebolutiboa, inguru soziala (hiria, baserria), inguru naturala (mendia, itsasoa, alde euritsua, lehorra...) eta abar.

Lanaren ardatz nagusiarekiko (naturarekin harremanetan jartzea) osagarriak diren ekintzak ere egin ditzakegu. Esate baterako: igarkizunak, hitz korapiloak, kantuak, poesiak, jolasak, ipuinak eta beste asko. Guzti horiek oso interesgarriak izan daitezke gure ikasleengan ingurugiroarekiko begirunea eta naturarekiko maitasuna sortzeko. Izan ere, bi jokabide horiek oso hasiera ona dira kontzientzia ekologikoa duen kontsumitzaile moduan jokatzen hasteko.

3.- Eskema orokorra

NATURA

Hasiera txundigarria izan daiteke adin honetako umeentzat bi osteratxo egitea, bata, ondo zainduta dagoen hiriko parke batera -edo inguruko naturguneren batera- eta, bestea, paperez beterik edo kutsadura arrastoekin dagoenen batera. Edonola ere, aurretik *garbia* eta *zikina* kontzeptuak landu beharko ditugu zertxobait.

Osteratxo hori baliagarria izan daiteke zenbait hitz berri dagokion gauza konkretuari lotuta ikasteko: harria, lurra, lorea, zuhaitza, hostoa... Gauzaki horietako batzuk klasera eraman ditzakegu gure Naturaren Museoan ipintzeko. Irakasleak, kontu handiz, eta eskularruak jantzita kutsaduraren lagin batzuk hartu ditzake: zigarroak, karameloen estalkiak, freskagarrien ontziak...

Ingurune bakoitzean sortzen diren hotsak entzun ditzakegu eta bakoitza bereizten edo zerk sortzen duen asmatzen ahalegindu. Hots eta zarata horiek grabatzen baditugu, gero gelan errazago gogoratuko dugu gure osteratxoa. Baliabide horiez gainera, bideoa erabiltzen badugu, errealitatea interpretatzeko aparteko baliabide grafikoa izango dugu eskueran. Behin gelan gaudenean, didaktikoagoa da urratsak ordena honetan ematea: lehenengo museoko piezak behatzea, gero hotsen grabaketa entzutea eta azkenik bideoa ikustea. Horrela, aukera gehiago emango diogu irudimenari eta interesgarriagoa izango da euren konparazioen, ondorioen eta zentzumenez jasotakoen emaitzak behatzea.

Gelan landareak jartzen baditugu, gure laguntzaz, egunean talde batek ureztatu, zaindu, hitzegin eta abar egin diezaiela. Landareren bat ureztatu ezik zer gertatzen den ikusteko esperimenturen bat ere egin dezakegu.

Ahal dela, animali eta landareak euren ingurunean, baserrian edo haztegietan behatuko ditugu. Ez dugu zentzugabeko bilduma zaletasunik bultzatu behar, ezta landareak txikitzea eskatzen duen hormirudirik ere. Hostodun hormirudiak egin nahi baditugu, lurrera erortzen direnak edo inausketan kentzen direnak erabili ditzakegu. Argumentu bera erabiliko dugu gure Naturaren Museoan, kalterik egin gabe lorturiko gauzakiak baino ez baititugu ipiniko bertan.

Gaia sakondu ahala, Naturaren Museoa gero eta politagoa izango da. Hori aberasteko, landareak jarri ditzakegu -haurrek eurek ureztatuko dituztenak- eta baita pelutxezko animaliak, marrazkiak eta beste adierazpen artistiko batzuk

ere. Interesgarria izango da Naturak urtaroekin agertzen dituen aldaketak behatzea. Beharbada «altxor» txikiren bat lortuko dugu gure Museorako: loreak, fruituak, inausketako adarrak...

Egun bakoitzaren amaieran, gure ikasleek «NATURAREN LAGUNEN PEGATINA» lortu dezakete jokabide ekologistak erakutsi badituzte, hala nola, txorroak itxi, paperak paperontzira bota, argia itzali... Pegatina hauek geuk egin ditzakegu paper itsaskorrean marrazkiak eginez.

URA

Ura oso garrantzitsua da Naturaren ikuspegitik. Are gehiago gure autonomi elkartean, haren falta sufritu behar izaten baitugu. Adin honetako haurrak urarekin harremanetan jartzea oso jostagarria izan daiteke. Urarekin eginiko jolasak oso aproposak dira etapa honetan. Ura aurrezteak duen garrantziaz eta bizitzarentzat funtsezkoa dela jabetu daitezen ahalegindu behar dugu.

Hasteko galde-erantzunen bidez uraren inguruko hainbat alderdi aztertu ditzakegu: «nolakoa da? zertarako erabiltzen da? nola eta zertarako erabiltzen da norbere etxean?...». Galde-erantzun hauek ez dute sekula ere urarekiko harreman zuzena ordezkatu behar. Haren ezaugarriak frogatu eta egiaztatu behar dituzte, eta somatu ahala deskribatu egin behar dituzte: «urak badu kolorerik, usainik, zaporerik...?» Landareak ureztatzean, ikusi ur gehiegik eta ur faltak zer eragiten duten.

Uraren aldaketak behatu, ikastetxeko aukeren arabera:

* Hartu ura eta berotu lurruna sortzen hasi arte. Kontu handiz ibili, ez utzi umeei ur irakinetara hurbiltzen. Ukitu ura apur bat hoztu denean. Begiratu estalkian geratzen diren ur tantak (estalkia gardena bada, hobeto).

* Sartu ontzi bat urarekin izozkailuan eta eduki bertan ura izoztu arte. Ukitu bero ala hotz dagoen ikusteko.

* Berotu izotza nola urtzen den ikusteko.

* Ura, izotza eta lurruna erkatu.

ZABORRA

Gure inguruak, dudarik gabe, adibide asko eskainiko digu gai hau lantzeko. Egoera hauek abiapuntutzat hartuta, solasaldi bat egin dezakegu gelako haurrekin: «zer egiten dute karameloaren paperarekin? zertarako dira paperontziak? non botatzen dute zaborra euren etxeetan?» Hauek eta antzerako beste galdera batzuk baliagarriak izan daitezke zaborraren inguruko hainbat alderdi komentatzeko.

Zaborraren inguruko hainbat kontzeptu jorratu beharko genituzke. Etxeko zaborraz, eskolakoaz, kalekoaz, basokoaz... hitzegin: «zer gertatzen da gure gelan...? gure eskolan...? gure hirian?». Jabetu daitezela leku garbiez eta zikinez: «zeintzuk ditugu nahiago? zergatik? etxean edukitzen al dugu zaborrik zoluan? eta kalean? zergatik? botatzen dugu zaborrik lurrera? zein zabor mota?...».

Behin zaborraren kontuaz jabetzen dire-

nean, kaleko, etxeko, basoko... garbitasun arauez hitzegin dezakegu (ez paperik bota, ez surik egin debekua dagoen lekuetan, paperontziak erabili, etab), edo zabor bilketaz edo estoldez eta haien zereginaz...

Proposatu daitekeen beste ekintza konkretu bat zera litzateke: umeak, eskolatik etxera doazela, zaborra uzteko lekuetaz ohartu daitezela (paperontziak, zabor edukinontziak, obretako eta lantegietako zaborra, kontrolgabeko zabortegiak eta abar); eta, orobat, gurasoei laguntzea eskatu deizaiekegu, zaborra ateratzen doazenean edo beirakiak beiraontzietara daramatzatenean, etab.

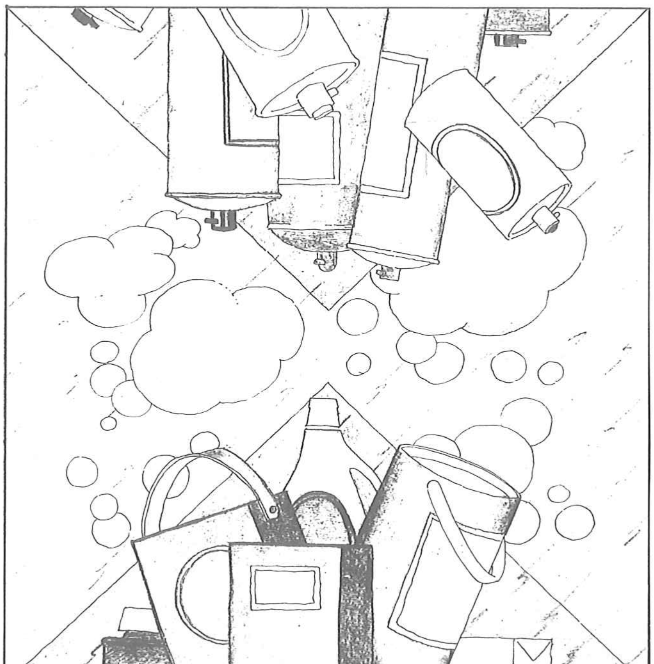

Zaborra horrexetarako egokituriko tokietan uzteak duen garrantziaz jabetu daitezen eta bereziki paperontziak erabiltzeko ohitura hartu dezaten jolas bat proposatzen dugu:

«Nolako zaborra, halako ontzia».

* Irakasleak haurraren aurrean eta bere laguntzarekin, hainbat paperontzi egingo ditu zenbait ontzi birziklatuz.

* Haurrek buru belarri parte hartu behar dute paperontzia apaintzen eta bakoitzari berezitasun bat ematen.

* Gero, denek, zabor mota bakoitza dagokion zakarrontzira bota behar dute: papera, plastikoa, aluminio papera, ontziak... bakoitza bere lekuan. Ez dira zaborrak nahastu behar.

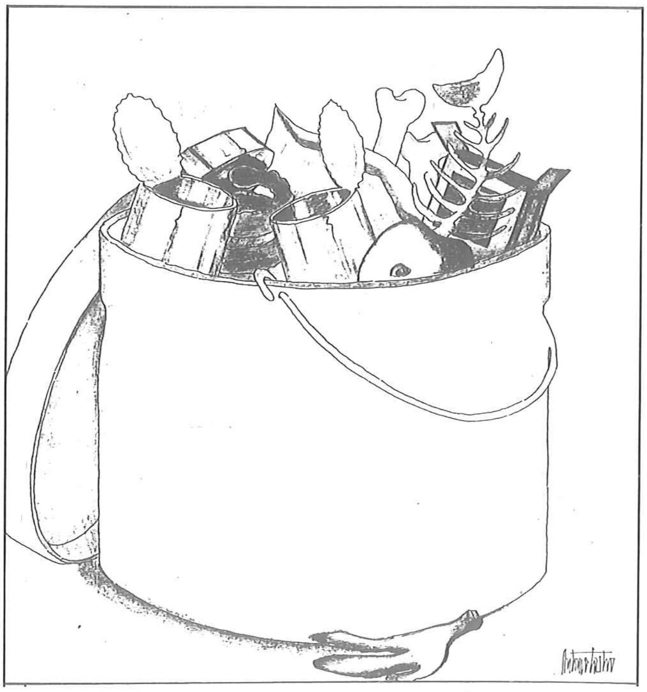

* Paperontzi horietako batzuk ikastetxeko beste leku batzuetan jarri ditzakegu beste ikasle batzuek ere ekintza honetan parte hartu dezaten.

Batzen ditugun hondakinekin zerbait egiten saiatu behar dugu edo, bestela, birziklatuko duten lekuren batera eraman (nahiz eta guztiz sinbolikoa izan), haien balioaz ohartu daitezen. Esate baterako, paperezko monigote bat egin dezakegu. Oso interesgarria da birziklapen tailerrean ontziak erabiltzea, txotxongiloak, jostailuak eta beste hainbat tramankulu erakargarri egin baititzakegu. Oso kontuan izan behar dugu gure ikasleen adina, ekintzak errazak izan daitezen eta ontzi eta erremintekin ezbeharrik izan ez dezagun.

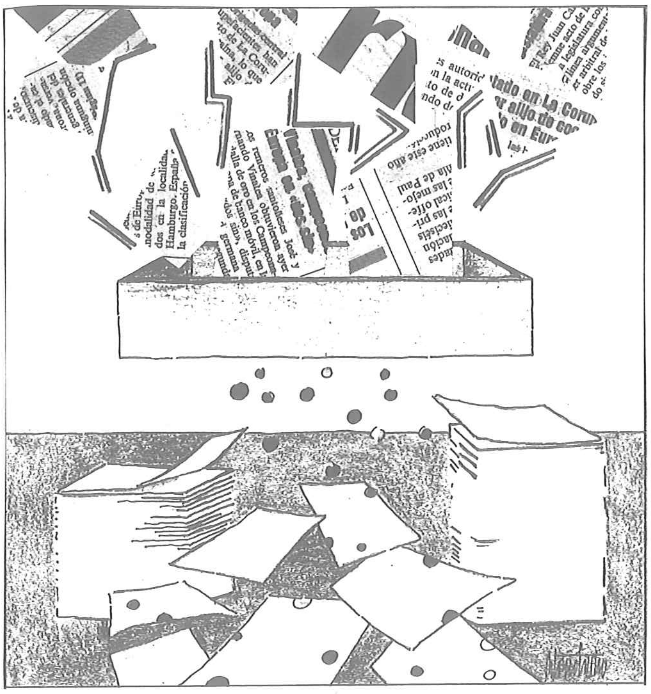

DETEKTIBE EKOLOGIKOAK

Honelako ohiturak sartu behar dizkiegu haurrei: argiak itzali, txorroak itxi, paperak paperontzira bota... Horretarako zera ikusarazi behar diegu: txorroa zabalik edo argia piztuta uzten den bakoitzean dirua alferrik galtzen dela eta natura hondatzen ari garela.

Naturaren alde egiteko euren etxeetako ur eta argiaren kontsumoa zaindu behar dute. Bai etxean eta bai ikastetxean begiratu egin behar dute ea ura alferrik galtzen duten; eta inongo premiarik gabe, txorroa zabalik, argiak eta telebista piztuta edo paperak lurrean botata uzten dituenari ohartarazi egin behar diote.

Ekintza guzti hauek, eta beste asko, oso probetxugarriak izan daitezke txiki-txikitatik umeak kontsumitzaile ekologiko bezala hezteko.

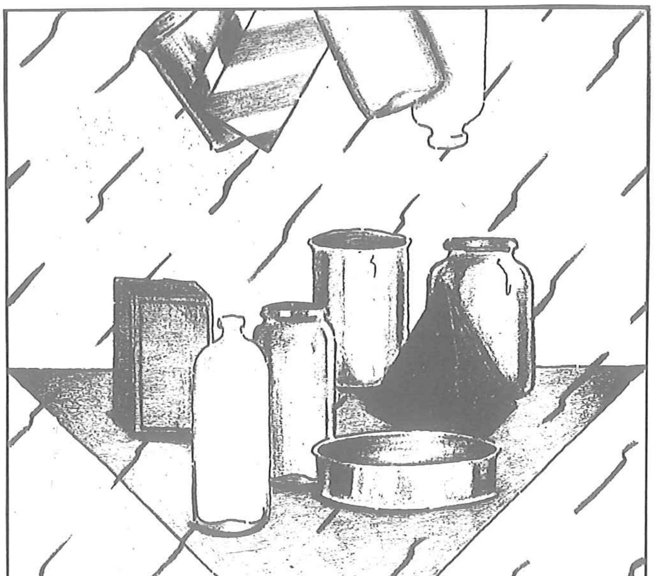

UNITATE DIDAKTIKOAK
ETA KONTSUMOAREN HEZKUNTZA

Luis Mª Larrieta. Errekaldeko PAT

Beharbada unitateak ez dira lan egiteko modurik erabiliena, beharbada itxura tekniko samarra dute, hotza eta itxurakeriarekin lotua, beharbada «tramankulu pedagogikoak» dirudite, formalak eta ez hain erabilgarriak, beharbada aurretiazko ahalegin handiegia eskatzen dute azkenean eskaintzen duten emaitzarako, beharbada bapatekotasuna kentzen diete garapen didaktikoei, beharbada...

Hainbat alderdi txar aurki diezaiokegu gelako jarduna antolatu eta diseinatzeko modu honi. Baina inork ere ezin du ukatu unitate didaktikoa asko eta askorentzat baliagarria dela, lana errazten duela, antolatzen laguntzen duela eta eraginkortasuna handitu egiten dela, are gehiago kolektiboki lan egin ezkero edo gai honetan hasi berria izan ezkero.

Hargatik, Kontsumorako Hezkuntzan aspaldi hautatu zen material didaktikoa unitate didaktikotan aurkeztea, hain zuzen ere baliapide pedagogiko aproposa baita Kontsumorako Hezkuntza Derrigorrezko Irakaskuntza osoan zabaldu eta ezartzeko. Unitate Didaktiko horiek ikasturte honetan bertan argitaratuko direlakoan gaude[1].

Unitate horietan prestaturiko lanak Haur Hezkuntzarekin loturiko hiru titulu jorratzen ditu: «Zukuak», «Uuuuura!» eta «Segurtasuna etxean». Berauetan, hurrenez hurren, elikadura, uraren erabilera eta kontsumoa eta etxeko arriskuen prebentzioa lantzen baita.

Diseinu eta esperimentazio lan hauek frogatu dute Kontsumoaren Hezkuntza erabat bideragarria dela Haur Hezkuntzan, beti baitago ikasi daitekeen arloren bat kontsumoaren edozein eremutan, ikasleak etxean bertan bizi dituen eremuak baitira, eta beti baitago ikasleek eremu horietan ulermena eta adierazpena aberasteko aukera.

Beste gai batera pasatuko gara. Materialen ikerketak unitate didaktikoak diseinatzeko gako batzuk definitzeko aukera eman digu. Gako horiexek komentatuko ditugu jarraian. Nola diseinatu daiteke unitate didaktikoa Haur Hezkuntzako ikasle batentzat?

[1] Kontsumo Zuzendaritzak agindutako ikerketa bati buruz ari gara. Euskal Autonomi Elkarteko 4 ikastetxek hartu zuten parte 90/91 eta 91/92 ikasturteetan. 1993aren azkenerantz argitaratzekoak dira, Eusko Jaurlaritzako Pedagogia Berritzeko Zuzendaritzaren laguntzaz.

Lehenengo zirriborro batzuk egin genituen, eta unitategai horiek inongo ordenarik gabe eztabaidatu eta osatu ondoren sortu ziren unitate didaktiko hauek. Hala ere, euren aurkezpena ikusi ondoren, norbaitek pentsa lezake eskema ordenatu eta hierarkiaduna dutela, hasietarik bertatik.

Badakigu irakasle bakoitzak bere bideari heltzen diola unitateak prestatzeko orduan. Horregatik, ez dugu prozedura bakar bat ezartzen. Dena dela, unitate didaktikoa eratzen duten osagai guztien arteko hartu-emanak eta menpekotasunak zeintzuk diren azaltzen dugu. Gure jardunean beti atal hauexek izan ditugu gogoan:

A. Unitate Didaktikoaren izenburua:
beti ahalegindu gara izenburu erakargarria aurkitzen klasean zein kanpoan garatzeko aukera handiak ematen dituen gai bakoitzari.

B. Aplikatzeko kontestua:
edozein unitate didaktiko diseinatzeko, garrantzitsua iruditzen zaigu aurretiaz hura aplikatzeko kontestuaren ezaugarriak zehaztea, unitatea ikasleei ahalik eta gehien egokitu ahal izateko eta parte hartzea ere taldeari egokitua izateko. Unitate didaktikoa hartu behar dutenak nortzuk eta nolakoak izango diren gogoratzeko unea da, hau da, kontuan hartu behar dugu non eta noiz aplikatuko den, izenburua kontestuari atxikia den ala ez, inguruak eskaintzen dituen baliabideak zeintzuk diren, ikastetxearen hezkuntz egitasmoari eta curriculumari nola egokitzen zaion...

C. Helburuak:
alderdi hau ondo zehazteak garrantzi eta ondorio handiak dituela konturatu gara. Hiru arrazoigatik. Lehenik, horrexek gidatzen duelako edukinak hautatzeko urratsa; bigarrenik, irakaskuntza/ikaskuntzako ekintzak helburuen arabera hautatzen direlako (helburu bakoitza gutxienez ekintza batekin lotzen baita); eta hirugarrenik, ebaluatzeko orduan derrigorrezko erreferentzia (eta bakarra) delako.

Beraz, hiru oinarri horiek beti gogoan genituela (unitate guztietan), etapa honetako dokumentu curricularretan azaltzen diren helburu nagusiak hautatzen hasi ginen. Hezkuntz helburuek (horiexek ziren benetan gure lana gidatzen zutenak) prestaketa handiagoa eskatzen zuten:

* Bururatu ahala esaten ziren diseinuan parte hartzen zuen jendearen irizpideen arabera egokiak zirenak, beti ere, kontsumoaren arloko hezkuntzarako interesgarriak ziren ikaskuntzak argitasunez formulatzen zituztenak.

* Kontzeptuaren, prozeduraren edo jokabidearen arloko ikaskuntzak bultzatzen zituzten ala ez kontuan hartuta, ordenatu eta aztertzen genituen helburuak. Normalean, blokeen arteko desoreka zela eta, berregokitu egin behar izaten genituen eta osagai gutxien zituen blokean helburu gehiago sartzen genituen.

* Unitatea diseinatzeko prozesua heldu samar zegoenean, berriro aztertzen eta aldatzen genituen helburuak. Izan ere, irakaskuntza-ikaskuntzako ekintzak zehaztu ondoren, beti agertzen zen ekintzaren bat, helburu bati ere ez zegokiona eta garrantzitsutzat jotzen genuena. Beraz, helburu batzuk berraztertu

egiten genituen edo berriak erantsi.

Eta azkenik, eta unitate didaktikoa aberasteko asmoarekin, curriculumaren ikaskuntzako eremuetako helburuak berrikusten genituen eta hezkuntzaren helburuak osatu.

Adibide moduan, «Zukuak» deritzon unitate didaktikoko helburu didaktiko nagusiak erakutsiko dizkizuegu. Irakaskuntza-ikaskuntzako ekintzen ondorioz, haurrek helburu hauek lortuko dituztela espero dugu:

1. Zenbait fruta eta barazki bereiztea eta haien izena ikastea.
2. Haiek erosi eta lortu daitezkeen lekuak ezagutzea.
3. Zukuen lehengaia, gehien bat, fruta dela konturatzea.
4. Produktu naturalak eta artifizialak bereiztea.
5. Koloreaz, zaporeaz, itxuraz, presentazioaz... gogoeta egitea.
6. Zukuen iturburua zein den ulertzea.
7. Fruta jateko ohiturarik duten ala ez hausnartzea.
8. Fruta eta zaporeen arloan duten ezagutza aberastea.
9. Zukuak egiten ikastea.
10. Fruta eta zukuak gozokiak baino gehiago estimatzea.
11. Jateko orduan higienea zaintzea (jan aurretik fruta garbitzea).
12. Zukuek osasunari mesede egiten diotela jabetzea.
13. Fruta eta gauza naturalak artifizialak baino gehiago estimatzea.
14. Zuku naturalak gogokoago izatea artifizialak baino.

D. Hautaturiko edukinak:

urrats honek ez du zailtasun handirik izaten. Klasean jorratzeko edukinen hautaketa nahiko arin burutzen zen urratsa izaten zen. Nahikoa zen ikuspuntu hauek kontuan izatea:

* Hautaturiko izenburuak berak markatzen du zein eremutan murgilduko garen. Zenbait edukin berez-berez irtetzen dira kontsumoaren eremuan sartu ezkero.

* Inguruak (espazioak eta denborak) aukera jakin batzuk eskaintzen ditu. Horiexen artean hautatu behar izaten da.

* Aurreko urratsean finkaturiko helburuek berez dakartzate zenbait edukin, helburuak garatu ahal izateko beharrezkoak direnak.

* Gelan jorratzen diren Ikaskuntza Eremuak.

* Kontzeptu, prozedura eta jokabidearen arloko edukinen arteko oreka gordetzea.

Kontuan izan behar da helburu batzuk jorratzeko hartu daitezkeen edukinak asko direla; hargatik, eta gure harridurarako, sarri-sarri egin behar izan genuen urratsetako bat edukinak murriztea eta egokien eta aproposentzat jotzen genituenak baino ez uztea izaten zen.

Jakina, edukinak hautatzeko orduan, beti hartzen genituen ikasleen adinari ondoen egoki-

tzen zitzaizkion haiek, batez ere euren esanguratasun logiko eta psikologikoa kontuan hartuta.

Beste adibide bat. «Zukuak» deritzon unitate didaktikoan, lehen aipatu ditugun helburuak lortzeko, honako edukin hauek jo genituen egokientzat:

* Elikaduraren egiturarekiko eta funtzionamenduarekiko errespetua: fruta motak eta izenak, saltokiak, frutaren forma, kontsumitzeko erak eta zukuak lortzeko prozesuak.

* Kontsumitzaileak, erabiltzaile den aldetik, ezagutu egin behar ditu kontsumo erak, ohiturak eta erosteko moduak; eta fruten eta zaporeen ezagutza izan behar du.

* Kontsumitzaileengan errotu behar ditugun aukera pertsonalen artean bat zukuak egitea da eta zukuek gozokien aldean dituzten abantailez jabetzea beste bat.

* Kontsumoaren arloko zenbait jokabide aurrera ateratzeko, higiene eta osasun arloko ohiturak landu behar dira eta, halaber, gauza naturalen onespena artifizialen ondoan.

E. Irakaskuntza/ikaskuntzarako ekintzak: Behin puntu honetara heldu ezkero, betebehar bat daukagu: dagoeneko finkatu ditugu hezkuntzaren helburuak eta edukinak; beraz, orain ekintzak prestatu beharko ditugu (edukiez baliatuz, ikasleei helburu horiek eskuratuko dizkieten ekintzak):

Arrasateko "San Andres Eskola"

Ez dirudi zaila denik: irakaslearen esperientzia horri erantzuteko adinako iturri sakona baita. Gu gure aldetik, gure esperientziarekin, unitate didaktikoa hobetzen zuten hainbat gauzez jabetu ginen. Adibidez:

* Lehen ekintzak motibatzailea izan behar du eta interes berezia sortu behar du, gero bide ikertzailea jarraitzeko gogoa pizteko.

* Lehen ekintzatzat, garrantzitsua jotzen genuen aurretiaz gai honen inguruan zituzten ideia edo kontzeptuei buruzko ikerketatxo bat egitea, abiapuntua zein izan behar zen jakiteko, ikasle guztien lexikoa eta aurrezagutzak berdintzeko, gauzak nolakoak diren eta nola funtzionatzen duten azaltzen duten hipotesiak egiteko...

* Klaseko irakaslearen eginkizuna funtsezkoa da aprendizaia esanguratsuak bultzatzen direnean, haurrek erantzun eta hipotesien soluzioa euren kontura aurkitu behar baitute. Sarritan, ohartu gara, irakasleak ezin izaten duela egon erantzun egokia eman gabe edo errealitatea azaldu gabe, eta era horretara, kendu egiten diete haurrei erralitatearen azalpen bat gauzatzeko eta euren mundu kontzepzioa eraikitzeko aukera.

* Gelan egingo den guzti-guztia aurrez finkatzea ez da oso komenigarria. Klaseak berak markatzen du, kasu bakoitzean, nondik jo behar den, nolako erritmoarekin, zein edukinetan geratu behar den... Hargatik, unitate didaktikoan programaturiko guztia malgutasunez erabiltzea aholkatzen dugu.

* Pentsamendua ordenatu eta elaborazio mental konplexuago eta osotuagoetara iritsi ahal izateko, oso interesgarriak dira, besteak beste: ipuinak (marrazkidunak, jakina), ikertzen ari diren erralitatea globaltasunean erakusten duten lekuetara ikustaldiak egitea, «adituek» (hau da, operarioek, zaletuek, profesionalek...) emaniko hitzaldi eta harremanak, dramatizazioak, tramankuluren bat egitea, prozedurari loturiko edukinak lantzea, esperimentuak egitea (zentzumenekin lanegitea), norbere ingurunean kokaturiko ikaskuntza (etxea, kalea, eskola), tailerrak... Kontsumoak aukera ikaragarriak eskaintzen ditu arlo horietan.

Unitate didaktikoko irakaskuntza eta ikaskuntzako ekintzen zerrenda prestatu ondoren, guzti horien berrazterketa egiten genuen, bakoitzak jorratzen zuen hezkuntz helburua kontuan hartuta. Behin baino sarriago konturatu ginen helbururen bat garatu gabe utzi genuela edo ekintza zoragarriren bat antolatu genuela programaturiko helburu bati ere ez zegokiona. Baina egokipenen bat egiten genuen ondoen irizten genion eran.

«Zukuak» deritzon unitate didaktikoaren adibidearekin jarraitzen dugu. Bertan sarturiko ekintzak honako hauek dira:

1. «Fruta otzara bat gelan»: gaia agertarazten du, lehenengo galderak eta iritzi bategitea eragiten ditu eta aurretiaz dituzten ideiak agertzen dira...

2. «Gelako dialogoa»: dialogoa eta hartu-emana sistema bihurtzen dira.

3. «Dendan ikusten eta erosten»: inguruneko ikerketen hasiera.

4. «Etxean ikertzen»: ikerketaren eremua etxera zabaltzen dute, galderak eginez eta gauzak behatuz.

5. «Frutaren inguruko iritzien bategitea»: dendako osteratxoan eta etxean ikasitakoak besteekin konpartituz, aberastu egiten da ikastea.

6. «Fitxa bidezko ekintzak»: banaka, gogoeta egiteko. Fitxa bidez, ideiak eta esperientziak antolatzeko ariketak dira.

7. «Ipuina: Merlita, Golosi y su amigo Dimbo»: fruta eta zukuak fikziozko mundu batean aurkezten dituen istorioa.

8. «Fruta arboladiak ikustera joatea»: frutaren jatorria aurkezten du.

9. «Begiak itxita dastatzea»: zaporeak bereizteko jolasa.

10. «Zukuen tailerra»: gelan hainbat zuku egin eta edatea.

11. «Hormirudi erraldoia»: hormirudi erraldoi baten bidez fruta eta zuku naturalak eta zuku artifizial eta gozokiak sailkatuko ditugu.

12. «Inurrien jolasa»: ipuineko inurriek bezala, negurako janariak bilduko dituzte.

13. «Marrubiak landatzea»: gelan fruta hazteko esperientzia.

14. «Jolasak eta jolasak»: ardatz nagusitzat fruta duten jolasen zerrenda.

F. Ebaluazio ekintzak:

unitate didaktikoak garatu ahala, saiatu gara zenbait ebaluazio ekintza sartzen irakaskuntza/ikaskuntzako ekintzen artean, ikaskuntza prozesua nola doan zehatz aztertzeko aukerak izateko, eta era horretara, baliabide pedagogiko hau ikasleen ezaugarri eta premietara moldatu ondoren, prozesua hobetu eta unitatea bide egokiagoetara bideratzeko.

Arrasateko "San Andres Eskola"

Hori lortzeko asmoarekin, zenbait ebaluazio ekintza pentsatu eta prestatu ditugu. Hona hemen ekintzak egiteko kontuan hartu ditugun elementuak:

* Horiek egiteko behar diren erreminta eta tresnak.

* Ebaluaketa (bai informazio bilketa eta bai informazioari buruzko gogoeta) egiteko uneak. Hainbat aldi utzi genituen berariaz hasierako ebaluaketa, prozesuarena eta azken ebaluaketa egiteko.

* Helburuetan finkaturiko ikaskuntzak zenbateraino bereganatu dituzten neurtzeko irizpideak zehaztea. Kasurik gehienetan irizpide nagusia progresioa izan da.

Ardura berezia jarri dugu helburu guztiak ebaluatu daitezen eta hainbat bitartekoz baliatu gara helburu batzuk gehiegi eta beste batzuk gutxiegi ebaluatu ez daitezen.

Hala, bada, Haur Hezkuntzan ondorengo ebaluazio ekintzez baliatu gara:

— Ikaslearen ikaskuntza ebaluatzekoak:

* Ikerketa-ekintza bat, taldeka edo banaka, gaiaren inguruan aurretiaz dituzten ideiak agertarazteko aukera emango duena.

* Irakasleak etengabe erabili behar du behaketa erregistroa eta bertan jasoko ditu, taldeka zein banaka, hainbat ekintzatan eta fasetan, irakaskuntza/ikaskuntza prozesuan agertu diren gorabeherak, eta finkaturiko hezkuntz helburuekin duten zerikusia. Batik bat, behaketan zehar honako datu hauek batzen genituen:

- Helduekiko autonomia.
- Adin berekoen arteko harremana.
- Adin berekoen arteko gatazken konponbideak.
- Bakoitzaren jakinmina eta interesa.
- Iniziatiba.
- Segurtasuna, konfidantza eta nortasunaren oreka.

* Banaka eta taldeka eginiko produkzioen analisia, ikasitakoaren adierazle gisa hartuta.

— Unitatearen funtzionamendua ebaluatzekoak:

* Irakaslearen azken txostena, gero unitate didaktikoa epaitzeko balioko duten datu eta informazioak biltzeko. Horrela, praktika pedagogikoa hobetzen joatea lortuko dugu.

Materialari buruzko eranskina: unitate didaktiko guztietan bada atal bat materiala, fitxak, dokumentazioa, baliabideak eta abar eskaintzen dituena. Horien bidez, unitate didaktikoa hobeto gauzatuko dela eta irakaslearen lana erraztu egingo dela uste da.

Gure unitateetan bi material mota daude ikasleentzat: fitxak eta ipuinak (euren irudiekin). Zera esan behar dugu: fitxetan baztertu egin dugula animismoa eta ipuinetan, ordea, ez. Uste dugu

irakasleak saihestu egin behar duela errealitatea irudi animista eta deformanteen bidez azaltzeko tentaldia, jokabide hori nahiko «onetsia» bada ere haur literaturan. Ipuinetan onargarria eta baliagarria dela uste dugu eta ez duela ikaslearen gogoan irudi distortsionaturik zabaltzen (behintzat ez kaltegarria izateko punturaino irauten duenik).

Unitate didaktikoen beste atal bat ebaluaziorako tresnena da. Bertan zera ipini dugu: ideien sondeoa egiteko dokumentazioa (oharrak eta adibideak), irakaslearen behaketarako erregistro eredu bat, eta unitateari buruzko txosten-galdeketa bat irakaslearentzat.

Behin urrats guzti horiek prestatu eta behar diren baliabideak bideratu ondoren, hainbat galderaren erantzuna lortu dugula esan dezakegu:

* ZER irakatsi (helburuak eta edukinak).

* NOLA irakatsi (irakaskuntza/ikaskuntzako ekintzak).

* ZER eta NOLA ebaluatu (ebaluazioaren helburu eta ekintzak).

Orain, unitatea abian jarri eta praktikaren eta lanaren ebaluazioaren bidez baino lortu ezin diren ekarpenekin osatzea besterik ez dugu egin behar. Eta lana egin ahala egiten diren azken ukituak (fitxak, ipuinak, kantuak, materialak...) hurrengorako gordeko ditugu. Eta dagoeneko badugu gelako programazioa osatzen duen unitate didaktikoetako bat prest, ziur aski, aurrerantzean aldaketa handiegirik gabe erabili ahal izango duguna.

Arrasateko "San Andres Eskola"

IRAKASLEEN PRESTAKUNTZA KONTSUMO GAIETAN

Luis Mª Alvarez. Eskoriatzako Irakasle Eskola

SARRERA:

Zuzenean gaian sartu aurretik, curriculum orokorraren arloko bi gauza komentatu nahi nituzke, irakasleen prestakuntzari heltzeko behar den ikusmolde egokia horiexen menpe daudela uste baitut:

1.- Erreformaren ondorioz, Kontsumorako Hezkuntza edo Kontsumitzailearen Hezkuntza deritzona zeharlerroetako bat bihurtu da. Baina, izan zer dira, zehatz-mehatz, zeharlerro horiek? Ba, dirudienez, arloetako edukin curricularraren tratamendu didaktikoa gauzatzeko behar diren egiturak biltzen dituzte zeharlerro horiek. Halaber, badirudi arloak edukin curricularrak egituratzeko erak direla. Edukin curricular horiek lantzeko eretako bat (garrantzitsuenetariko bat) zeharlerroak dira. Gure kasuan zeharlerroa Hezkuntza Kontsumerista da. Dena dela, argi utzi behar dugu Kontsumoa Oinarrizko Curriculumaren Diseinuan sartzeko arrazoi nagusia kontsumoaren hezkuntz balioetan bilatu behar dugula («Zeharlerroak (...)-rako hezkuntzak dira») eta ez hainbeste (edo bigarren maila batean) edukin curricularrak didaktikoki lantzeko edo tresna izateko dituen balioetan.

2.- Aipatu nahi dudan bigarren alderdia Kontsumitzailearen Hezkuntzaren helburuei dagokie. Norbaitek pentsa lezake hezkuntza horren helburua ikasleari ahalik eta informazio kopuru handiena ematea dela. Baina, eskolan informazioak prestakuntza sortzen ote du?

Badirudi Kontsumoaren Hezkuntzako helburu nagusia arazoak konpontzeko gaitasunarekin loturik dauden kontestuetan kokatzen dela. Egunero-egunero kontsumo gizarteak planteatzen dizkigun arazo horien artean hauexek dira batzuk: eskaintzen artean erabakitzea, ontzi motak hautatzea, esnea erostea, publizitatea... Badirudi, halaber, arazo horien erantzuna erabat lotua dagoela "erabakiak hartzearekin", eta arduran, elkartasunean, kritikan eta arrazoian oinarrituriko aukeraketarekin. Erantzunik ez izatea, beraz, "hausnarketa gabe jokatzea" da, hots, kontsumismoa.

Didaktika arloko planteamendu hauek zerikusi

handiagoa dute prozesuetan oinarritzen den eskola lanarekin, emaitzetan oinarritzen denarekin baino. Gelan, esate baterako, analisi konparatiboak lantzeko ekintzaren bat egin nahi bada, garrantzitsuagoak dira erabaki, analisi eta erkaketa prozesuak garatzea, ez dakit nongo kontsumitzailearen babeserako aldizkariak dakartzan analisi konparatiboen emaitzen zehaztasuna zenbaterainokoa den jakitea baino.

Sarrerako ikusmolde hau argitu ondoren, irakaslearen prestakuntzaren gaia sakonduko dugu. Bi aldi bereiziko ditugu: irakaslegaien lehen prestaketa-aldia eta lanean diharduten irakasleen prestaketa-aldia.

IRAKASLEGAIEN PRESTAKETA ALDIA

Helburu nagusia "Hezkuntza Kontsumeristaren Didaktika" jorratzea da. Berriro ere, sarreran aipaturiko kontuetariko bati heldu behar diogu. Irakasleen lehen prestakuntzan erabiliko dugun «teknologia» prozesuetan oinarritu behar da («irakatsi diguten moduan irakasten dugu»). Informazioa, aldiz, prozesu horien lagungarria izango litzateke, ez ardatza.

Irakasle Eskoletako ikasleak helduak dira. Beraz, horientzat informazioak prestakuntza eragiten duen elementu bat izan behar du.

Hezkuntza Kontsumeristaren arloko prestakuntza egokia izan dadin, era orekatu batean nahastu behar dira didaktika eta informazioa.

Informazio arloan lantzeko moduko programagai bat aurkeztuko dugu jarraian:

1.- Publizitatea.
2.- Elikadura.
3.- Etxebizitza.
4.- Jolasak, jostailuak eta eskolako materiala.
5.- Ekologia eta kontsumoa.
6.- Dirua eta banketxeak.
7.- Erosketak.
8.- Zerbitzu publikoak.
9.- Osasuna eta segurtasuna.
10.- Aisia eta denbora librea.
11.- Aseguruak.
12.- Luzarorako ondasunen erosketa.
13.- ...

Didaktikari dagokionez, bloke hauen inguruan garatu daiteke programa hori:

1.- Kontsumitzailearen Hezkuntza. Historia eta ikuspegi orokorrak
2.- Hezkuntza Kontsumerista curriculumean txertatzea. Helburuak.
3.- Zehartasuna eta arloak.
4.- Kontsumitzailearen Hezkuntzarako Teknika metodologikoak.
5.- «Arrastoa jarraitzea».
6.- Eskolan produzitzea.
7.- Ekintzen egitarauak.

Lanerako bi bide hauek osatzeko (eta lehen aipaturiko prozesuen arloari koherentziaz heltzeko) unitate didaktikoren bat atontzea komeni zaigu.

Ikusi daitekeenez, gai-zerrendak lau-bost kredituko bi ikastaroko curriculuma prestatzeko adina material eman dezake.

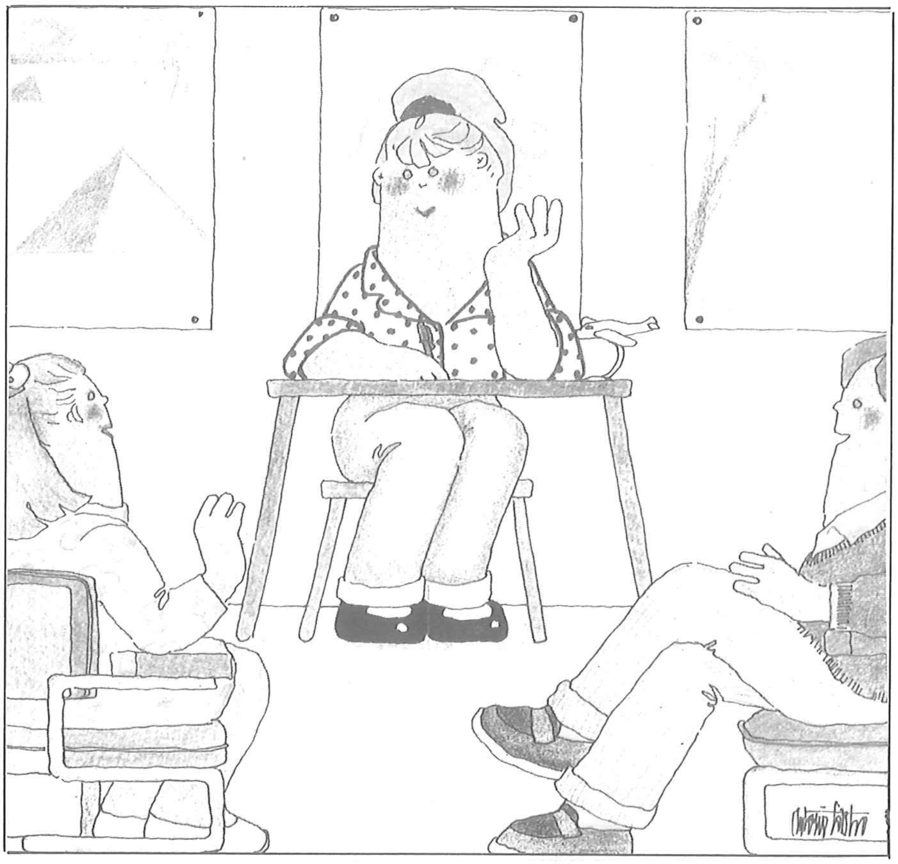

LANEAN DIHARDUTEN IRAKASLEEN PRESTAKETA ALDIA:

Orohar, edukinei dagokienez, ez da aldaketa gehiegirik planteatzen, aurreko prestaketaren aldean. Hala ere, zenbait aldaketa egiten dira prestakuntzarako ekintzen diseinuan. Ikusi ditzagun batzuk:

- Sentsibilizazio ikastaroak. Ordu gutxikoak dira (3-6 ordukoak). Halakoetan zeharlerroen sarrera-aurkezpen bat egiten da.

- Ikastaro monografikoak (20-30 ordukoak). Bertan bai informazioaren, bai didaktikaren arloak jorratzen dira. Halaber, ahalik eta bibliografiarik eta informaziorik gehien ematen da material didaktikoen inguruan.

- Ikastaro trinkoak. Goizez informazioa lantzen da. Alderdi didaktikoa, aldiz, proiektu globalizatu baten barruan jorratzen da, normalean arratsaldez. Proiektu horretan era praktikoan aplikatzen da Kontsumitzailearen Hezkuntzako metodologietakoren bat. Ikastaroen ezaugarri horiek direla eta, barnetegi erara antolatzen dugu. Egia esan, ez dugu sekula lortu ikastaroa klase garaian, irakasleak liberatuta, egiterik eta, horregatik, oporraldietan antolatzen ditugu (izan ere, gauzak norbere borondatez egitea beti izan da jokabide garrantzitsua Hezkuntza Kontsumeristan).

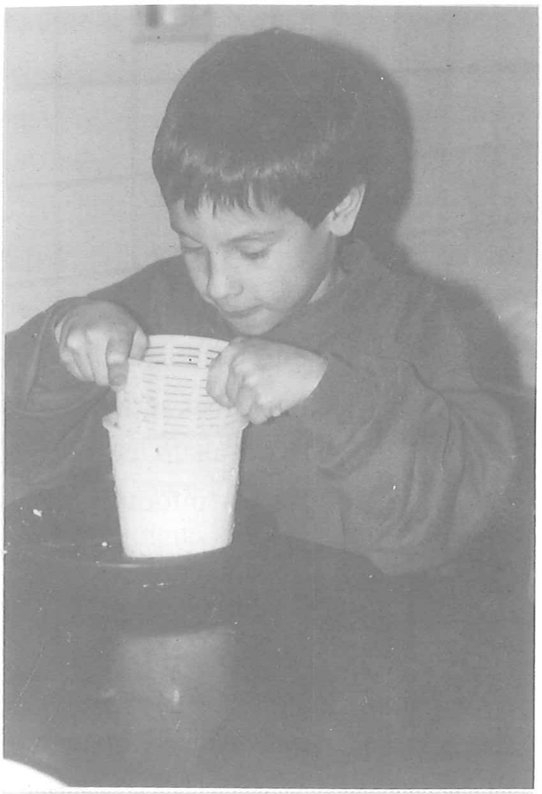

Arrasateko "San Andres Eskola"

ONDORIOZ:

Amaitzeko, zeharka gai hau ukitzen duten zenbait alderdi nabarmendu nahi ditut:

— Prestaketa aldietan parte hartzen duten irakasleek, gelan kontsumoa jorratzen duten hezitzaileak izan behar dute eta ez erreferentzia teoriko hutsak (nahiz eta bikainak izan) dituzten pertsonak.

— Kontsumo arloko Zuzendaritzek garrantzi handia izan dute orain arteko irakasleen prestaketa dinamizatzeko orduan.

— Prestaketaren ondoren, ikastetxeko egitasmo curricularrean Hezkuntza Kontsumerista sartzeko asmoa duten irakasleen prestaketari eta lanari arnasa emateko, material didaktikoak sortzeko premia dago.

POSTGRADUAK

Azken urteotan, beste ikastaro mota bat agertu da, lehen aipatu ditugun prestaketa aldien gainetik dagoena: **Kontsumitzailearen Hezkuntzarako Didaktika Postgraduak.** Espezializazio ikastaroen egitura dute eta sakonki jorratzen dituzte informazioa eta prestakuntza. Ikastetxeetan zeharlerroak dinamizatzeko ardura duten hezitzaileentzat egokiak direlakoan gaude. Ikastaro hauek 250 bat ordu irauten dute eta kutsu teoriko nabaria dute.

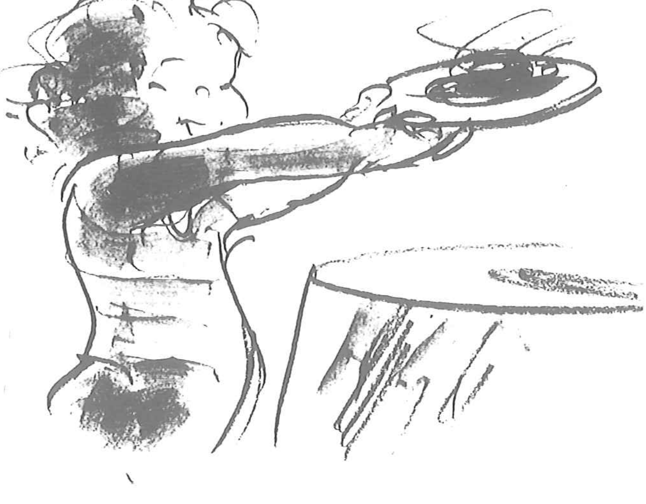

BIBLIOGRAFIA DEL INSTITUTO NACIONAL DEL CONSUMO

ALVAREZ MARTIN, N.: "La pelota de Marta". Instituto Nacional del Consumo. Madrid, 1988.

* 3tik 7 urtera bitarteko haurrentzat idatzitako lana. Laguntzaile didaktiko izugarri ona da, haurra, txiki-txikitatik kontsumitzaile kritiko, arduratsu eta egungo kontsumo-gizartearekiko solidario hazteko.

ALVAREZ MARTIN, N. y ALVAREZ GUEREDIAGA, L.M.: 2 tomos "100 talleres de educación del consumo en la escuela". Instituto Nacional del Consumo. Madrid, 1987.

* Material didaktiko hau, Kontsumoaren Institutu Nazionalaren (INC) osasun- eta kontsumo-hezkuntzari buruzko aurreko argitalpenen jarraipena da. Eskolan erabil daitezkeen lan-teknika ezberdinak agertu nahi ditu; teknika horien helburuak taldearen egiturak, mailak, adinak etab.ek baldintzatzen dituzte. Tailer horiek, ez dituzte jokaera jakinak ezarri nahi haurrak kontsumo alorrean problematikoak diren egoera edo balizkoekin kontaktuan jartzea baizik, horiek irtenbidea eman diezaieten.

ALVAREZ MARTIN, N. y ALVAREZ GUEREDIAGA, L.M.: 2 tomos Euskara. "100 tailer, kontsumoari buruzko hezkuntza eskolan egiteko". I.N.C. Gobierno Vasco.Madrid, 1987.

* Kontsumoaren Institutu Nazionalaren atalean aipaturiko materiala, bereziki Euskal Herrirako argitaratua, euskaraz.

ALVAREZ MARTIN, N. y ALVAREZ GUEREDIAGA, L.M.: "Talleres de educación del consumo en la escuela". Dirección General de Consumo Castilla-La Mancha, I.N.C., 1988.

* «100 talleres de Educación del Consumo en la escuela» argitalpenaren material didaktiko-bildumakoa da. Kontsumoko haur-istripuen arriskuak prebenitzeko helburua du.

ALVAREZ MARTIN, N. y ALVAREZ GUEREDIAGA, L.M.: "El consumo va a la escuela". Editorial Laia. Barcelona, 1988.

* Kontsumitzailearen Hezkuntzaren didaktika orokorrari buruzko liburua. Bertan, kontsumo-gizartea definitzen duten ildo nagusiak, kontsumitzailearen heziketaren historia, ildo metodologikoak eta lanareak deskribatzen dira, adibide zehatzak eta eskema irekiak emanez. Hezkuntz maila guztietan da baliagarria.

CIUDAD MAESTRO, E.: "Perspectivas sobre educación del consumidor". Instituto Nacional del Consumo. Madrid, 1991.

* Liburu honek, kontsumerismoaren eta mugimendu honen Espainiako zein atzerriko historia batzuei buruzko informazio dokumentatuaz gain, esparru legala eta kontsumitzailearen babeserako Administrazio Publikoen betebeharra eskaintzen ditu; azkenik, ikasleek kontsumitzaile arduratsuak izaten ikas

dezaten lortzeko interbentzio-eredu baten planifikazioan eta eboluzioan sakontzen du.

F.E.A.C.C.U.: "La seguridad infantil una obligación". Federación Española de Asociaciones de Amas de Casa, Consumidores y Usuarios. Madrid.

* Haurrek etxean izaten dituzten istripuak prebenitzea da liburuxka honen xedea.

GARRIDO, L. y SEGARRA, I.: "Educación para la salud: La tierra nos alimenta a todos (I)". E.M.E.S.A. y Editorial Magisterio Casals. Barcelona, 1992.

* Oinarrizko Irakaskuntzako lehen ziklorako Osasun-Hezkuntzari buruzko material curricularra. Mota askotako ideiak ematen ditu, baina batez ere, arkatzez eta paperez egiteko ekintzak.

GARRIDO, L. y SEGARRA, I.: "Educación para la salud: Hacer ejercicio proprociona bienestar (II)". E.M.E.S.A. y Editorial Magisterio Casals. Barcelona, 1992.

* Oinarrizko Irakaskuntzako lehen ziklorako Osasun-Hezkuntzari buruzko material curricularra. Mota askotako ideiak ematen ditu, baina batez ere, arkatzaz eta paperaz egiteko ekintzak.

I.N.C.: "La seguridad en los juguetes". Consejería de Salud, Junta de Andalucía, 1990.

* Materialak bi atal ditu: lehenean, jostailuen segurtasunari buruzko arau orokorrak jasotzen dira, eta bigarrenean, Kontsumorako Institutu Nazionala (INC) "100 Talleres de educación del consumo en la escuela"n argitaraturiko materialetik ateratako jostailuei buruzko tailerrak.

JAIO IBARLUZEA, J. y otros: "La Educación del Consumidor en la Escuela". Coop. Eroski y el Instituto Nacional del Consumo. Madrid, 1984. Ultima edición, 1989.

* Materialak 2 zati ditu: lehenean, Berrizko Herri-Eskolako esperientzietan oinarriturik diseinaturiko programaketa-proiektu bat aurkezten da; bigarrenean, Euskal Herriko eta Valentziako hainbat eskolatan sortu eta esperimentaturiko proiektuak azaltzen dira. Hezkuntz maila guztietan erabil daiteke.

LARRIETA, L.M. y OTROS: "Los proyectos en la educación para el consumo en la escuela". Dirección de Consumo, Gobierno Vasco. Bilbao, 1990.

* Materialak bi ale ditu: lehenengoan, gaia, ildo metodologikoak, proiektuak eta nola diseinatu, helburuen sekuentziazioa eta Oinarrizko Diseinu Kurrikularrean (ODK) gaiaren presentzia agertzen dira; bigarrenean, kontsumitzailearen hezkuntzari buruzko proiektuak jasotzen ditu, Berrizeko Ikastetxean, hezkuntz maila ezberdinetan egindakoak.

PROFESORES DE LAS DIFERENTES COMUNIDADES AUTONOMAS: "Monográficos". Instituto Nacional del Consumo. Madrid, 1992.

* Autonomi Elkarteko hainbat irakasle-taldek egindako hamar monografikoetatik hiru daude; gaiok honako hauek dira: «Elikadura», «Aisia» eta «Jolasa eta Jostailua», gainerakoa bukatzeke dago. Material hori nazioan zehar ikastetxe askotan esperimentatu

da eta koordinazio-lan handi baten emaitza da. Hezkuntz-maila guztietarako erabilgarria.

RODERO GARCIA, T.: "Guía pedagógica de los cuentos de la salud". Dirección General de Salud Pública, Junta de Castilla-La Mancha. Madrid, 1986.

* Bilduma honetako ipuinak baliabide didaktiko modura erabiltzea posible egiten duen gida pedagogikoa.

VARIOS AUTORES: "XI Concurso Experiencias Escolares. Educación para el consumo". Editorial Santillana. Madrid, 1989.

* Santillana Argitaletxeak Kontsumo-Hezkuntzaz antolatutako lehiaketaren XI. edizioan saritutako lanak biltzen ditu.

VARIOS AUTORES: "Líneas Metodológicas para la Educación del Consumidor". Instituto Nacional del Consumo. Madrid, 1988.

* Liburu honek, oinarri zientifiko batzuk ezartzeko beharra planteatzen du, Kontsumitzailearen Hezkuntza Eskolan beraietan oinarritzeko sorreratik norabide metodologikorik gabeko prozedura intuitiboen bitartez bideratu baita. Gai hau eskola barruan eztabaidan, hausnarketan eta finkapenean oinarrituko den lan-ildo baten arabera definitzen eta kontzeptualizatzen ahalegintzen da.

VARIOS AUTORES. CAJA ROJA INFANTIL: "Guía General". "Currículo de la Etapa". "Orientaciones Didácticas". "Proyecto Curricular". "Temas Transversales". "Individualización de la Enseñanza". "Colaboración de los Padres". "Educación en el Medio Rural". "Guía Documental y de recursos". Ministerio de Educación y Ciencia. Madrid, 1992.

* Haur-Hezkuntzarako Garapen curricularra MEC barruan. Material bakoitzak, Kontsumitzaile-Hezkuntza lantzeko moduei buruzko iradokizunak edo sugerentziak jasotzen ditu. «Temas transversales» izenburuko liburuak gai horri buruzko informazio zabalagoa eskaintzen digu.

VARIOS AUTORES: Varios títulos. Colección BREDA de la editorial Alhambra.

* Bilduma honek oso izenburu interesgarriak ditu gai honen inguruan: «Energia», «Hau kimika al da?», «Zergatik jaten dugu?» eta beste hainbat. Irakasleentzako kontsulta-liburu onak dira.

VICARIO ZEARSOLO, F.: "Manual de consumo: aspectos jurídicos, institucionales, sociológicos y económicos". Excmo. Ayuntamiento de Vitoria-Gasteiz, Vitoria, 1992.

* Manual tekniko-juridikoa, kontsumoaren fenomenoa ikuspegi orokor batetik aztertzen duena. KIUB eta helduen formakuntzarako kontsulta-material egokia da; 20 gaitan egituraturik dago, erreferentzia bibliografikoak, aipu legalak eta komentarioak ere jasotzen dituelarik.

✧ ✧ ✧ ✧ ✧ ✧ ✧ ✧

ESKOLAN KONTSUMOA LANTZEKO IKUSENTZUTESKO MATERIALAK

Irakasle Eskolako teknologia berrien sailak, Ihardunek, kontsumoko zehar lerroaren eginkizuna burutzeko lagungarriak izan daitezkeen materialak argitaratu ditu.

Hauexek dira pelikulen izenburuak:

1.- Piti Gaztagile
2.- Piti Eztigile
3.- Piti Ogigile
4.- Piti Amurraindegian
5.- Pistari jarraitu
6.- Dendak
7.- Gehiagarriak
8.- Elikagai laboratejia
9.- Kontserbak
10.- Ikuztailua
11.- Artisautik serie-produkziora . Segak
12.- Lurretik ogira

1-etik 4-ra bitarteko zenbakietan, Piti panpina protagonistaren bidez,artisau produkzioaren prozesuak aurkezten dira eta oso egokiak dira Lehen Hezkuntzako haurrekin erabiltzeko.

5-etik 8-ra bitarteko zenbakietan, metodologiari dagozkion arazoak aztertu eta gelan lantzeko gaiak eta lan hipotesiak planteatzen dira.

Zinta bakoitzak bi atal ditu: lehenengoa irakasleei zuzenduta (6 minutu) eta bigarrena, aldiz, ikasleei, gelan burutzeko lan proposamenekin,(1etik 4 bitarteko zintetan ez bezala hauek ez dute dokumental egiturarik). Zinta hauek egokiak dira Lehen Hezkuntzaren azken zikloan edo/eta Bigarren Hezkuntzan erabiltzeko.

9tik 12ra bitarteko zenbakiak produkzio-prozesu desberdini buruzko dokumentalak dira. Hauetariko batzuk aztertzen ari den produktoaren kontsumoari buruzko gomendioekin bukatzen dira. Lehen Hezkuntzaren azken zikloan edo eta Bigarren Hezkuntzan erabiltzeko egokiak dira. «Lurretik ogira» salbuespen bat da, halere, eta erabil daiteke Lehen Hezkuntza osoan zehar.

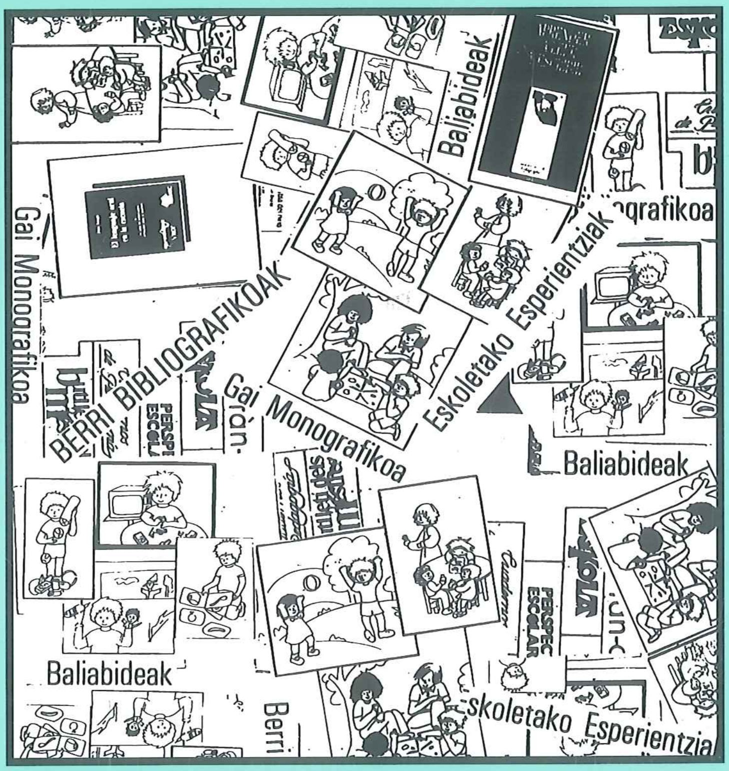

DOKUMENTAZIO ZENTRUA (0-7 urte)

IRAKASLE ESKOLA
Escuela Universitaria del profesorado. Tel. 714157

ESKORIATZA (Gipuzkoa)